

Hechos

I catyi ra Jesús vatyi cua tasi ra Tatyi Ii ra Ndyoo

¹ Ta quiví cuan i tyei minoo carta suun Teófilo. Ta yucuan carta saha cuenda tandihí sa i zavaha ra Jesús ta tandihí sa zacuaha ra ndya casaha zatyiño ra cuhva

² ndya quiví i ndaa xica ñi ra ta cuahan ra gloria. Zoco cuee ca sa cuhun ra gloria ta sihin cuhva iyo sii Tatyi Ii ra Ndyoo i tahvi ra Jesús tyiño nuu sa usi ñin tahan ca ra apóstol vatyi nacatyi ra tuhun ra Jesús.

³ Ta ziquí i sihi ra Jesús ta sa yaha i sihi ra ta zuun ñi maa ra Jesús i quituu nuu ra apóstol. Uu xico quiví i quituu ra tacuan, ta cuhva cuan i sito ñiyiví vatyi ndisa cuii i nandoto tucu ra. Ta i zacuaha ra sii ra yozo caa ndyaca ñaha ra Ndyoo.

⁴ Ta sa ndyaa ra Jesús sihin ra i catyi ra sihin ra vatyi ma quita ra ñuu Jerusalén. Cua cuatu ra sii sa i cahan ra Ndyoo Zutu yo tuhun vatyi catyi ra Jesús sihin ra:

⁵ Sa catyi sihin ndo vatyi ndisa cuii i zacoo ndutya ra Juan sihin ndutya, zoco ña cuaha ca quiví ta cua coo ndutya ndo sihin Tatyi Ndyoo.

Cuahan ra Jesús ityi ziquí

⁶ Tacuan ta quiví i titahan tucu ra Jesús sihin ra apóstol i ndaca tuhun ra cuan sii ra Jesús ta catyi ra: Tata, ¿atu sa cua cuhva tucun sa cundyaca ñaha ñiyiví hebreo tata maa ndi?

⁷ Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ma coto maa ndo ñaa qui^{vi} a ñaa yoo cua cundyaca ñaha tucu ñiyi^{vi} hebreo. Maa ñi maa ra Ndyoo Zutu yo tahan si coto cuhva cuan.

⁸ Zoco cua ñihi ndo tundyee iñi sii ra Ndyoo vatyⁱ cua noo xica Tatyⁱ Ii sii ndo, ta cua cahan ndo sa cuenda mi ñuu Jerusalén, nacahnu Judea ta nacahnu Samaria ta nacahnu ñuu ñiyi^{vi}.

⁹ Ta sa ndihi cahan ra Jesús tacuan ta zuun ñi cuhva cuan i ndyehe ra apóstol vatyⁱ i ndaa xica ñi ra Jesús ityi andi^{vi}, ta i tyazi minoo vico nu cuahan ra. Ta ñá ndyehe ca ra apóstol cuan sii ra.

¹⁰ Ta zuun ñi cuhva sa ndyehe ra sa i ndaa ra ityi andi^{vi} ta nu yucu ra i quituu uu tahan ra yoco ñoho ra zahma cui^{si}.

¹¹ Ta i catyi ra yoco cuan sihin ra: Ndoho ra ñuu Galilea, ¿ñacu ndyehe xaan ndo ityi zi^{qui}? Cuahan ra Jesús gloria, ta zuun ñi cuhva cuahan ra cua quisi tucu ra.

Naquihin ra Matías tyiño i sindyizo ra Judas

¹² Tacuan ta zi^{qui} i quita ra apóstol yucu Olivos cuan. Cuahan ra ñuu Jerusalén. Yatyⁱ ñi ndyaa yucu cuan sihin ñuu Jerusalén, tañi zava ora.

¹³ Ta sa saa ra yucuan, i qui^{hvi} ra minoo vehe toto ndya zi^{qui} vatyⁱ yucuan ndyaa ra. Ra Pedro ta ra Juan, sihin ra Jacobo ta ra Andrés ta ra Felipe. Ra Tomás ta ra Bartolomé ta ra Mateo sihin ra Jacobo, zehe ra Alfeo. Ta ra Simón Zelote ta ra Judas yañi ra Jacobo.

¹⁴ Tandihⁱ qui^{vi} i sica tahvi ra sii Ndyoo yucuan ñi ñi sihin ña María zihⁱ ra Jesús sihin inga ñu zihⁱ ta sihin yañi ra.

15 Ta minoo quiví i titahan cuaha xaan ñiyiví tañi ziendu oco ñu, ta i nduvita ra Pedro (mahñu ñiyiví cuan) ta i catyi ra:

16 Ndoho yañi xaa, i cuñi si sa natahan si cuhva sa i catyi Tuhun Ndyoo nu i cahan ra David i zacuu Tatyí Ií ta saha cuenda ra sa cuenda ra Judas, ra i zañaha sii ra Jesús sii ra cua tñn sii ra.

17 Ta ra tahan yo i cuu sii ra Judas, ta zuun ñi tyiño zavaha yo i zavaha tucu ra.

18 I zata ra Judas cuan minoo ñuhu sihin xuhun i ñihi ra sihin cuatyi ra. Ta zuun ñi maa ra i cuñi cahñi sii ra. I tyihí ra minoo yoho zucu ra, zoco i canacava ra sihin nuu ra ta i ndata sisi ra ta i quita tandihí siti ra. Ta i sihi ra.

19 Sito tandihí ñiyiví ñuu Jerusalén cuhva i tahan ra Judas. Yucuan cuenda i zacunañi ñu ñuhu cuan Acéldama sihin tuhun maa ñu. Cuñi si catyi si: Ñuhu nu i sati niñi ra.

20 Sisi libro Salmos catyi ra Ndyoo sa cuenda ra Judas:

Cua ndoo ihno vehe ra.

Yoñi ñiyiví cua cundyaa yucuan.

Ta tyiño i sindyizo maa ra cua naquihin inga ra.

Catyi si.

21-22 Ta ziquí i catyi tucu ra Pedro: Yucuan cuenda cua naquihin inga ra tyiño i sindyizo ra Judas ta cua nacatyi tucu ra sihin ñiyiví vatyí ndisa sa i nandoto tucu ra Jesús. Cuñi si sii minoo ndoho ra i casaha sica sihin ra Jesús quiví i zacoo ndutya ra Juan sii ra ta cutahan ra sihin ra ndya quiví i ndaa xica ñi ra Jesús ityi andiví. ¿Yoo ndoho cuu ndo? Catyi ra Pedro.

²³ Tacuan ta i ñihi ra uu tahan ra. Minoo ra nañi ra José ta nañi tucu ra Barsabás. Justo xiñi zivi ra. Ta inga ra nañi ra Matías.

²⁴ Tacuan ta i sica tahvi tandihí ñu sii ra Ndyoo ta i catyi ñu: Zutu mañi yuu, siton añima tandihí ñiyivi. Zañohon sii ndi yoo ra cuñi moo

²⁵ sa naquihin ra tyiño i sindyizo ra Judas vatyi i ndoyo ñuhu ra ta cuahan ra nu tahan si sii maa ra sa cahun ra, nu xaan. Catyi ñiyivi.

²⁶ Ta i siziqui ra zuhva cua ndyehe ra yoo ra cua zahacanaa, ta i tahan si sii ra Matías. Tacuan ta i nduu tucu ra cuan minoo apostól sihin inga sa usi ñn tahan ra.

2

I quisi Tatyí Ii ra Ndyoo

¹ I saa quivi sa zacahnu ñiyivi hebreo minoo vico sa nañi Pentecostés, ta i titahan tandihí ñiyivi ndyico sii ra Jesús.

² Yatyí xaan i quisaha quisi minoo nduzu ndya yutyí andivi. Tañi minoo tatyí cahnu, tacuan i cuu nduzu cuan, ta i situ cuii nduzu vehe nu yucu ñu.

³ Ta i ndyehe ñu minoo tañi caa yaa ñuhu. I quiti cuatyí si ta i sicozo si xiñi ñn ñn ñu.

⁴ I situ Tatyí Ii ra Ndyoo sii tandihí ñu, ta i quisaha cahan ñu tuhun sa ña tuhva ñu cahan. I cahan ñu sihin cuhva saha Tatyí Ii sii ñu.

⁵ Ta quivi cuan i siyucu cuaha xaan ñiyivi hebreo ñuu Jerusalén. Ziin ziin ñuu i quisi ra ta saa ra ñuu Jerusalén. Ndyico vaha ra sii costumbre maa ra.

⁶ Ta i siñi tucu maa ra cuan nduzu sa quita andivi. Yucuan cuenda i tuhva tandihí ra. Ñá cutuñi iñi ra ñaa cuenda siñi ra sa cahan ñiyivi.

Vatyi tandihí cuhva cahan ñu, siñi ra hebreo cuan vatyi cahan ñu cuhva cahan ñiyiví zihñ zihñ ñuu, nu i quita ra hebreo.

⁷ Iyo xaan i cuñi ra hebreo cuan, ta i quisaha catyi ra sihin tahan ra: Tandihí ñiyiví ya, ñiyiví Galilea cuu ñu, zoco cahan ñu cuhva cahan maa yo.

⁸ Siñi yo sa cahan ñu. Cahan ñu cuhva cahan ñiyiví ñuu nu quita maa yo, ta zihñ zihñ ñuu yo.

⁹ Ñiyiví ñuu Partia, Media, ta Elam cuu yo sihin ñiyiví ñuu Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto ta Asia.

¹⁰ Iyo yo cuu yo ra ñuu Frigia, Panfilia, Egipto ta Libia yatyi ñi Cirene, ta iyo yo cuu yo ra ñuu Roma

¹¹ tata hebreo, ta inga yo ra ñuu Roma, zacuaha yo costumbre ñiyiví hebreo. Iyo yo quita ñuu Creta ta ñuu Arabia ta siñi yo sa cahan ñu tandihí cuhva cahnu xaan zavaha ra Ndyoo. Catyi ra cuan.

¹² Ta iyo xaan i cuñi ra ta ñá sito ra ñaa sa cuu. Ta i natuhun tahan ra ta catyi ra: ¿Ñaa sa cuu? Catyi ra.

¹³ Zoco inga ra i sacu ndyaa ta catyi ra: Sihi xaan ñu ya ndixi (ta siñi ñu).

Cuhva i cahan ra Pedro sihin ñiyiví

¹⁴ Tacuan ta i nacuiñi ndyaa ra Pedro sihin sa usi ihñ tahan ca ra apóstol ta saa xaan i cahan ra Pedro sihin ñiyiví cuan ta catyi ra: Ndoho sa ndyaa ihya nu cu si Judea ta tandihí inga ndo sa vasi ñuu Jerusalén ya, tyizoho vaha ndo ta cuiñi ndo sa quehin.

¹⁵ Ña siñi ndi tañi sica iñi maa ndo vatyi naca cuu si caa ihñ sa ñaha ñi.

¹⁶ Sicoo minoo ra sinañi Joel ta tyiemvu. I cahan ra sa cuenda ra Ndyoo ta i catyi ra vatyí cua tahan si cuhva sa ndyehe ndo vityí vatyí i catyi ra:

¹⁷ Nu cua ndihí tyiemvu cua tasi Tatyí Ii, catyi ra Ndyoo, ta cua noo ra ziquí tandihí ñiyívi.

Zehe ndo cua cahan ñu tuhin. Cua ndyehe ra yoco sa cua zañehi sii ra. Ta cua cahan ñimahna xiñi ra sahnú.

¹⁸ Ndisa, vatyí cua noo Tatyí Ii sii tandihí ñiyívi ndyico sii mi sa ndisa, ta cua cahan ñu cuhva cua quehin sihin ñu.

¹⁹ Ta cua zavehi sa ndyityí ityi andívi ta nu ñuhu ñuu ñiyívi. Niñi ta ñuhu ta ñuhma.

²⁰ Cua nduñaa ñicandyí ta cua nducuaha yoo tañi niñi. Tacuan cua cuu si ta cua coo minoo quívi cahnu xaan, quívi cua tasi tuñi sii ñiyívi.

²¹ Ta tandihí ra cua cahan ndahvi sihin mi, cua cacu ra.

Tacuan i catyi ra Ndyoo, i catyi ra Joel.

²² Ta sa yaha nacatyí ra Pedro cuhva cuan ta i catyi tucu ra: Ndoho, ñiyívi hebreo tyizoho ndo tuhun ya: Ra Jesús ñuu Nazaret i sindyizo ra tyiño saha ra Ndyoo sii ra. Ta tañi sa sito ndo i saha ra Ndyoo sa zavaha ra cuaha xaan sa ndyityí ta cuaha xaan zeña nuu ndo.

²³ Ta i sito ra Ndyoo vatyí cua cuhva ra sa tyaa ñiyívi cuatyí sata ra Jesús. Ta maa ndo i saha ndo sa cahñi ñiyívi ña sito sii ra Ndyoo sii ra nu cruz.

²⁴ Zoco i zanandoto ra Ndyoo sii ra Jesús, ta i tava ra sii ra nu iyo ñiyívi i sihi vatyí ma cuu ndoo ra yucuan.

²⁵ I cahan ra David ta tyiemvu sa cahan ra Jesús ta catyi ra:

Site vatyi ndyaa ra sahnu sihin. Tandihî cuii tyiemvu iyo ra sihin. Yucuan cuenda ma cuyuhi.

²⁶ Yucuan cuenda zîi xaan cuñi, ta cua nacatyi sihin ndo vatyi zîi cuñi. Site vatyi cua nandote sisi sa i sihi.

²⁷ Ma caca xaan îñi vatyi ma zandoon sii, nu caa ndiyî Ndyoo Zuti. Ta ma cuhvon sa tyahyu coño ñuhi vatyi zehe iun sii.

²⁸ Sa zañohon sii yozo caa cua cundite suhun. Zîi xaan cua cuñi vatyi cua cundyei suhun.

Tacuan i cahan ra David cuhva i cahan ra Jesús sihin ra Ndyoo Zutu ra ta tyiemvu.

²⁹ Ta i cahan ca ra Pedro ta catyi ra: Ndoho amigos, ndoo xaan cua nacatyi sihin ndo ñaa sa i tahan ra sahnu David, ñiyivî sii yo ta tyiemvu. I sihi ra, ta i quihvî ra ñuhu. Ta ihya iyo ñaña ra ndya cuhva ndya vityi. Ta tacuan cuu cuhva sito yo vatyi yivî tuhun sa zuun ñi maa ra cahan ra.

³⁰ I cahan ra David cuhva i cahan Tatyî Ii ra Ndyoo sihin ra, ta i sito ra vatyi cua zavaha ra Ndyoo tuhun i cahan ra sihin ra vatyi i catyi ra Ndyoo sihin ra: “Ityi nuu ca cua cundyaca ñaha minoo ñiyivî suun. Tañi ndyaca ñaha moo tacuan cua cundyaca ñaha maa ra.”

³¹ I sito ra David tyiño cuan ta tyiemvu, ta i catyi ra vatyi cua nandoto tucu ra Jesús. Yucuan cuenda i catyi ra David sa cuenda ra Cristo vatyi ma ndoo ra nu caa ndiyî. Ta ma tyahyu coño ñuhu ra. Catyi ra.

³² I zanandoto ra Ndyoo sii ra Jesús ta i ndyehe tandihî ndi sii ra.

³³ Ta cuahan ra Jesús gloria, ta saha ra Ndyoo cuaha xaan cuhva sii ra. Ndyaa ra ityi siyo cuaha ra Ndyoo. Ndyaa ta sa naha xaan ca i catyi ra Ndyoo: “Cua saa quiví cua cuhun Tatyí Ii vii ñuu ñiyiví.” Ta yucuan cuenda i tasi ra Jesús sii Tatyí Ii ihya. Tatyí Ii ra Ndyoo zavaha tandihí sa ndyehe ndo ta sa siñi ndo vityi vatyí sa i saa ra. Catyi ra Pedro.

³⁴ Ta ziquí i catyi tucu ra Pedro: I saha ra David cuenda yozo caa cua tahan si sii ra Jesús ityi ziquí vatyí yiví ra David i sahan gloria. Zoco i cahan ra tuhun cuhva cua tahan si sii ra Jesús ta i catyi ra: Moo cuu ra ndyaca ñaha sii mi.

Ta catyi ra Ndyoo Zutu yo suhun:

“Cundyoon ihya siyo cuehi.

³⁵ Iyo cuaha xaan ra cuxaan suun, zoco cua zahacanoon sii ra vatyí sehi cuhva suun.”

Tacuan i catyi ra Ndyoo sihin ra Jesús, catyi ra David.

³⁶ Tacuan i cahan ra Pedro sihin ñiyiví hebreo tandihí cuhva cuan, ta i catyi tucu ra: I tyaa maa ndo sii ra Jesús nu cruz, zoco i zanducahnu xaan ra Ndyoo sii ra, ta vityi ndyaca ñaha maa ra, ta zacacu ra sii ñiyiví. Yucuan cuenda tyizoho ndo ta coto ndo sa quehin. Catyi ra.

³⁷ Ta sa siñi ñiyiví sa cahan ra Pedro ta i sica xaan iñi ñu, ta i catyi ñu sihin ra Pedro ta sihin tandihí inga ra apóstol: ¿Amigo, ñaa sa cuñi si zavaha ndi? Catyi ñu.

³⁸ Ta i catyi ra Pedro sihin ñu: Tahan tahan ndo ndu-uu iñi ndo cuatyí ndo ta coo ndutya ndo cuenda ra Jesucristo, ta cua zandasi ra Ndyoo cuatyí ndo. Ta cua cuhva ra Ndyoo sa noo Tatyí

Ii sii ndo vatyi yucuan cuu sa cua cuhva ra Ndyoo sii ndo.

³⁹ Vatyi ta tyiemvu i saha ra Ndyoo tuhun ra sii ndo ta sii zehe ndo ta sii tandihí cuii ñiyívi, tandihí ñu sa cua nacana ra Ndyoo. Cua sino iñi ñu sii ra. Ta maa ra cua cundyaca ñaha sii yo.

⁴⁰ Cuaha xaan tuhun i cahan ra Pedro ta i saha ra sa siñi tuñi sii ñiyívi. I catyi ra sihin ñu: Zavaha ndo sa vaha nuu ra Ndyoo coto zanaa ra sii ndo sihin ñiyívi ña vaha. Catyi ra.

⁴¹ Ta cuaha xaan ñiyívi i sino iñi tuhun cahan ra Pedro ta i sicoo ndutya ñu. Yucuan quívi i sino iñi tañi uñi mil ñiyívi sii Tuhun Ndyoo.

⁴² Tandihí quívi i titahan ñu cuan. I zacuaha xaan ñu sihin ra apóstol. Sasi ñu pan ta sihi ñu ndutya uva vatyi nacohon iñi ñu vatyi sihi ra Jesús, sa cuenda maa ñu, ta ñn ñi i sica tahvi ñu sii Ndyoo tandihí quívi.

Cuhva i sicoo ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo ta quívi cuan

⁴³ Cuaha xaan sa ndyityi i zavaha ra apóstol, ta iyo xaan i cuñi ñiyívi vatyi i ndyehe ñu sa zavaha ra cuan ta yuhu ñu vatyi i ndyehe ñu yozo caa iyo ra Ndyoo.

⁴⁴ Tandihí ñiyívi sa sino iñi, ñn ñi i siyucu ñu, ta i tyindyee tahan ñu sii tahan ñu.

⁴⁵ Ta tatu cumañi xuhun i naxico ñu ñaa sa iyo sii ñu. I naxico ñu ñuhu ñu sihin ndaha tyiño ñu ta i saha ñu xuhun ñihi ñu sii inga ñiyívi sino iñi tatu cumañi si sii ñu.

⁴⁶ Tandihí quívi i titahan ñu vehe ñuhu hebreo ta vehe ñiyívi ta i sasi ñu pan ta sihi ñu ndutya uva sa

cuenda ra Jesús ta ñn ñi i sasi ñu xita tandihí quiví. Zihí xaan i cuñi ñu ta ña cuihna iñi ñu sii ñiyívi.

⁴⁷ I zacahnu xaan ñu sii ra Ndyoo, ta vaha xaan cahan tandihí ñiyívi sa cuenda ñu. Ta tandihí quiví i saha ra Ndyoo sa sino iñi inga ca ñiyívi Tuhun ra.

3

Nduvaha minoo ra xii

¹ Minoo quiví cuahan ra Pedro ta ra Juan vehe ñuhu hebreo cuhva caa uñi sa sahiñi. Yucuan cuhva tuhva ñiyívi hebreo cahan sihin ra Ndyoo.

² Ta sa cua saa ra yucuan ta i quisi ndyaca ñiyívi sii minoo ra xii. Tacuan sindyaca ñu sii ra tandihí quiví ta caa ra yuvehe nañi yuvehe tyaqui vatyí caca ra caridad.

³ Ta sa ndyehe ra sii ra Pedro ta ra Juan sa cua quihví ra vehe ñuhu ta i sica ra caridad sii ra.

⁴ I ndyehe xaan ra Pedro ta ra Juan sii ra, ta ziquí i catyi ra Pedro: Ndyehun sii ndí.

⁵ Ta i ndyehe ra xii cuan vatyí sica iñi ra sa cua cuhva ra xuhun sii ra.

⁶ Zoco i catyi ra Pedro: Ñahñi xuhun ndyize sa cuhve suun zoco iyo cuhva sii sa tyindyeyi suun vatyí iyo cuhva sii maa ra Jesucristo, ra ñuu Nazaret, sa tyindyee ra suun. Sa cuenda maa ra cuan catyi suhun: Nduviton ta cacon. Catyi ra Pedro.

⁷ I tiin ra Pedro ndaha siyo cuaha ra, ta i zanduvita ra sii ra. Ta zuun ñi caa cuhva cuan ndaha i nduvaha ñi saha ra.

⁸ I ndava ra xii cuan ta i quisaha ra sica ra. I quihví ra si vehe ñuhu sihin ra Pedro ta ra Juan. Sica ra. Ndava ndava ñi ra, ta zacahnu xaan ra sii Ndyoo.

⁹ I ndyehe tandihĩ ñiyivĩ sa sica ra, ta i zacahnu xaan ñu sii Ndyoo.

¹⁰ Ta i nacoto ñu sii ra vatyí ra sica caridad yuvehe ñuhu cuu ra, ra sa tuhva sindyaa yuvehe sa nañi yuvehe tyaqui. Ta iyo xaan i cuñi ñu sihin cuhva sa tahan ra.

Cahan ra Pedro sihin ñiyivĩ nu cu corredor ra Salomón

¹¹ Ta ñá zaña ra cuan sii ra Pedro sihin ra Juan. Iyo xaan i cuñi ñiyivĩ, ta yatyi xaan i titahan ñu nu ndyaa ra corredor cuan. Nañi si corredor sii ra Salomón.

¹² I ndyehe ra Pedro sa titahan ñiyivĩ ta i quisaha catyi ra: Iyo xaan cuñi ndo amigo vatyí ndyehe ndo sa nduvaha saha ra ya. Ndyehe xaan ndo sii ndi vatyí sica iñi ndo vatyí iyo xaan cuhva sii maa ndi a sica iñi ndo vatyí vaha xaan ñiyivĩ cuu ndi ta yucuan cuenda i zanacaca ndi sii ra ya. Zoco ña tacuan amigo.

¹³ Ñiyivĩ sahnũ sii yo, ra Abraham, ra Isaac, ta ra Jacob i zacahnu ra sii Ndyoo. Ta zuun ñi maa ra Ndyoo i zacahnu sii ra Jesús, zehe ra. (I saha maa ndo sii ra Jesús sii ra ndyaca ñaha) ta i catyi maa ndo nuu ra Pilato vatyí ña vaha ra. Sa sica iñi ra Pilato sa cua zaña ra sii ra Jesús, zoco ñá saha maa ndo.

¹⁴ Ñá saha ndo sa zaña ra Pilato sii ra ta ra ii xaan cuu ra Jesús. Ra vaha xaan cuu maa ra. I sica ndo tumañi iñi sii ra Pilato sa zaña ra sii inga ra cuhva iyo costumbre sa cua zaña ra sii minoo ñiyivĩ quivĩ vico cuan. Ta yucuan cuenda i zaña ra sii inga ra cuan, ra sahnĩ sii ñiyivĩ.

15 Cuhva cuan i sahñi maa ndo sii ra Jesús vazuu maa ra saha cuhva cundito ñiyivi sihin Ndyoo. Zoco i zanandoto tucu ra Ndyoo sii ra. Ñá ndoo ra nu iyo ndiyi. Ta i ndyehe maa ndi sa yaha nandoto ra.

16 Sa ndyehe ndo sii ra xii ya, nacoto ndo sii ra. Sino iñi ndi vatyí iyo cuhva sii ra Jesús ta yucuan cuenda i zanduvaha ra Ndyoo saha ra. Sino iñi ndi sii ra Jesús. Yucuan cuenda i nduvaha ra ya, ta i ndyehe tandihí ndo.

17 Amigo. Site vatyí ña sito ndo sa zavaha ndo sa ña vaha (sa sahñi ndo sii ra Jesús) ta tacuan tucu ra ndyaca ñaha sii ndo.

18 Ta tyiemvu i nacatyí ra Ndyoo sihin yo vatyí cua tahan ra Cristo tundoho. Maa ra cuu ra i casi ra Ndyoo vatyí cua zacacu ra sii yo, ta cua cuu ra vatyí tacuan i catyí ra Ndyoo sihin tandihí ra profeta. Ta tacuan i tahan si sii ra Jesús, zuun ñi cuhva i catyí ra Ndyoo.

19 Ta vityí zandoo ndo cuatyí ndo ta nanducu ndo sii Ndyoo ta cua zandasi ra cuatyí ndo ta cua nduvaha añima ndo ta zii cua cuñi ndo.

20 Ta cua tasi tucu ra Ndyoo sii ra Jesús inga saha vatyí maa ra cuu ra ndyizo tyiño i zacuu ra Ndyoo. Nu ndyaa ndo cua tasi tucu ra Ndyoo sii ra.

21 Zoco vityí ndyaa ra gloria ndya quivi cua ndusaa ñuhu ñuu ñiyivi inga saha tañi i catyí ra Ndyoo. Vatyí tacuan i catyí ra Ndyoo sihin ra profeta ta sa naha.

22 Ta sa naha i catyí ra Moisés: “Cua tasi ra Ndyoo minoo ra cuu ñiyivi sii yo tañi i tasi ra sii mi, ta cua cahan ra Tuhun Ndyoo. Tyizoho ndo tandihí ñaa sa cua cahan ra sihin ndo.

23 Tatu ma tyizoho ñiyiví sa cahan ra cuan, cua cuu ñu, ta ma cuu quihví ñu sihin ñiyiví i casi ra Ndyoo.” Tacuan i catyi ra Moisés i catyi ra Pedro. Ta ziqui i catyi tucu ra:

24 Ndisa vatyí tandihí ra profeta ta tyiemvu ndya quiví i quisaha cahan ra Samuel i catyi ra yozo caa cua quisi ra Jesús nu cua quisi quiví. Ta sa i tahan si cuhva catyi ra cuan.

25 Ta maa yo ñiyiví hebreo cuu ñiyiví sii ra profeta cuan, ta i saha ra Ndyoo tuhun ra sii ñiyiví sii maa yo vatyí i catyi ra Ndyoo sihin ra Abraham: “Cua cuhve ndatu sii tandihí ñiyiví ñuu ñiyiví sa cuenda minoo ñiyiví suun.” Catyi ra.

26 Ta yucuan cuenda i saha ra Ndyoo tyiño sii ra Jesús, zehe ra. I tasi ra Ndyoo sii ra nu iyo maa ndo sa xihna ñi vatyí cuñi ra zavaha ra tumañi iñi sii tandihí ndo. Cuñi ra sa zandoo tandihí ndo cuatyí ndo. Tacuan i catyi ra Pedro sihin ñu.

4

Tiñ ra cu tyiño sii ra Pedro sihin ra Juan

1 Ta cahan ca ra Pedro ta ra Juan sihin ñiyiví ta i quisi ra cu zutu ta ra cu nuu sii policia sa cuenda vehe ñuhu ta ra saduceo. (Ña sino iñi maa ra saduceo cuan vatyí cua nandoto ñiyiví tatu sa sihi ñu.)

2 Cuxaan ra cuan vatyí zacuaha ra apóstol sii ñiyiví cuhva i nandoto tucu ra Jesús sisi sa i sihi ra.

3 I tiñ ra sii ra Pedro ta ra Juan, ta i tyihi ra sii ra vehe caa sa iyo cuenda vehe ñuhu cuan. Ndyá inga quiví cua cutuñi ra vatyí sa cua cuaa cuhva i tiñ ra sii ra.

⁴ Cuaha xaan ñiyiví i siñi ñu tuhun zacuaha ra Pedro ta ra Juan ta i quisaha sino iñi ñu sii ra Jesús. I sino iñi sa yatyi ñi ohon mil rayi quiví cuan ta ziin ñu zihí.

⁵ Ta inga quiví i titahan tandihí ra cu zutu nahnu sihin ra mandoñi ta ra maestro cuenda ley. I titahan ra cuan ñuu Jerusalén.

⁶ I quisi ra Anás, ra cu nuu sii zutu nahnu sihin ra Caifás ta sihin ra Juan ta ra Alejandro ta tandihí ñiyiví sii ra cu nuu sii zutu nahnu cuan, ndihí ca.

⁷ I cana ra sii ra Pedro ta ra Juan ta i quihví ra nu yucu ra cu tyiño cuan ta i quisaha ndaca tuhun ra cuan sii ra ta catyi ra: ¿Yozo caa i zanduvaha ndo sii ra xii cuan? ¿Yoo ra i saha cuhva cuan sii ndo? Catyi ra.

⁸ I tyindyee Tatyí Ii ra Ndyoo sii ra Pedro, ta i quisaha catyi ra Pedro: Ndoho ra ndyaca ñaha ta ra nahnu,

⁹ ndaca tuhun xaan ndo sii ndi vityi sa cuenda minoo sa vaha i zavaha ndi sihin ra xii ndahvi ya. Cuñi ndo coto ndo yozo caa i nduvaha ra.

¹⁰ Tatu yucuan cuñi ndo coto ndo, cua nacatyi sihin ndo ta cua coto ndo sihin tandihí ñiyiví hebreo vatyi i nduvaha ra vatyi iyo xaan cuhva sii ra Jesús, ra ñuu Nazaret. I tyaa ndo sii ra nu cruz, zoco i zanandoto ra Ndyoo sii ra.

¹¹ Tañi minoo ra zandaa vehe sihin yuu cuu ndo ta zavita ndo yuu vaha. Tañi minoo yuu vaha xaan cuu ra Jesús, ta i tava ndo sii ra, ta ra ñiñi xaan cuu ra.

¹² Zacacu ra Jesús sii ñiyiví, ta yoñi inga ca ra nacahnu ñuu ñiyiví sa cuu zacacu sii yo ta ma cahun yo andyaya. Tacuan i catyi ra Pedro.

13 Ta i ndyehe ra cu tyiño vatyí ña yuhu ra Pedro ta ra Juan ta sito ra vatyí ñahñi zicueta siño ho ra (ta yivi ra tuhva cuu ra). Ta yucuan cuenda iyo xaan i cuñi ra zoco i nacoto ra vatyí ra i sica noo sihin ra Jesús cuu ra.

14 Ta i ndyehe ra cu tyiño vatyí ndyaa ra xii cuan sihin ra. Sa nduvaha ra. Ta yucuan cuenda ñá ñihi ca ra cuhva cahan ra.

15 Tacuan ta i tava ra sii tandihi uñi tahan ra sata vehe vatyí cuñi ra sa natuhun tahan xihna ra.

16 I catyí ra: ¿Ñaa sa cuu zacuu yo sihin ra ya? Ma cuu catyí yo vatyí zavaha ra sa ña vaha vatyí i zavaha ra minoo sa ndyityi cahnu xaan ta sito vaha tandihi ñiyivi ñuu ya.

17 Cua zayuhu yo sii ra ta cua catyí yo: “Ma cahan ca ndo tuhun ra Jesús.” Tacuan cua catyí yo ta ma coto cuaha ca ñiyivi cuhva i nduvaha ra xii. Catyí ra.

18 Tacuan ta ziqui i cana ra sii ra ta i catyí ra: Ma cahan ca ndo tuhun ra Jesús, ta ma zacuaha ca ndo sii ñiyivi. Catyí ra.

19 Zoco i catyí ra Pedro ta ra Juan: Nacañi xihna iñi ndo ta ziqui catyí ndo ñaa sa cuu sa vaha sa cuenda ra Ndyoo. ¿Atu vaha cua tyaa ndi yahvi sa cahan maa ndo a vaha tyaa ndi yahvi sa cahan ra Ndyoo?

20 Catyí ndi vatyí ma cuu sa cutaxi ndi vatyí ñiñi xaan cua nacatyí ndi sa ndyehe ndi. Cua nacatyí ndi sa siñi ndi. Tacuan i catyí ra Pedro.

21 Tacuan i cuu si, ta i zayuhu ra cu tyiño sii ra inga saha, ta ziqui i zaña ra sii ra vatyí ñá ñihi ra cuhva tyaa ra cuatyí sata ra coto cuxaan ñiyivi ñuu.

Zacahnu xaan ñiyiví cuan sii ra Ndyoo vatyí sito ñu cuhva i nduvaha ra xii cuan.

²² Vatyí sa uu xico cuiya sa ndyaa ra cuan tundo ho ta i nduvaha ra. I ndyehe ñiyiví cuhva iyo ra Ndyoo vatyí i zanduvaha ra sii ra xii cuan.

Sica tahví ñiyiví sino iñi sii ra Jesús sii ra Ndyoo vatyí ma yuhu ñu

²³ I quita ra Pedro ta ra Juan ta cuahan ra ndya nu yucu inga ñiyiví sino iñi sii ra Jesús. I nacatyí ra sihin ñu tandihí sa i catyí ra zutu nahnu ta ra sahnú cuan sihin ra.

²⁴ I tyizoho ñu sa cahan ra, ta ziquí ñin ñi cuhva i sica tahví ñu sii ra Ndyoo ta catyí ñu: Zutu mañi yo, i zavohon yutyí andiví ta ñuhu ñuu ñiyiví sihin tyañuhu. Yoho i zavaha tandihí cuii sa iyo.

²⁵ Ta tyiemvu i cohon sihin ra David ra i cuu muzun ta ñiyiví sahnú sii ndi. Ta i tyaa ra cuhva i cohon:

Ndisa cuxaan xaan ñiyiví inga ñuu. Ta ndisa vatyí cuaha xaan cuhva sica iñi ñiyiví hebreo ta sa caha ñi cuu cuhva sica iñi ñu.

²⁶ Cua titahan ra cu tyiño sii ñu sihin ra cu tyiño hebreo. Cua cuñi ra cañi tahan ra sihin ra Ndyoo ta sihin ra Cristo, ra ndyizo tyiño ra Ndyoo.

Tacuan i tyaa ra David ta tyiemvu.

²⁷ Ta i cahan ca ñiyiví cuan sihin ra Ndyoo ta catyí ñu: Ihya ñuu ya ndisa cuii vatyí i titahan ra Herodes ta ra Poncio Pilato ta ra i quisi inga ñuu ta ra tata hebreo, ta i sañi ra sii ra Jesús, ra cuu muzu iun. Ta ra Jesús cuu ra i tasun vatyí cua cuizo ra tyiñon.

28 Zoco tacuan i zavaha ra cuan vatyí ta tyiemvu i tyoon cuhva yozo caa cua tahan si.

29 Ta vityí Zutu mañi yo, cuñi ra zayuhu ra sii ndi. Cuhvon tundyee iñi sii ndi vatyí muzun cuu sii ndi. Ma cuhvon sa cua yuhu ndi nu zuhva. Ta cuhvon sa cua zacoto maa ndi sii ñiyiví Tuhun moo.

30 Zanduvohon sii ñiyiví cuhu ta zavohon sa ndyityi sa cuenda ra Jesús, ra cuu muzu iun. Catyí ñu.

31 Ta sa ndihí sica tahví ñu sii Ndyoo, ta i taan nu yucu ñu, ta i situ Tatyí li ra Ndyoo sii tandihí ñu, ta ñá yuhu ca ñu, ta i nacatyí ñu Tuhun Ndyoo sihin ñiyiví.

Ñahñi sa i cumañi sii ñiyiví sino iñi sii ra Jesús

32 Inuu ndita ñi i sicoo tandihí ñu sino iñi. Numinoo ra ta ñá catyí ra vatyí iyo ndaha tyiño ra vatyí inuu ndita ñi i sicoo tandihí ñu.

33 Sihin cuaha xaan cuhva i nacatyí ra apóstol sihin ñiyiví cuhva i nandoto tucu ra Jesús. Ta i saha xaan ra Ndyoo tumañi iñi sii tandihí ñu sino iñi.

34 Ñahñi i cumañi sii tandihí ñu vatyí tatu iyo ñuhu a vehe ñu i xico ñu sii si tatu cumañi xuhun. Ta i quisi ndyaca ñu xuhun sa cuyahví si.

35 Ta i saha ñu sii si sii ra apóstol, ta i saha maa ra sii ñu nu cumañi si.

36 Tacuan i zavaha minoo ra nañi José. I zama ra apóstol ziví ra. Bernabé i zacunañi ra sii ra vatyí i saha xaan ra tundyee iñi sii tandihí ñiyiví. Ra ñuu Chipre i cuu ra ta ñiyiví sii ra Leví, ra i sihi ta tyiemvu.

37 I xico ra ñuhu ra, ta i quisi ndyaca ra xuhun yahví si, ta i saha ra sii si sii ra apóstol.

5

Cuatyi i zavaha ra Ananías ta ña Safira

¹ Ta sicoo minoo ra nañi Ananías. Ta Safira nañi ñazihí ra. I xico tucu maa ñu minoo ñuhu ñu.

² I tava ra Ananías zuhva xuhun sa cuu yahvi si, ta sito tucu ñazihí ra. Ta i sindyaca ra tandihí ca si, sii ra apóstol ta catyi ra: Vasi ndyaque tandihí xuhun sa cuu yahvi ñuhu i xique.

³ Ta i quisaha catyi ra Pedro sihin ra: Yoho Ananías, sohon sa zativi cuihna suun vatyí zandavi ñohon sii Tatyí Ii. I tavon zuhva xuhun sa cuu yahvi ñuhu cuan.

⁴ Ndisa, ñuhu moo i cuu si, ta yoñi sa catyi suhun vatyí xicon sii si. Ta ndisa vatyí yahvi ñuhu cuan cuu sii moo sa i xicon sii si. Ta ¿ña cuenda sica iñun cuhva ña vaha ya? Yivi sii ñiyivi zandavi ñohon. Sii ra Ndyoo zandavi ñohon.

⁵ Ta sa siñi ra Ananías tuhun cahan ra Pedro ta i nduva ra, ta i sihi ra. Ta tandihí ñiyivi i sito tuhun cuan, i yuhu xaan ñu.

⁶ I quihvi ra yoco ta i nazucu ra zahma sii coño ñuhu ra, ta i quihin ra sii ra, ta tyihi ra si ñuhu.

⁷ Ta i yaha tañi uñi ora ta i saa ñazihí ra. Ta coto ca ña ñaa sa tahan yí ña.

⁸ I quisaha ndaca tuhun ra Pedro sii ña ta catyi ra: ¿Atu ihya ñi yahvi i xico ndo ñuhu ndo? Ta i catyi tucu maa ña: Avi. Tacuan ñi i cuu yahvi si.

⁹ I catyi tucu ra Pedro sihin ña: Ña vaha sa zacasi tahan ndo tuhun ta zandavi ñaha ndo sii Tatyí Ii. Ndyehe, vatyí sa vasi tucu ra yoco. Ndyá sehe ca i tyihi ra sii yíun si ñuhu. Ta vityí vasi quihin tucu ra suun.

10 Ta ta sica cuii ñi i nduva ña saha ra Pedro ta i sihi ña. I quihvi ra yoco ta i ndyehe ra vatyi sa i sihi ña, ta i cañihi ra sii ña ta tyihi ra sii ña si ñuhu vatyi ñi nu i quihvi y# ña.

11 I sito tandih# ñiyivi sa tahan ñu ta yuhu xaan ñu, ta yuhu xaan ñiyivi sino iñi sii Ndyoo.

Zavaha ra apóstol cuaha xaan sa ndyityi

12 Zavaha ra apóstol cuaha xaan sa ndyityi nu yucu ñiyivi. Tandih# ñiyivi sino iñi sii ra Jesús i titahan ñu sisi vehe ñuhu hebreo minoo corredor nañi si Corredor sii ra Salomón.

13 Yoñi inga ñiyivi i cahan ndya vaha ñi sii ñu vatyi i sito tandih# ñiyivi vatyi vaha xaan ñiyivi cuu ñu sino iñi.

14 Ta vazu i yuhu ñiyivi, zoco cuaha xaan ca ñu i sino iñi sii ra Jesús. I sino iñi ray# ta tacuan tucu ñu zih#.

15 Ta sa cuenda tyiño ra apóstol i saqui ñiyivi sii ñiyivi cuhu ityi, nu sito a nu yuu vatyi tatu cua yaha ra Pedro vazu xiñahñu ñi ra cua nañi sii ñu ta cua nduvaha ñu.

16 Ta ñiyivi inga ñuu vatyi ñi Jerusalén i quisi ndyaca tucu ñu sii ñiyivi cuhu ta ñiyivi iyo taty# cuihna añima, ta i nduvaha tandih# ñu.

Tahan ra Pedro ta ra Juan tundoho

17 Tacuan ta i cucuihna xaan iñi ra cu nuu sii ra cu zutu ta cuaha xaan ra saduceo sii ra apóstol.

18 Yucuan cuenda i t#n ra sii ra, ta i tyihi ra sii ra vehe caa.

19 Zoco sa cuaa cuan i quisi minoo ángel ra Ndyoo, ta i nuña ra yuvehe caa cuan ta i tava ra sii ra apóstol. Ta i catyi ra sihin ra:

²⁰ Cuahan ndo vehe ñuhu hebreo ta nacatyí ndo sihin ñiyívi yozo caa cuu nduvaha añima ñu. Catyí ángel cuan.

²¹ I tyaa ra apóstol yahvi sa cahan ra. Ta sa vasi cundisi i quihvi ra vehe ñuhu ta zacuaha ra sii ñiyívi. Tacuan ta i cana ra cu nuu sii ra cu zutu ta ra zutu nahnu sii tandihí ra mandoñi vatyí cua titahan ra. Ta i tasi ra tyiño ndya vehe caa vatyí cua tava ra sii ra apóstol vatyí cua quisi ra nu yucu ra.

²² Zoco sa saa ra policía ndya vehe caa cuan, ta ñá nañihi ca ra sii ra apóstol ta cua nanuhu tucu ra ndya nu yucu ra cu tyiño, ta i catyí ra:

²³ I sahan maa ndi vehe caa ta ndyehe ndi vatyí ndazi cutu yuvehe ta yucu tandihí ra zacuenda yuvehe. Zoco sa nuña ndi yuvehe cuan ta ñá nañihi ndi numinoo ñiyívi sisi si.

²⁴ Ta sa siñi ra cu nuu sii policía sihin ra zutu nahnu ta ra cu nuu sii ra cuhva i nacatyí ra ta iyo xaan i cuñi ra ta sica iñi ra yozo ca caa cua cuu ra cuhva cuan.

²⁵ Tacuan ta i quihvi minoo ra ta catyí ra: Ra i tyihi ndo si vehe caa cuan, vityí nandyaa ra sisi vehe ñuhu ta zacuaha ra sii ñiyívi.

²⁶ Tacuan ta cuahan ra cu nuu sihin policía ra, ta i tava ra sii ra apóstol. Vii ñi i tava ra sii ra coto cuxaan ñiyívi ta cañi ñu sii ra policía sihin yuu.

²⁷ I sindyaca ra sii ra apóstol ndya nu yucu ra cu tyiño, ta i cahan ra cu nuu sii ra cu zutu sihin ra ta catyí ra:

²⁸ Sa saha maa ndi cuenda sii ndo vatyí i catyí ndi vatyí ma zacuaha ca ndo sa cuenda ra Jesús. Ta vityí ñihi ca zacuaha ndo. Nacahnu Jerusalén

sito ñiyiví tuhun ya, ta tyaa ndo cuatyí sata maa ndi vatyí i sihi ra Jesús.

²⁹ Ta ziquí i catyí ra Pedro ta inga ra apóstol: Ñiñi xaan ca sa tyaa ndi yahví sii Ndyoo ta yiví sii ñiyiví.

³⁰ I tyaa xaan ñiyiví sahnú sii yo yahví sii Ndyoo. Ta zuun ñi ra Ndyoo cuan i zanandoto ra sii ra Jesús. Ta maa ndo cuu ra i sahní sii ra vatyí i tyaa ndo sii ra nu cruz.

³¹ Ta vityí zanducahnu xaan ca ra Ndyoo sii ra Jesús. Yucuan cuenda ndyaca ñaha ra tandihí, ta cuu cacu ñiyiví maa ñi sa cuenda maa ra ta zanduvaha ra añima yo, maa yo ñiyiví hebreo. Ta zandasi ra cuatyí yo.

³² Zacuaha maa ndi tuhun ya vatyí sito ndi vatyí tuhun ndisa cuu si. Ta tacuan tucu zacuaha Tatyí Ii, ra saha ra Ndyoo sii ñiyiví tyaa yahví sii ra.

³³ Ta sa siñi ra cu tyiño sa catyí ra, ta i cuxaan xaan ra, ta i cuñi ra sa cahñi ra sii ra apóstol.

³⁴ Zoco minoo ra fariseo nañi ra Gamaliel ta i nduvita ra zava mahñu. Minoo maestro cuu ra cuenda ley ra Moisés, ta i tyaa xaan ñiyiví yahví sii ra. I catyí ra vatyí natava ra cu tyiño sii ra apóstol.

³⁵ Ta ziquí i catyí ra sihin inga ra cu tyiño: Amigo, tandihí inga ndoho ra ndyizo tyiño, cuñi si zacuenda xaan yo ñaa sa zavaha yo sihin rayí ya.

³⁶ Nacohon iñi ndo vatyí quiví cuan i sicoo minoo ra nañi Teudas. I sica iñi ra vatyí ñiñi xaan ra, ta cuaha xaan ra i cutahan sihin ra, tañi cumi ziendu ra. Zoco i sahní ñiyiví sii ra Teudas ta i quiti cuatyí tandihí ra sindyico sii ra, ta i naa cuhva sa zacuu ra sihin ñiyiví.

³⁷ Ta ziquí zuun ñi quiví sa i cahví ñiyiví sii ñiyiví ñn ñn vehe ñu ta i sicoo minoo ra nañi Judas, ra

ñuu Galilea. I zatitahan ra sii cuaha xaan ñiyivi. Zoco zuun ñi i sihi tucu ra cuan, ta i quitì cuatyì ra sindyico sii ra.

³⁸ Ta vityi catyi sihin ndo vatyì nazaña yo sii rayi ya ta cuhva yo sa zavaha ra cuhva cuñi ra. Tatu zavaha ra cuhva cuñi ñiyivi ñi, cunaa tyiño ra.

³⁹ Zoco tatu zavaha ra cuhva cuñi ra Ndyoo, ma cuu zanaa yo sa zavaha ra. Nazaña yo sii ra coto cuxaan ra Ndyoo sihin yo.

⁴⁰ Tacuan i catyi ra Gamaliel, ta i tyaa ra cu tyiño yahvi sa cahan ra. Tacuan ta i cana ra cu tyiño sii ra apóstol. I cañi ra sii ra, ta ñihi xaan i catyi ra sihin ra vatyì ma cahan ca ra tuhun ra Jesús, ta ziqui i zaña ra sii ra.

⁴¹ I quita ra apóstol nu yucu ra cu tyiño cuan. Zi xaan i cuñi ra vatyì saha ra Ndyoo sa ndyehe ra ticahan nuu sa cuenda ra Jesús.

⁴² Ta tandihì quivi i zacuaha ra sii ñiyivi vehe ñiyivi ta vehe ñuhu hebreo. I zacuaha ra sii ñu vatyì sa i quisi ra Jesús ta i sihi ra sa cuenda cuatyì maa ñu.

6

Tyaa tyiño ra sii usa tahan ra cua tyindyee sii ra apóstol

¹ Ta quivi cuan i nducuaha ca ñiyivi sino iñi sii ra Jesús. Tandihì ñu i cuu ñu ñu hebreo, zoco i cuu ñu ñiyivi cahan zahan griego ta ñiyivi cahan zahan hebreo. I quisaha cuxaan ñiyivi cahan griego ta catyi ñu vatyì ña ñihi ñundahvi ñu tahan ñu, ñu sihi yi, xuhun i zasa ra apóstol.

² Tacuan ta i cana sa usi uu tahan ra apóstol sii tandihì ñiyivi sino iñi sii ra Jesús vatyì cua titahan

ñu ta i catyi ra sihin ñu: Ña vaha sa zaña maa ndi tyiño sa zacuaha ndi sii ñiyivi Tuhun Ndyoo ta zasa ndi xuhun.

³ Yucuan cuenda, ndoho amigo, nducu ndo usa tahan ra tahan ndo. Ra iyo xaan Tatyí Ii ra Ndyoo añima ta ra iyo sa siñi tuñi vaha xiñi. Ta cua cuizo maa ra tyiño ya sa zasa ra xuhun.

⁴ Ta maa ndi, tandihí tyiemvu cua caca tahvi ndi sii ra Ndyoo ta cua zacuaha ndi sii ñiyivi.

⁵ Tacuan, ta vaha nduu cuñi tandihí ñu sihin cuhva i cahan ra apóstol, ta i casi ñu sii ra Esteban vatyi vaha xaan sino iñi ra sii ra Jesús ta iyo xaan Tatyí Ii ra Ndyoo sihin ra. Ta i casi tucu ñu sii ra Felipe, ra Prócoro, ra Nicanor, ra Timón, ra Parmenas, ta ra Nicolás. Ra ñuu Antioquía cuu ra Nicolás. Ta quivi ta coto ca ra sii ra Jesús i tyaa xaan ra yahvi sii costumbre ñiyivi hebreo. Zoco yivi ra hebreo cuu ra.

⁶ I yaha sa usa tahan ra cuan ityi nuu ra apóstol, ta i sica tahvi ra sii ra Ndyoo, ta i tyizo ra ndaha ra sii ra vatyi cua cuizo tyiño ra cuan.

⁷ I nducahnu ca tyiño ra Ndyoo. I ndutuu xaan ñiyivi sino iñi sii ra Jesús ñuu Jerusalén ta sino iñi tucu cuaha ra cu zutu.

Tñn ra cu tyiño cuenda vehe ñuhu sii ra Esteban

⁸ I tyindyee xaan ra Ndyoo sii ra Esteban ta i zavaha xaan ra sa ndyityi. Ta vaha xaan ñiyivi i cuu ra. Ta cuaha xaan sa ndyityi ta zeña i zavaha ra nu yucu ñiyivi.

⁹ Zoco zuhva ra i cuxaan ra sihin ra. Minoo ityi ra nañi ra ra libre. Ñiyivi hebreo ñuu Cirene ta ñuu Alexandría cuu ra. Maa ra sihin inga ra hebreo nu

cu si Cilicia ta nu cu si Asia i quisaha cahan ra sihin ra Esteban.

¹⁰ Zoco i saha Tatyí li cuaha xaan sa siñi tuñi sii ra Esteban, ta tatu sa cahan ra Esteban ña ñihi ca inga ra cuhva cahan ra.

¹¹ Yucuan cuenda i tyiyahvi inga ra cuan sii ra cua catyi: “Siñi ndi sa cahan ra Esteban ndya vaha ñi sii ra Moisés ta sii ra Ndyoo.” Ta tacuan i catyi inga ra cuan.

¹² Ta yucuan cuenda i nduxaan ñiyivi. I cuxaan ra mandoñi ta ra maestro cuenda ley ra Moisés. I sahan ra nu ndyaa ra Esteban, ta i tñn ra sii ra ta i sindyaca ra sii ra nu yucu ra cu tyiño.

¹³ Ta ziqui i ñihi ra sii ra cu sa ndaa sii ra vatyí cua cahan ra cuendu ziqui ra Esteban. I catyi ra cuan: Ihya rayi, cahan xaan ra ndya vaha ñi sii vehe ñuhu maa yo ta sii ley ra Moisés.

¹⁴ Sa siñi ndi vatyí catyi maa ra vatyí cua zanduva ra Jesús, ra ñuu Nazaret, vehe ñuhu ya ta cua zanaa ra costumbre i zacuaha ra Moisés. Tacuan i catyi ra cu sa ndaa cuan, ra cahan cuendu cuan.

¹⁵ I ndyehe xaan tandihi ra cu tyiño sii ra Esteban ta i ndyehe ra vatyí ndisi xaan i nduu nuu ra tañi cuhva caa nuu ángel.

7

Cuhva i cahan ra Esteban

¹ Ta i ndaca tuhun ra cu nuu sii zutu sii ra Esteban ta catyi ra: ¿Atu ndisa ra cuan sa cahan ra?

² Tacuan ta i catyi ra Esteban sihin ra cu tyiño cuan: Amigos. Tyizoho ndo sa quehin. Ñiyivi sahnú sii yo i cuu maa ra Abraham. Ta tyiemvu

i ndyehe ra sii ra Ndyoo ra cahnu. Ndyaa ra Abraham ñuu Mesopotamia quivi cuan, ta cahun ca ra ñuu Harán ta i ndyehe ra sii ra Ndyoo.

³ I cahan ra Ndyoo sihin ra Abraham ta catyi ra: “Quiton ñuun ta ñiyivi suun ta cua cahun inga ñuu sa cua zañehi suun.”

⁴ Tacuan ta i quita ra Abraham ñuu Caldea ta cuahan ra cua cundyaa ra ñuu Harán. Ta sa sihi zutu ra Abraham ta i zaquisi ra Ndyoo sii ra Abraham ihya ñuu nu ndyaa ndo vityi.

⁵ Ñá saha ra Ndyoo ñuhu cuan nu zuhva si sii ra Abraham, zoco saha ra Ndyoo tuhun ra vatyí cua cuhva ra sii si sii ra, ta sii maa ra cua cuu si ta sii ñiyivi sii ra sa i sihi ra. Ta quivi cuan ta coo ca zehe ra Abraham.

⁶ Ihya cuu cuhva i cahan ra Ndyoo sihin ra: “Cua cundito ñiyivi suun inga ñuu nu iyo inga ñiyivi. Cumi ziendu cuiya cua zatyíño ñu tyiño ñiyivi ñuu cuan sihin tundoho vatyí cua cañi ñiyivi ñuu cuan sii ñu.

⁷ Zoco cua tasi tuñi sii ñiyivi ñuu cuan, ta sa yaha cuhva cuan ta cua quita ñiyivi suun ñuu cuan, ta cua zacahnu ñu sii mi ihya.”

⁸ Tacuan i catyi ra Ndyoo, ta ziqui i saha ra sii ra Abraham minoo costumbre sa cua tahndya ñi xiñi xuu lee. Tacuan ta cua coo minoo cuhva sii ñiyivi cuan ta cua nacohon iñi ñu vatyí saha ra Ndyoo tuhun ra sii ñu. Ta sa yaha cacu ra Isaac zehe ra Abraham ta i zavaha Abraham costumbre cuan sihin ra Isaac sa quita uña quivi ra. Ta tacuan tucu i zavaha ra Isaac sihin ra Jacob zehe ra, ta i zavaha tucu ra Jacob sii si sihin tandihí sa usi uu tahan zehe ra. Maa ra cuu ñiyivi sahnu sii yo.

⁹ Ta zuun ñi ra Esteban cuan cahan sihin ra cu tyiño cuan ta catyi ra: Ta minoo zehe ra Jacob, nañi ra José. Ta i cucuihna iñi tandihí yañi ra sii ra. Yucuan cuenda i xico ra sii ra sii ra inga ñuu. Cuahan ra ñuu Egipto, zoco ñá zandoo ra Ndyoo sii ra José.

¹⁰ I tyindyee xaan ra Ndyoo sii ra José vazu i ndyehe ra tundoho. Quiví i saa ra José nu ndyaa ra Faraón, ra cu rey ñuu Egipto, i saha ra Ndyoo sa siñi tuñi sii ra José ta i tahan iñi ra Faraón sii ra ta i saha ra Faraón tyiño sii ra José sa cuu ra gobernador sii tandihí ñuu cuan ta cuhva ndya vehe ra Faraón.

¹¹ Tacuan ta i quisi minoo tama nacahnu nu cu si Egipto sihin nu cu si Caanán, ta i ndyehe xaan ñiyívi tundoho. Ñá ñihi ñiyívi sahnú sii yo sa casi ñu.

¹² I sito ra Jacob vatyí iyo trigo ñuu Egipto, ta i tasi ra sii zehe ra, zuun ñi ra cu ñiyívi sahnú sii yo. Yucuan cuu sa xihna ñi saha i sahan ra.

¹³ Ta sa cu uu saha i sahan ra, i zacoto ra José sii ra vatyí yañi ra cuu sii ra. Ta yucuan quiví i quisaha sito ra Faraón sii ñiyívi sii ra José.

¹⁴ Ta ziquí i tasi ra José tyiño sii ra Jacob zutu ra vatyí quisi ra sihin tandihí ñiyívi sii ra. Ta sa tandihí ñiyívi sii ra, uñi xico sahnú tahan ñu.

¹⁵ Ta cuahan ra Jacob ñuu Egipto. Ta yucuan i ndoo ra cuhva ndya i sihi ra, ta tacuan tucu tandihí zehe ra i sihi ra yucuan. Ñá sananuhu ca ra ñuu ra.

¹⁶ Ta i saa quiví sa sindyaca ñiyívi yíqui ra Jacob ta yíqui zehe ra ndya ñuu Siquem. Yucuan i quihví ra ñuhu vatyí sa i nazata ra Abraham ñuhu cuan sii zehe ra Hamor.

17 Ta ñiyiví sii ra Abraham i nducuaaha xaan ñu ñuu Egipto, ta sa cua saa quiví cua cuhva ra Ndyoo ñuhu sii ñu tañi sa i catyi ra sihin ra Abraham.

18 Ta i quisaha sindyaca ñaha inga rey ñuu Egipto cuan, rey ra ñá sito sii ra José.

19 I zandyehe xaan ra tundoho sii ñiyiví sahnú sii yo. Quiñi xaan cuu cuhva i zavaha ra sihin ñu vatyi i catyi ra vatyi tatu cua cacu zehe ñu cua zavita ñu sii si. Tacuan i catyi ra vatyi cuñi ra sa cuu si.

20 Ta zuun ñi tyiemvu cuan i cacu ra Moisés ta ndasa xaan ra nuu ra Ndyoo. I tyixehe zihí ra sii ra sisi vehe uñi yoo.

21 Ta minoo quiví ñá cuu ca tyixehe ña sii ra ta i tyihi ña sii ra sisi minoo tyica ta saqui ña sii ra sisi tuyoo caxtyila yuyuu. Ta yucuan nañihi zehe ra Faraón sii ra. I nduu zehe ra sii ña. Maa ña i zacuahnu sii ra.

22 Yucuan cuenda i cahvi ra Moisés tandihí cuhva i sito ñiyiví Egipto. I nducahnu xaan ra. Vaha xaan i cuu cahan ra ta cuaha sa vaha i zavaha ra.

23 Zuun ñi ra Esteban cuan cahan sihin ra cu tyiño cuan ta catyi ra: Ta sa i ndusi ra Moisés uu xico cuiya ra ta i cuñi ra sa cua ndyehe ra sii ñiyiví sii ra, ñiyiví hebreo.

24 Tacuan ta minoo quiví i ndyehe ra vatyi i cañi minoo ra Egipto sii minoo ra hebreo, ta cuahan ra Moisés cua tyindyee ra sii ra hebreo cuan, ta i sahñi ra sii ra Egipto.

25 Sica iñi ra vatyi cua coto ñiyiví sii ra vatyi i tasi ra Ndyoo sii ra sa zacacu ra sii ñu sii ñiyiví Egipto. Zoco ñá cutuñi iñi ñu.

26 Ta inga qui^vi i ndyehe ra Moisés vatyí sahñi tahan uu tahan ra hebreo, ta i nducu ra Moisés cuhva sa coo vaha ra cuan ta ma cahñi tahan ca ra ta catyi ra: “Tyizoho ndo, amigo. Ña vaha cahñi tahan ndo.”

27 Zoco minoo ra sahñi tahan cuan i quiñi ndaha ra sii ra Moisés ta catyi ra: “¿Yoo ra catyi suhun vatyí cundyaca ñohon sii ndi?”

28 Cuñun cahñun sii, tañi i sahñun sii ra Egipto icu.”

29 Ta sa siñi ra Moisés cuhva cuan, ta i sino ra ta cuahan ra ndya inga ñuu vatyí yuhu xaan ra. I quita ra Egipto ta cuahan ra ndya Madián. Yucuan i sicoo ñazihí ra, ta i cacu uu tahan zehe ra.

30 I yaha uu xico cuiya. Tacuan ta minoo qui^vi ñoho ra Moisés sisi cuhu, ta i ndyehe ra minoo taca iñu vatyí ñi yucu Sinaí. Cayu tu zoco ñá ndihí tu. Tacuan ta i quituu minoo ángel mahñu tu.

31 Iyo xaan i cuñi ra Moisés sa ndyehe ra, ta i tuhva ra nu ndyaa taca iñu cuan vatyí cua ndyehe vaha ra. Ta i siñi ra vatyí cahan ra Ndyoo sihin ra ta catyi ra Ndyoo:

32 “Yuhvi cui Ndyoo. I zacahnu ñiy^vi sahnun sii. Ra Abraham, ra Isaac, ta ra Jacob i zacahnu tandihí ra sii.” Nihí tacuan ñi ca ra Moisés, ta i yuhu xaan ra sa ndyehe ca ra.

33 Ta ziquí i catyi ra Ndyoo sihin ra: “Tavon ndison vatyí ihya nu nandyoon ñuhu ii cuu si vatyí ihya ndyei.”

34 Ta ziquí catyi tucu ra Ndyoo: “Sa ndyehi ta site vatyí tahan xaan ñiy^vi i casi tundoho nu iyo ñu ñuu Egipto cuan. Siñi sa cahan ñu ta site vatyí ña cundyee ca iñi ñu tundoho. Ta vityi noo xique

vatyí cua zacaqui sii ñu. Ñaha. Coho yo ñuu Egipto.” I catyi ra Ndyoo.

³⁵ Ta zuun ñi ra Moisés cuan cuu ra sa cahan ñiyiví sihin ta catyi ñu: “¿Yoo ra catyi suhun vatyí cuun juez sii ndi ta cundyaca ñohon sii ndi?” Catyi ñu. Ta vityi zuun ñi maa ra cuu ra i tasi ra Ndyoo vatyí cua zacacu ra sii ñiyiví cuan ta cua cundyaca ñaha ra sii ñu. Vatyí tacuan i catyi ángel sa cahan si sihin ra sisi taca iñu cuan.

³⁶ I tava ra Moisés sii ñiyiví ñuu Egipto. I zavaha ra cuaha xaan sa ndyityí ñuu Egipto ta Tyañuhu Cuaha. Ta i zavaha tucu ra sa ndyityí nu i sica noo ñiyiví cuan minoo nu yoñi ñiyiví iyo sisi sa uu xico cuiya.

³⁷ Zuun ñi maa ra Moisés cuan i catyi sihin ñiyiví hebreo: “Cua tasi ra Ndyoo sii minoo ra cua cahan Tuhun Ndyoo. Tañi i tasi ra sii mi, tacuan tucu cua quisi ra. Minoo ra hebreo cua cuu ra.” Catyi ra Moisés.

³⁸ Ta maa ra Moisés cuan cuu ra i sica sihin ñiyiví sa sica noo ñu nu yoñi ñiyiví iyo. Sihin maa ra i cahan ángel cuan yucu Sinaí cuan. Yucuan i siyucu ra sihin ñiyiví sañu sii yo, ta i ñihi ra Ley ra Ndyoo sa saha ra sii yo.

³⁹ Maa ra Esteban cuu ra cahan tandihí cuhva ya sihin ra cu tyiño ta catyi ra: Zoco ñá tyaa ñiyiví sañu sii yo yahvi sii ra Moisés. Ñá cuñi ñu tyizoho ñu sa cahan ra. I cuñi ñu sa cunanuhu tucu ñu ndya ñuu Egipto.

⁴⁰ Ta quiví sa ñoho ra Moisés xiñi yucu Sinaí i catyi ñu sihin ra Aarón: “Zavohon inga ndyoo sii ndi vatyí cua zañaha si sii ndi ityi. Ña sito ndi ndya ma cua naa ra Moisés, ra i tava sii ndi ñuu Egipto.”

⁴¹ Yucuan cuu nu i zavaha ñu minoo ndyoo. Tañi caa minoo zindiqui luhlu caa si, ta i zacahnu ñu minoo vico cuenda si, ta sahñi ñu quitu vatyi cua zacahnu ñu vico ndyoo ñu. Ta i sica tahvi ñu sii si. Ta zii xaan i cuñi ñu sihin cuhva i zavaha ñu.

⁴² Yucuan cuenda i saha ra Ndyoo sa zavaha ñu cuhva cuñi maa ñu. Saha ra sa zacahnu ñu ñicandyi ta luna ta tiño. I zavaha ñu cuhva catyi minoo profeta ta tyiemvu. I catyi ra cuan vatyi catyi ra Ndyoo:

Ndoho ñiyivi hebreo.

Yivi sii mi i zacahnu ndo sa sica noo ndo sa uu xico cuiya cuan.

⁴³ I cuñi ca ndo sii ndyoo sa yivi Ndyoo cuu sa ndisa. Nacahnu nu i sica noo ndo i sica noo tucu minoo vehe ñii sa cuenda ra Moloc.

Ta inga ndyoo sindyizo ndo caa si cuhva caa tiño. Nañi si Renfán.

Maa ndo i zavaha sii ndyoo cuan, ta maa ndo i zacahnu sii si. Ta yucuan cuenda cua tasi sii ndo sica xaan.

Cua yaha ndo ñuu Babilonia.

Tacuan i catyi ra Ndyoo sihin ñiyivi cuan.

⁴⁴ Ta i cahan ca ra Esteban sihin ñiyivi ta catyi ra: Ñiyivi sahnu sii yo, i sica noo minoo vehe ñii sihin ñu nu i sica noo ñu nu yoñi ñiyivi iyo. Ta sisi si i zacahnu ñu sii ra Ndyoo. I zañaha ra Ndyoo sii ra Moisés cuhva cua sino si, ta zuun cuhva i catyi ra Ndyoo, tacuan i sino si.

⁴⁵ Ta quivi i sindyaca ñaha ra Josué i quisi ndyaca ñiyivi vehe cuan ihya ñuu Jerusalén, ta sahñi tahan ñu sihin ñiyivi ihya ta i tava ra Ndyoo sii ñu. Tacuan i ñihi ñiyivi sahnu sii yo ñuhu nu ndyaa yo

vityi vatyi saha ra Ndyoo sa zahacanaa ñu. Ta sisi vehe ñi cuan i zacahnu ñu sii Ndyoo ndya ta quivi ra rey David.

⁴⁶ I saha xaan ra Ndyoo ndatu sii ra David. Tacuan ta i sica ra David minoo tumañi iñi sii Ndyoo sa cua zandaa ra minoo vehe vaha sa cuenda Ndyoo. Zuun ñi Ndyoo ra i zacahnu ra Jacob ta tyiemvu cuu ra.

⁴⁷ Ta ñá saha ra sa zandaa ra David vehe ra. Maa ra rey Salomón cuu ra i zandaa vehe ra Ndyoo.

⁴⁸ Zoco ña ndyaa ra Ndyoo sisi vehe zavaha ñiyivi. I catyi minoo profeta:

⁴⁹ Catyi ra Ndyoo: Yuhvi ndyaca ñehi andivi ta ñuu ñiyivi.

Ma cuu zavaha ndo minoo vehe vaha xaan ta cua cundyei sisi si vatyi ña cuñi si nu cua cundyei ta nu cua quitati.

⁵⁰ Yuhvi cuu ra i zavaha tandi. Catyi ra Ndyoo.

⁵¹ Ta ziqui i catyi tucu ra Esteban sihin ñiyivi cuan: Ñihi xaan iñi ndo. Inuu cuii ñi caa ndo tañi i cuu ñiyivi sahnu sii yo. Ña saha ndo sa cundyaca ñaha ra Ndyoo aña ndo. Ña tyisaha ndo sa ndisa. Sahñi tahan ndo sihin Tatyí Ii ra Ndyoo.

⁵² I cañi ñiyivi sahnu sii ndo sii tandi cuii ra i cuu profeta. I sahñi ñu sii tandi ra i nacatyi vatyi nu cua quisi quivi ta cua quisi minoo ra vaha xaan. Ta sa quisi ra vaha xaan cuan, ra Jesús cuu ra. Ta maa ndo i tyaa ndo cuatyi sata ra, ta i sahñi ndo sii ra.

⁵³ Maa ndo cuu ra ñihi ley Ndyoo i saha ángel sii ndo, ta ña tyaa ndo yahvi sii si. Catyi ra Esteban.

Sihi ra Esteban

⁵⁴ I siñi ra cu tyiño sa cahan ra Esteban, ta i cuxaan xaan ra sihin ra ndya cuhva sasi quihñi noho ra.

⁵⁵ Zoco i situ cuii Tatyí Ii sii ra Esteban. I nandyehé ndaa ra Esteban ityi ziquí, ta i ndyehé ra sii ra Ndyoo cahnu, ta i ndyehé ra sii ra Jesús nandyaa ra ityi siyo cuaha ra Ndyoo.

⁵⁶ Ndyehé ndo, catyi ra. Ndyehi sa nuña gloria ta ndyehi sii ra i quisi ndya gloria. Nandyaa ra ityi siyo cuaha ra Ndyoo.

⁵⁷ Tacuan ta i tyazi ndaha ra cu tyiño cuan zoho ra. I cana saa xaan ra vatyí cuxaan ra. Yatyí cuii ñi i tuhva ra nu iñi ndyaa ra Esteban vatyí cuñi ra queen ra sii ra.

⁵⁸ I tava ra sii ra Esteban ndya yu ñuu vatyí cua cañi ra sii ra sihin yuu ta cua cañi ra sii ra. I zandoo ra cu tyiño cuan zahma cahnu ndisi ra sihin minoo ra yoco nañi Saulo vatyí cua cucumi ra sii si.

⁵⁹ Ta i cañi ra sii ra Esteban sihin yuu, ta maa ra Esteban i sica tahvi xaan ra sii ra Ndyoo ta catyi ra: Jesús yoho ndyaca ñohon sii. Nacuhun añime suhun.

⁶⁰ Ta yucuan i sicuñi siti ra Esteban, ta i cana saa ra: Jesús, ma tyoon cuatyí ndyicuu ra ya ziquí ra. Tacuan i cahan ra Esteban ta i sihi ra.

8

Sahñi tahan ra Saulo sihin ñiyivi sino iñi sii ra Jesús

¹⁻² Tahan xaan iñi ra Saulo sa i sahñi ñiyivi sii ra Esteban. Tacuan ta i quisi zuhva ra ndyico sii ra Jesús, ta i tyihi ra sii ra Esteban si ñuhu. Sacu

ra vatyi i sihi ra Esteban. Ta zuun ñi qui^{vi} cuan i sahn̄i tahan ñiyi^{vi} ña sino iñi sihin ñiyi^{vi} sino iñi sii ra Jesús ñuu Jerusalén cuan. Ta i sino ñiyi^{vi} sino iñi. Zuhva ñu i sino ndya nu cu si Judea, ta inga ñu i sino ñu ndya Samaria. Zoco sa usi uu tahan ra apóstol ñá sino ra cuan.

³ Ta ra Saulo cuan i zayanga xaan ra sii ñiyi^{vi} ndyico sii ra Jesús. Cuaha xaan nu i qui^{hvi} ra vehe ñiyi^{vi} ta cañoho ra sii rayi^h a sii ñu zih̄i, ta tyihi ra sii ñu vehe caa.

Cuhva i sito ñiyi^{vi} nu cu si Samaria Tuhun Ndyoo

⁴ Ta sa i quita ñiyi^{vi} ñuu Jerusalén cuan sa i sino ñu ta i zacoto ñu sii ñiyi^{vi} tandih̄i ñuu nu i yaha ñu Tuhun Ndyoo.

⁵ Ta minoo ra sa nañi Felipe i saa ra nu cu si Samaria, ta i quisaha ra nacatyⁱ ra sihin ñiyi^{vi} tuhun ra Jesús.

⁶ I titahan ñiyi^{vi}, ta vaha xaan i tyizoho tandih̄i ñu sa cahan ra Felipe, ta i ndyehe ñu sa ndyityi i zavaha ra.

⁷ Vatyⁱ i tava ra cuaha xaan tatyⁱ cuihna sii ñiyi^{vi}. I cana saa xaan tatyⁱ cuihna sa quita si sii ñiyi^{vi}, ta ziqui i nduvaha ñu. Cuaha xaan ra xii i nduvaha ta ra coxo.

⁸ Yucuan cuenda i tahan xaan iñi tandih̄i ñiyi^{vi} ñuu cuan.

⁹ Zoco minoo ra sinañi Simón, i cuu ra ra tazi ñuu cuan, ta i zandavi ñaha ra sii cuaha xaan ñiyi^{vi} ityi Samaria vatyi catyi ra vatyi ra ñiñi xaan cuu ra. Iyo xaan i cuñi tandih̄i ñiyi^{vi} sa cuenda maa ra qui^{vi} cuan.

¹⁰ Ta tandih̄i ñiyi^{vi} cuca cuhva ndya ñiyi^{vi} ndahvi i tyizoho ñu sa cahan ra ta catyi ñu: Cahnu

xaan cuu cuhva ra ya vatyí maa ra Ndyoo cuu ra saha cuhva cuan sii ra.

¹¹ Ta i tyizoho ñu sa cahan ra vatyí sa naha xaan i zandaví ñaha ra sii ñu sihin cuhva i zavaha ra.

¹² Tacuan ta i saa ra Felipe, ta i zacuahá ra sii ñiyiví cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo ta cuhva cahnu xaan iyo cuhva sii ra Jesucristo. Tacuan ta i sino iñi ñu sa cahan ra Felipe. Ta i sicoo ndutya cuaha rayi ta ñu zihí.

¹³ Ta i sino tucu iñi ra Simón, ra tazi cuan, ta i sicoo ndutya ra ta ndutahan ra sihin ra Felipe. Iyo xaan i cuñi ra sihin sa ndyityi nahnu i zavaha ra Felipe.

¹⁴ Ta ra apóstol i ndoo ra ñuu Jerusalén ta sa siñi ra vatyí sino iñi ñiyiví ñuu Samaria sii ra Jesús ta ziquí i tasi ra sii ra Pedro ta ra Juan ndya indyacuan.

¹⁵ I saa ra Pedro ta ra Juan ta i sica tahvi ra sii Ndyoo sa natasi ra Tatyí Ii ra añima ñiyiví sino iñi sii ra Jesús indyacuan.

¹⁶ Vatyí i sicoo ndutya ñiyiví cuan maa ñi sa cuenda ra Jesús ta tañaha ca noo xica Tatyí Ii sii ñu.

¹⁷ Tacuan ta i tyizo ra Pedro ta ra Juan ndaha ra sii ñu ta i quihví Tatyí Ii añima ñu.

¹⁸ I ndyehe ra Simón cuhva i tyizo ra apóstol ndaha ra sii ñiyiví cuan ta i quisi Tatyí Ii sii ñu ta i catyí ra Simón:

¹⁹ Cua tyiyahvi sii ndo tatu cuhva ndo cuhva cuan sii, vatyí yoo ra cua tyize ndehi ta cua quihví Tatyí Ii añima ra.

²⁰ Tacuan i catyí ra. Ta catyí ra Pedro sihin ra: Nacunaa moo sihin xuhun vatyí sica iñun vatyí cuu zaton sa saha maa ra Ndyoo.

21 Ma cuu zatyño moo tyiño ya vatyí ña vaha añimon sihin ra Ndyoo.

22 Zañon cuhva sa quiñi xaan sica iñun ta caca tahvun sii Ndyoo sa cua zandasi ra cuatyun.

23 Vatyí site yozo caa iyon. Vatyí cucuihna xaan iñun. Tañaha ca zandoon cuatyí zacuun. Ta cua zatívi si suun.

24 Tacuan i catyi ra Pedro, ta i catyi ra Simón sihin ra: Caca tahvi ndo sii ra Ndyoo sa cuenda mi vatyí ma tahan si sii cuhva sa catyi ndo. Catyi ra.

25 Tacuan i cuu. Ta sa yaha zacuaha ra Pedro ta ra Juan Tuhun Ndyoo, ta i saha ra cuenda yozo caa zavaha ra Ndyoo, ta nacatyí ra sihin ñiyívi yozo caa cuu cacu ñu ta ma cuhun ñu andyaya. Nacahnu Samaria i sahan ra, ta ziqui i sinanuhu ra ndya ñuu Jerusalén.

Natuhun ra Felipe sihin minoo ra ñuu Etiopía

26 Ta sa yaha cuhva cuan ta ziqui i cahan minoo ángel ra Ndyoo sihin ra Felipe ta catyi si: Nduvítan ta cuahan ityi tyañuhu ityi quita ñuu Jerusalén ya ta cuhun ndya nu cu si Gaza. Ityi cuan cuu nu yoñi maa ñiyívi iyo.

27 I nduvita ra Felipe ta cuahan ra. Ta ityi cuahan ra i ñihi tahan ra sihin minoo ra ñuu Etiopía. Ra yucuan, ica iyo ra. Ta ndyizo ra minoo tyiño cahnu sa sicumi ra tandihi xuhun ña Candace, ñaha ndyaca ñaha sii ñiyívi ñuu Etiopía cuan. Sahan ra cuan ñuu Jerusalén vatyí tuhva maa ra zacahnu sii ra Ndyoo tañi zavaha ñiyívi hebreo.

28 Ñoho ra cuan sisi carreta ra sa cua nuhu ra. Ta cahvi ra tuhun i tyaa ra Isaías, minoo profeta ta tyiemvu.

²⁹ Tacuan ta i catyi Tatyí li sihin ra Felipe: Cua-han cua zatohon sii ra vasi sihin carreta cuan.

³⁰ Ta sa tuhva ra Felipe nu vasi ra ta i siñi ra sa cahvi ra nuu libro ra Isaías, ta i ndaca tuhun ra Felipe sii ra ta catyi ra: ¿Atu cutuñi iñun sa cahvun?

³¹ Ta i catyi ra cuan sihin ra: Ña cutuñi iñi vatyí yoñi ra cuu nacatyí sihin ñaa cuñi si catyi si. Ta i cahan ra sihin ra Felipe sa ndaa ra ta cundyaa ra sihin ra.

³² Ihya cuu tuhun i cahvi ra cuan:

Quihin ñiyiví sii mvee ticatyí ta yoco ñu ixi tí ta ñahñi sa cahan tí.

Ta quihin ñu sii tí, ta cua cahñi ñu sii tí ta ñahñi sa cahan tí.

Ta tacuan tucu maa ra, cua ndyehe ra tundoho ta ñahñi cua catyi ra.

³³ Cua vacu ndyaa xaan ñu sii ra ta ña ndoo cua zandaa ñu tyiño cuenda ra.

Cua caca iñi ñiyiví zavaha ndya vaha ñi sihin ra vatyí yoñi zehe ra cua coo vatyí sahñi ñu sii ra.

Yucuan cuu tuhun cahvi ra cuan.

³⁴ Tacuan ta i catyi ra Etiopía sihin ra Felipe: Nacatyun sihin sa ndyoo ñi. ¿Yoo sii cuenda cahan ra Isaías? ¿Atu zuun ñi tuhun maa ra cahan ra? a ¿atu cahan ra sii inga ra?

³⁵ Yucuan ta zuun ñi sihin tuhun cuan i quisaha ra Felipe nacatyí ra, ta i sityiño tucu ra inga Tuhun Ndyoo, nu cahan si sa cuenda ra Jesús. Ta i zacua ha ra sii ra vatyí ra Jesús cuu ra cua zacacu sii ñiyiví. Ra sa ndatu xaan ñu.

³⁶ Ta sa cua yaha ra nu iyo ndutyá ta i catyi ra Etiopía: Ndyehe, ihya iyo ndutyá. ¿Atu cuu coo ndutyé?

³⁷ Ta catyi ra Felipe sihin ra: Cuu tatu sino iñun sii ra Jesús sihin tandihi cuii añimon. Ta i catyi ra cuan: Sino iñi vaty ra Jesús, zehe ra Ndyoo Zutu yo cuu sii ra.

³⁸ Tacuan ta i catyi ra Etiopía vaty nanacuiñi carreta, ta i noo nduu tahan ra. Ta i sicoo ndutya ra i zacuu ra Felipe sisi ndutya cuan.

³⁹ Ta sa cua quita ra sisi ndutya, ta i quihin Taty Ii sii ra Felipe. Ñá ndyehe ca ra Etiopía cuan sii ra Felipe, ta zii xaan i cuñi ra Etiopía sa ñihi ra cuhva cuenda ra Jesús.

⁴⁰ Ta i sindyaca Taty Ii sii ra Felipe ndya ñuu Azoto. Yucuan sahan ra minoo minoo ñuu sa zacuahra ra sii ñiyivi sa cuenda ra Jesús ta cuhva cua cacu ñiyivi ta ma cuhun ñu andyaya. Ta cuhva cuan cuahan ra ndya cuhva ndya i saa ra Cesarea.

9

Cuhva i nazama ra Saulo cuhva iyo ra

¹ Ta ra Saulo tañaha ca cua zaña ra cuhva sa sañi tahan ra sihin ñiyivi ndyico sii ra Jesús, ta ñá zaña ra sa nducu cahñi ra sii ñu. Ta yucuan cuenda sahan ra nu ndyaa ra cu nuu sii ra cu zutu.

² Ta i sica ra Saulo sa tyaa ra cu nuu carta sa cuhun sihin ra ñuu Damasco ndya vehe ñuhu hebreo. Ta tacuan cua ñihi ra Saulo cuhva vaty tatu nañihi ra sii ñiyivi ndyico sii ra Jesús ta cua cuu tin ra sii ñu cundyaca ra sii ñu vehe caa ñuu Jerusalén, tandihi ñu, ñu zihí ta rayii.

³ Ta i quihin ra Saulo ityi cuahan ra. Ta sa cua saa ra ñuu Damasco ta zuun ñi caa cuhva cuan i ndyehe ra minoo ñúhu cahnu xaan. I zandisi si nacahnu nu cuahan ra.

⁴ Ta i nduva ra nu ñuhu ta i siñi ra nduzu ra Jesús sa cahan ra sihin ra ityi ziqui ta catyi ra sihin ra: Saulo, Saulo. Sahñi tohon sihin mi.

⁵ Ta i catyi ra Saulo: ¿Yoo sa cahan, tata? Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Yuhvi cui Jesús. Sahñi tohon sihin mi, zoco zuun ñi sii moo zañicuehun.

⁶ Tacuan ta i yuhu xaan ra Saulo ta catyi ra: ¿Ñaa sa cuñun zavehi? Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Nduviton ta cahun ndya ñuu ya, ta cua nacatyi ñiyivi suhun ñaa sa cua zavohon.

⁷ Ta ra ndihi sihin ra Saulo iyo xaan i cuñi ra ndya cuhva ñá cuu ca cahan ra vatyi i siñi ra nduzu sa cahan, zoco yoñi ñiyivi i ndyehe ra.

⁸ I nduvita ra Saulo, ta i nuña ra nuu ra, zoco ñá cuu ca ndyehe ra. Yucuan cuenda i tñn amigo ra ndaha ra, ta i sindyaca ra sii ra ndya ñuu Damasco cuan.

⁹ Yaha uñi quivi sa ñá cuu ndyehe ra Saulo. Ñá sasi maa ra, ta nu ñá sihi ra ndutya.

¹⁰ Ta zuun ñi ñuu Damasco cuan iyo minoo ra nañi Ananías. I sindyico ra sii ra Jesús. Minoo saha i cahan ra Ndyoo sihin ra sisi ñimahna ta catyi ra: ¡Yoho Ananías! Ta i catyi ra Ananías: ¿Ñaa sa cuñun sihin, tata?

¹¹ Ta i catyi ra Ndyoo Zutu yo sihin ra: Nduvita ta cahun calle sa nañi ñn ndoo ndita ñi. Ta sisi vehe ra Judas cua nanducun sii minoo ra ñuu Tarso. Nañi ra Saulo ta sica tahvi ra sii mi vityi.

¹² Sa tahan tucu maa ra Saulo ñimahna ta sisi ñimahna i ndyehe ra vatyi vasun. I ndyehe ra vatyi quihvun ta tyizon ndohon sii ra vatyi cua nandyehe tucu ra. Tacuan i catyi ra Ndyoo sihin ra Ananías.

13 Ta sa siñi ra Ananías cuhva cuan ta i catyi ra: Ndyoo Zuti, sa cuaha xaan ñiyiví i nacatyí ñu sihin mi vatyí cuaha xaan sa ña vaha i zavaha ra cuan sihin ñiyiví sino iñi suun ñuu Jerusalén.

14 Ta vityí vasi ra ihya ta iyo cuhva sii ra sihin ra cu nuu sii zutu nahnu vatyí cua tñn ra sii tandihí ñiyiví sica tahvi suun ta tyihí ra sii ndi vehe caa.

15 Zoco i catyi ra Ndyoo sihin ra Ananías: Cuahan vatyí i casi mi sii ra Saulo cuan vatyí cua cahan ra sa cuenda mi sihin ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu, ta sihin rey ñiyiví cuan ta cua zacuaha ra sii ñiyiví hebreo, ñiyiví sii ndo, ndihí ca.

16 Ta cua zañehi sii ra cuhva cua tahan ra tundo sa cuenda mi.

17 Tacuan ta ziquí cuahan ra Ananías ndya vehe nu iyo ra Saulo. I quihví ra ta i tyizo ra ndaha ra sii ra ta i catyi ra: Amigo Saulo, ra Jesús cuu ra ndyaca ñaha sii yo. Ta i quituu ra nuu moo ityi vasun. Ta vityí i tasi ra sii mi ihya vatyí cua nandyehun inga saha ta cua quihví Tatyí li añimon.

18 Ta zuun ñi caa cuhva cuan i quita minoo sa quita tañi caa zoo tyiyaca siti nuu ra Saulo. Ta ziquí i cuu nandyehé ra. Tacuan ta cuahan ra Saulo ta i sicoo ndutya ra (vatyi cua cundyico ra sii ra Jesús).

19 Ta ziquí i sasi ra xita, ta i nacoo tundyee iñi sii ra. Ta i ndoo ra zuhva quiví sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús ñuu Damasco.

Zacuaha ra Saulo Tuhun Ndyoo sii ñiyiví ñuu Damasco

20 Tacuan i cuu ta ziquí i quisaha ra Saulo zacuaha ra sii ñiyiví tandihí vehe ñuhu hebreo ñuu Damasco. I nacatyí ra sihin ñu vatyí ra Jesús, zehe Ndyoo cuu sii ra.

21 Ta sa siñi ñiyiví sa cahan ra, ta iyo xaan i cuñi tandihí ñu. Ta i quisaha catyi ñu sihin tahan ñu: Zuun ñi ra ihya cuu ra sahñi tahan xaan sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús ñuu Jerusalén. Ta i saa ra ihya vatyí cua tñn ra sii ñiyiví sino iñi sii ra Jesús ñuu ya ta cundyaca ra sii ñu ndya nu ndyaa ra cu nuu sii zutu nahnu. Catyi ñu.

22 Zoco ñá zaña ra Saulo sa zacuaha ra sii ñiyiví. I zacuaha ra sii ñu vatyí ra Jesús cuu ra cu Cristo sa ndisa. Ta ñá ñihi ca ñiyiví hebreo ñuu Damasco cuhva cahan ñu inga cuhva.

I sino xehe ra Saulo

23 Naha zuhva ta ziquí i zacasi tahan ra hebreo, ra ña sino iñi Tuhun Ndyoo, tyiño sa cua cahñi ra sii ra Saulo.

24 Zoco i sito ra Saulo cuhva sa sica iñi ra cuan. Ta ñuu cuan sicoo minoo nuzama siconduu. Ñiyaca ta ndiyiyaca i sicumi xaan ra hebreo cuan tandihí yuvehe si vatyí cua tñn ra sii ra Saulo tatu cua yaha ra ta cua cahñi ra sii ra.

25 Zoco i zacacu amigo ra Saulo sii ra minoo sa cuaa vatyí i zanoo ra sii ra nuzama cuan sisi minoo tyica cahnu, ta i sino ra Saulo.

Cuahan ra Saulo ñuu Jerusalén

26 Cuahan ra Saulo ñuu Jerusalén. I cuñi ra sa cua ndutahan ra sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús yucuan, zoco yuhu xaan ñu sii ra. Ñá sino iñi ñu sa cua cundyico ra sii ra Jesús sa ndisa cuii.

27 Tacuan ta i quihin ra Bernabé sii ra Saulo ta sindyaca ra sii ra ndya nu ndyaa ra apóstol ta catyi ra sihin ra: Ica ra Saulo ya i ndyehe ra sii ra Jesús ityi, ta i cahan ra Jesús sihin ra. Ta ziquí vaha

xaan i zacuaha ra Saulo sii ñiyiví ñuu Damasco sa cuenda ra Jesús ta ñá yuhu ra. Catyi ra Bernabé.

28 Tacuan ta i ndoo ra Saulo sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús.

29 Ta nacahnu ñuu Jerusalén i zacuaha ra sii ñiyiví tuhun ra Jesús. Ta i natuhun xaan ra Saulo sihin ñiyiví hebreo, ra cahan zahan griego. Ta i cuñi ra cuan sa cahñi ra sii ra Saulo (vatyi ñá sino iñi ra sa cahan ra).

30 Ta sa sito ra sino iñi sii ra Jesús cuhva cuan ta i sindyaca ra sii ra Saulo ndya ñuu Cesarea. Ta yucuan i tyihi ra sii ra Saulo sisi minoo barco ta natasi ra sii ra ityi ñuu ra, ñuu Tarso.

31 Tacuan ta i ndutaxi nu yucu ñiyiví sino iñi sii ra Jesús nacahnu nu cu si Judea ta Galilea ta Samaria. Ta ñá cuxaan inga ñiyiví sihin ñu. Ta cuaha xaan ca ñiyiví i quisaha sino iñi ñu Tuhun Ndyoo, ta i tyindyee xaan Tatyí li sii tandihí ñu. Ta i yuhu ñu sa ma tyaa ñu yahvi sii Ndyoo.

Nduvaha ra Eneas

32 Cuahan ra Pedro nacahnu ñuu nu iyo ñiyiví sino iñi sii ra Jesús. Ta i saa ra ñuu Lida.

33 Yucuan i ndyehe ra sii minoo ra xii. Nañi ra Eneas. Sa uña cuiya caa ra vatyi ñá cuu caca ra.

34 Tacuan ta i catyi ra Pedro sihin ra: Eneas, zanduvaha ra Jesucristo suun. Nduviton ta natuun yuun. Tacuan ta i nduvita ra Eneas vatyi sa i nduvaha ra.

35 Tandihí ñiyiví ñuu Lida cuan sihin ñu ñuu Sarón i ndyehe ñu sa nduvaha ra Eneas. Ta i sino iñi ñu sii ra Jesús. Ta i zandoo ñu costumbre sahnú sii ñu.

Nandoto tucu ña Dorcas

³⁶ Ta ñuu Jope cuan sicoo minoo ñaha nañi ña Tabita. Ta sihin zahan griego nañi ña Dorcas. Sino iñi ña sii ra Jesús, ta tandihí quiivi i zavaha ña sa vaha, ta i tyindyee ña sii ñiyivi ndahvi.

³⁷ Ta quiivi cuan i quihin cuehe sii ña Dorcas, ta i sihi ña, ta i zacutyi ñiyivi sii coño ñuhu ña, ta i saqui ñu sii ña si vehe ña, sa cu uu vehe toto ndya ziqui.

³⁸ Ta sa ñihi ñiyivi tuhun vatyí ndyaa ra Pedro inga ñuu nañi Lida yatyí ñi ñuu Jope cuan. Ta i tasi ñu sino iñi sii uu tahan ra cua zañiñi ra sii ra sa quisi ra.

³⁹ Tacuan, ta cuahan ra Pedro sihin ra cuan. Ta sa saa ra yucuan ta i sindyaca ñu sii ra ndya nu caa ndiyi sisi vehe toto cuan ndya ziqui. Yucu tandihí ñu ndahvi, ñu sihi yí, sisi vehe cuan. Sacu xaan ñu. Zañaha ñu tandihí vestido, tandihí coto i zavaha ña Dorcas ta ndito ña.

⁴⁰ Tacuan ta i tava ra Pedro sii tandihí ñu, ta i sicuñi siti ra, ta i sica tahvi ra sii Ndyoo. Ta ziqui i catyi ra sihin ñaha cuan: Nduviton maha Tabita. Tacuan ta nandyehé ña. I ndyehé ña sii ra Pedro ta nacundyaa ña.

⁴¹ I tiin ra Pedro ndaha ña ta i zanacuñi ndyaa ra sii ña. Tacuan ta i cana ra sii ñu sino iñi ta sii ñu ndahvi, ñu sihi yí cuan, vatyí sa nandoto ña.

⁴² Ta i sito tandihí ñiyivi ñuu Jope. Ta cuaha xaan ñu i sino iñi sii ra Jesús.

⁴³ Ta i ndoo ra Pedro zuhva ca quiivi ñuu cuan vehe ra nañi Simón. Ta ra Simón zatyahyu ra ñi vatyí yucuan cuu tyiño ra.

10

Ra Pedro sihin ra Cornelio

¹Ñuu Cesarea i sicoo minoo ra nañi Cornelio. Ra cu nuu i cuu ra sii minoo ziendu zandaru. Ra Italia i cuu zandaru sa ndyaca ñaha ra.

²Vaha xaan ra i cuu ra Cornelio sihin tandihî ñiyivî sii ra. I zacahnu ra sii Ndyoo, ta yuhu ra sa ma tyaa ra yahvi sii ra. I tyindyee xaan ra sii ñiyivî hebreo sihin xuhun ra. Ta i cahan ra sihin ra Ndyoo tandihî cuhva.

³Minoo saha tañi caa uñi sa sahiñi i ndyehe ra minoo ángel. I quihvî si nu ndyaa ra ta catyi si: ¡Cornelio!

⁴Yuhu xaan ra Cornelio ta i ndyehe xaan ra sii ángel cuan ta catyi ra: ¿Ñaa sa cuñun sihin, tata? Tacuan ta i catyi ángel cuan sihin ra: Sa siñi ra Ndyoo tandihî cuhva i cohon sihin ra. Ta zî cuñi ra vatyî tyindyee xoon sii ñiyivî ndahvi.

⁵Ta vityi cuñi si sa tasun uu a uñi tahan muzun ndya ñuu Jope. Indyacuan iyo minoo ra nañi Simón. Ta zuun ñi nañi tucu ra Pedro. Cua canon sii ra vatyî quisi ra ihya.

⁶Ndyaa ra vehe inga ra nañi Simón. Ra zatyahyu ñî cuu ra. Yuhu tyañuhu iyo vehe ra. Cua catyi maa ra Pedro cuan ñaa sa cua zavohon. Tacuan i catyi ángel cuan.

⁷Ta sa cuahan ángel cuan ta i cana ra Cornelio sii uu tahan muzu ra sihin minoo zandaru ra cumi sii ra. Sino iñi zandaru cuan sii Ndyoo.

⁸I nacatyî ra Cornelio sihin ra tandihî sa ndyehe ra ta ziquî i tasi ra sii ra ndya ñuu Jope.

⁹Ta inga quivî i quihin ra ityi cuahan ra. Ta sa cua saa ra ñuu Jope tañi maa ora ta zuun ñi caa

cuhva cuan i ndaa ra Pedro xiñi vehe ra vatyi cua cahan ra sihin Ndyoo.

¹⁰ Sizoco ra ta cuñi ra sa cuzama ra zoco ñi ñi sa zavaha ñu sa casi ra i ndaa ra xiñi vehe. Tacuan ta i quisaha zandyehe ra Ndyoo sii ra minoo sa ndyehe ra.

¹¹ I ndyehe ra vatyi nuña yutyi andivi ta i noo xica minoo tañi minoo zahma yuu cahnu. I noo si sihin cumi tahan siqui si.

¹² Sisi zahma yuu cuan ñoho tandihi cuii nuu quití sa iyo cumi tahan saha sihin coo nahnu ta sihin zaa.

¹³ Tacuan ta i siñi ra Pedro sa cahan ra Ndyoo ta catyi ra: Nduviton Pedro ta cahñun sii ti ta casun.

¹⁴ Zoco i catyi ra Pedro: Ma cuu tata vatyi ña tuhve casi tandihi ñaa sa ica cuenda costumbre maa ndi.

¹⁵ Inga saha i catyi tucu ra Ndyoo sihin ra: Ña vaha catyi moo vatyi ica sa sehi suun.

¹⁶ Ta tacuan i cahan tucu ra Ndyoo sihin ra. Ta sa cu uñi saha i cahan ra tacuan ta ziqui i nandaa tucu zahma cuan ityi ziqui.

¹⁷ Ta i sica iñi ra Pedro ñaa cuhva cuu si cuan, ta zuun ñi caa cuhva cuan i saa sa uñi tahan ra i tasi ra Cornelio yuvehe. Vatyi i ndaca tuhun ra sii ñiyivi ta tacuan i nañihi ra vehe ra Simón.

¹⁸ Ta sa saa ra yuvehe cuan, i cana saa ra ta catyi ra: ¿Atu iyo minoo ra nañi Simón Pedro ihya?

¹⁹ Ta zuun ñi cuhva cuan, sica iñi ra Pedro ñaa sa ndyehe ra ta i catyi Tatyí li sihin ra: Nanducu uñi tahan ra suun.

²⁰ Cua noon ta cua cahun sihin ra. Ma caca iñun vazu yivi ñiyivi hebreo cuu ra vatyi yuhvi cuu ra i tasi sii ra nu ndyoon.

21 Tacuan ta i noo ra Pedro nu yucu ra i tasi ra Cornelio ta catyi ra: Zuun yuhvi cui ra nanducu ndo. ¿Ñaa cuenda vasi ndo?

22 Ta i catyi inga ra cuan: Vasi maa ndi cuenda ra Cornelio. Minoo ra vaha xaan cuu ra. Ta cuñi xaan ra sii Ndyoo ra zacahnu ndoho ñiyivi hebreo. Sa catyi minoo ángel Ndyoo sihin ra vatyí vaha cua cana ra suun sa cuhun ndya vehe ra. Ta cua tyizoho ra ñaa sa cua nacatyun sihin ra.

23 Tacuan ta i quihvi ra cuan sisi vehe. Ta i ndoo ra sihin ra Pedro minoo ñuu. Ta inga quivi cuahan ra Pedro sihin ra ta cuahan tucu zuhva ra sino ifi sii ra Jesús, ra ñuu Jope cuan.

24 Ta sa cu uu quivi i saa ra ñuu Cesarea nu i ndatu ra Cornelio sii ra sihin cuaha xaan ñiyivi sii ra sihin amigo ra vatyí i cana ra Cornelio sii tandihí ra.

25 Ta sa saa ra Pedro vehe ra ta i quita ra Cornelio si vehe ra ta i sicuñi siti ra nuu ra vatyí cua zacahnu ra sii ra.

26 Zoco i zanduvita ra Pedro sii ra ta catyi ra: Nduviton vatyí ñiyivi cuu mi tañi moo.

27 Ta ziqui i quisaha natuhun ra ta i quihvi ra sisi vehe ra Cornelio. Indyehe ra Pedro vatyí tuu xaan ñiyivi yucu.

28 Ta i catyi ra Pedro: Sito maa ndo vatyí ña saha costumbre maa ndi ñiyivi hebreo sa titahan ndi sihin ra sa yivi ñiyivi hebreo cuu, nu sa quihvi ndi vehe ra. Zoco i zañaha ra Ndyoo sii vatyí ña vaha cua catyi vatyí cuxi caa iyo ndo ta ña vaha cua catyi vatyí ma cuu titehin sihin ndo.

29 Yucuan cuenda yatyí xaan vasi sa i cana ndo sii. Ta ñá catyí sa ma cuu quisi. Ta vityí cuñi cote ¿ña cuenda i cana ndo sii?

30 Tacuan i cahan ra Pedro ta ziquí i catyí ra Cornelio: Sa yaha cumi quívi ta zuun ñi tyehen cuhva i sica tahví sii ra Ndyoo sisi vehi vatyí tacuan tuhve zacuu sa sahiñi, ta i quituu minoo ra nuí. Cuisi xaan zahma ra.

31 Ta i catyí ra cuan sihin: “Cornelio, i siñi ra Ndyoo sa cohon sihin ra ta nacohon iñi ra tandíhi sa zavohon ta cuhva tyindyeun sii ñiyívi ndahví.

32 Vityí cua tasun tyiño ndya ñuu Jope vatyí cua canon sii minoo ra sa nañi Simón Pedro. Ndyaa ra vehe minoo ra zatyahyu ñi. Nañi tucu ra cuan Simón. Yuhu tyañuhu iyo vehe ra. Naquisi maa ra ta cua zacuahá ra suun.”

33 Tacuan i cuu sí, ta yatyí i tasi tyiño sa nanducu ñiyívi suun. Ta vaha vatyí i quisun. Ta vityí yucu yo ihya nuu ra Ndyoo, ta cuñi ndi tyizoho ndi tandíhi cuí cuhva tasi ra Ndyoo suun sa zacoton sii ndi.

Cuhva i cahan ra Pedro vehe ra Cornelio

34 Tacuan ta i quisaha cahan ra Pedro ta catyí ra: Vityí cutuñi iñi vatyí inuu ñi cuñi ra Ndyoo sii tandíhi cuí ñiyívi. Ñahñi sa zñn iyo yo cuhva cuñi ra sii yo.

35 Ta tandíhi ñuu cuñi ra Ndyoo sii yoo ra zavaha sa vaha, sii yoo ra yuhu ta tyaa ra yahví sii ley ra Ndyoo.

36 I cahan ra Ndyoo sihin nduhví ñiyívi hebreo, ta nacatyí ra sihin ndi vatyí cua coo sa taxi ñi aña yó sa cuenda ra Jesucristo. Ta maa ra cuu ra ndyaca ñaha sii tandíhi sa iyo.

³⁷ Sito vaha maa ndo ñaa sa sicoo ñuu ra hebreo. I quisaha si ñuu sa nañi Galilea. Xihna ca i zacoo ndutya ra Juan sii ñiyiví, ta i zacuahá ra sii ñu.

³⁸ Ta ziquí i quita ra Jesús, ra ñuu Nazaret, ta saha ra Ndyoo cuhva sii ra sa cuenda Tatyí Ii. Ta i sica noo ra Jesús, ta i zavaha ra sa vaha, ta i zanduvaha ra sii ñu ndyehe tundoho cuenda cuihna. Tacuan i zavaha ra vatyí i tyindyee ra Ndyoo sii ra.

³⁹ Ta maa ndi cuu ra cu sa ndaa sa cuenda tandihí sa i zavaha ra Jesús nu cu si Judea ta ñuu cahnu Jerusalén. Ta i tyaa ñu sii ra nu cruz, ta i sahñi ñu sii ra.

⁴⁰ Zoco sa yaha uñi quiví ta i zanandoto ra Ndyoo sii ra. Ta i saha ra sa ndyehe maa ndi sii ra Jesús.

⁴¹ Ñá quituu ra nuu tandihí ñiyiví. Maa ñi nuu maa ndi, ra i casi ra Ndyoo vatyí cua cuu ndi sa ndaa. Sasi ndi sihin ra ta sihi ndi ndutya sihin ra ta sa yaha nandoto ra sa sihi ra.

⁴² Ta i tasi ra sii ndi sa nacatyí ndi sihin ñiyiví. Ta sa ndaa cuu ndi vatyí vityí i saha ra Ndyoo tyiño sii ra Jesús sa cuu ra juez sii ñiyiví ndito ta sii ñiyiví i sihi.

⁴³ Sa cuenda ra Jesús i cahan tandihí ra profeta ta tyiemvu ta catyí ra vatyí tandihí ñiyiví sino iñi sii ra Jesús cua zandasi ra cuatyí ñu.

Cuhva i quihví Tatyí Ii aña ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu

⁴⁴ Ta zuun ñi cuhva sa cahan ra Pedro ta i noo Tatyí Ii sii tandihí ñu tyizoho.

⁴⁵ Ta ra hebreo sa sino iñi Tuhun Ndyoo, ra i quisi sihin ra Pedro, iyo xaan i cuñi ra vatyí saha ra Ndyoo Tatyí Ii ra sii inga ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu.

46 Vatyí siñi ra sa cahan ñu inga tuhun sa ña tuhva ñu cahan ta zacahnu ñu sii Ndyoo.

47 Tacuan ta i catyi ra Pedro: Sa i saa Tatyí Ii sii ñiyivi ya cuhva i saa ra sii maa yo. Ta vityi yoñi ra cua catyi vatyí ma cuu coo ndutya ñu.

48 Tacuan, ta i catyi ra Pedro vatyí cua coo ndutya ñu sa cuenda ra Jesucristo. Ta sa yaha sicoo ndutya ñu ta i sica ca ñu sa ndoo ra Pedro zuhva ca quivi ñuu ñu.

11

Saha ra Pedro cuenda sii ra ndyizo tyiño nu iyo ñiyivi sino iñi ñuu Jerusalén

1 Ra apóstol ta inga ra sino iñi Tuhun Ndyoo nu cu si Judea i ñihi ra tuhun vatyí sino iñi ñiyivi Tuhun Ndyoo. Ta yivi ñiyivi hebreo cuu ñu.

2 Ta sa naquita ra Pedro ñuu Jerusalén ta ra hebreo ra sino iñi sii ra Jesús i cahan ra sii ra Pedro vatyí ra hebreo cuan ñihi xaan ndyico ra costumbre ñiyivi hebreo ta sica iñi ra vatyí ñiñi xaan sa tahndya ñi xiñi xuu rayi ndihi ca, ta tacuan ta cua cacu aña ra, sica iñi ra cuan.

3 Ta i catyi ra: ¿Ñaa cuenda sohon vehe ñiyivi cuan ta yivi ñiyivi hebreo cuu ñu? ¿Ta ñaa cuenda sasun sihin ñu ta ña ndyico ñu costumbre maa yo?

4 Tacuan ta i nacatyí ra Pedro tandihi sihin ra ndya cuhva quisaha tyiño cuan ta catyi ra:

5 Ta sindyaa mi ñuu Jope ta zuun ñi cuhva sa sica tahvi sii ra Ndyoo ta i ndyehi minoo sa ndyehi. I noo minoo tañi minoo zahma yuu cahnu. I noo si sihin cumi tahan siqui si ndya nu ndyei.

⁶ Ta i ndyehe vehi vatyí cua ndyehi ñaa sa ñoho sisi si, ta i ndyehi vatyí ñoho tandihí nuu quiñi iyo cumi tahan saha ta ñoho coo ta ñoho zaa.

⁷ Ta i siñi sa cahan ra Ndyoo ta catyí ra: “Nduvinton Pedro. Cahñun sii ti ta casun.”

⁸ Zoco i catyí: “Ma cuu tata vatyí tañaha ca casi sa cuxi caa.” (Ta ica casi quiñi cuan sa cuenda costumbre maa yo.)

⁹ Tacuan ta ziquí i cahan tucu ra Ndyoo ta catyí ra: “Ma catyun vatyí ica sa sehi suun.”

¹⁰ Tacuan i cuu si uñi tahan saha, ta ziquí i nandaa tucu si ityi ziquí.

¹¹ Ta zuun ñi caa cuhva cuan i saa uñi tahan ra vehe nu ndyei. I tasi ñiyiví sii ra ndya ñuu Cesarea vatyí cua nanducu ra sii.

¹² Ta i tasi Tatyí Ii sii sa cuhin sihin ra ta i catyí si sihin vatyí ma caca xaan iñi. Ta i sahan tucu maa ra ihya sa iñu tahan ca ra sino iñi Tuhun Ndyoo. Tandihí ndi i quihví ndi vehe ra sa i cana sii ndi.

¹³ Ta i nacatyí maa ra sihin ndi cuhva i ndyehe ra minoo ángel sisi vehe ra. Nandyaa si ta catyí si: “Tasun sii ra cua cana sii ra Simón Pedro ndya ñuu Jope.

¹⁴ Ta cua nacatyí ra Pedro cuan suhun yozo caa cua cacun sihin ñiyiví suun.” Tacuan i catyí ángel cuan sihin ra.

¹⁵ Ta sa quisehi quehin sihin ñu ta i noo Tatyí Ii sii ñu tañi i noo ra sii maa yo sa xihna ñi.

¹⁶ Tacuan ta i nacothon iñi cuhva i catyí ra Jesús: “Ndisa i zacoo ndutya ra Juan sii ñiyiví sihin ndutya, zoco sihin Tatyí Ii cua coo ndutya maa ndo.”

17 Ta vityi tatu ñn ñi cuhva saha tucu ra Ndyoo sii ñu inuu ñi tañi saha ra sii maa yo ra sino iñi sii ra Jesucristo, ¿ña cuenda ma tahan iñi yo cuhva zavaha ra Ndyoo? I catyi ra Pedro.

18 Tacuan i cuu ta sa siñi ra sino iñi Tuhun Ndyoo ñuu Jerusalén cuhva cuan, ta ñá cahan ca ra, ta i zacahnu ra sii ra Ndyoo. Ta i catyi ra: Saha ra Ndyoo sa sino tucu iñi inga ñiyivi vazu yivi ñiyivi hebreo cuu ñu. Ta vityi cua zama ñu cuhva iyo ñu, ta tacuan ta cua ñihi ñu sa cundito ñu tandihi cui tyiemvu.

Ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo ñuu Antioquía

19 Ta sa i sahñi ñiyivi sii ra Esteban ta ziqui i quisaha sicoo tundoho sii inga ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo. Ta tandihi ñu i sitya cuaty. Zuhva ñu i saa nu cu si Fenicia ta ñuu Antioquía ta inga ñu i saa minoo ñuhu sa nañi Chipre sa ndyaa mahñu tyañuhu. Ta i nacaty maa ñu Tuhun Ndyoo maa ñi sihin ñiyivi hebreo.

20 Zoco zuhva ñu sino iñi, ñiyivi ñuu Chipre ta ñuu Cirene, cuahan ñu ndya ñuu Antioquía ta i nacaty maa ñu Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu. I nacaty ñu sihin ñu tuhun ra Cristo Jesús.

21 I saha xaan ra Ndyoo cuhva sii ñu, ta cuaha xaan ñiyivi i sino iñi ta i zandoo ñu costumbre sahnii ñu. Ta i sindyico ñu sii ra Jesús.

22 I saa tyiño ya ndya nu yucu ñu sino iñi ñuu Jerusalén, ta i tasi ñu sii ra Bernabé ndya ñuu Antioquía.

23 Ta sa saa ra, ta i ndyehe ra vaty ndisa i tyindyee xaan ra Ndyoo sii ñiyivi cuan. Z# xaan

i cuñi ra, ta i saha ra tyiño sii ñu sa tyaa xaan ñu yahvi sii ra Jesús ta cundyico ñu sii ra sihin tandihi cuii añima ñu.

²⁴ Vaha xaan ra cuu ra Bernabé, iyo xaan Tatyí li sii ra, ta nii xaan iñi ra. Ta cuaha xaan ñiyivi i sino iñi sii ra Jesús sa cuenda maa ra.

²⁵ Tacuan ta ziqui cuahan ra Bernabé ndya ñuu Tarso vatyí cua nanducu ra sii ra Saulo.

²⁶ Ta sa nañihi ra sii ra, i sindyaca ra sii ra ndya ñuu Antioquía. Ta minoo maa cuiya i sindyaa nduu tahan ra sihin ñiyivi sino iñi yucuan, ta i zacuaha ra sii cuaha xaan ñiyivi. Ta ñuu Antioquía cuan cuu ñuu sa xihna ñi nu i zacunañi ñiyivi cristiano sii ñu ndyico sii ra Cristo.

²⁷ Ta quivi cuan i quita zuhva ra profeta ñuu Jerusalén ta cuahan ra ndya ñuu Antioquía.

²⁸ Minoo ra nañi ra Agabo. I nduvita ra nu yucu ra sino iñi Tuhun Ndyoo ta i cahan ra cuhva catyí Tatyí li sihin ra. I catyí ra vatyí cua quisi minoo tama cahnu xaan nacahnu ñuu ñiyivi. Ta tacuan i tahan si cuhva i catyí ra zuun ñi sisi quivi i sindyaca ñaha ra emperador Claudio.

²⁹ Tacuan ta ñu sino iñi ñuu Antioquía i sica iñi ñu vatyí cua tasi ñu xuhun ta tyindyee ñu sii ñu sino iñi nu cu si Judea. Cua tasi tahan tahan ñu yozo cuhva sa cundyee iñi ñu.

³⁰ Ta tacuan i zavaha ñu. I tasi ñu xuhun i zacasi tahan ñu sihin ra Bernabé ta ra Saulo ndya nu ndyaa ra ndyizo tyiño nu yucu ñu sino iñi Tuhun Ndyoo ñuu cuan.

12

Sihi ra Jacobo ta quihvi ra Pedro vehe caa

¹ Ta zuun ñi tyiemvu cuan i quisaha ra rey Herodes zavaha ra sa ña vaha sihin ñiyiví sino iñi Tuhun Ndyoo.

² Sahñi ñiyiví sii ra Jacobo yañi ra Juan sihin minoo mityi i zacuu ra Herodes.

³ Ta sa ndyehe ra Herodes vatyí tahan iñi ñiyiví hebreo sa tacuan ta ziquí i tñn ra sii ra Pedro. Ta i cuu si quiví vico zavaha ñiyiví hebreo sa nacohon iñi ñu quiví i quita ñu ñuu Egipto. Ta vico cuan tuhva ñu casi pan ña ndaa.

⁴ Ta i tñn ra Herodes sii ra Pedro ta i tyihi ra sii ra vehe caa. Cumi ityi zandaru i sicumi sii ra. Ta cumi tahan zandaru i cuu tahan tahan ityi ra. Sa cumi tahan zandaru i sicumi sii ra tahan tahan ora. Sica iñi ra Herodes vatyí ndya sa yaha vico tacuan ta ziquí cua cutuñi ra Pedro ta cua cuu ra nuu ñiyiví hebreo vatyí tacuan ta zii cua cuñi ñu.

⁵ Ñoho ra Pedro vehe caa ta sicumi xaan zandaru sii ra, zoco ñiyiví sino iñi Tuhun Ndyoo sica tahvi xaan ñu sii ra Ndyoo sa cuenda ra.

Zacacu ra Ndyoo sii ra Pedro sisi vehe caa

⁶ Tacuan ta zuun ñi sa cuaa cuan sica iñi ra Herodes vatyí inga quiví cua tasi ra sii ra Pedro cunahma ra nu yucu ñiyiví. Ta sa cuaa cuan i quixi ra Pedro ticui uu tahan zandaru. Nuhñi ra sihin uu tahan cadena. Ta cumi inga zandaru yuvehe caa cuan.

⁷ Ta ta sica ñi i quihví minoo ángel Ndyoo sisi vehe caa ta i ndundisi. I tñn ángel cuan zoco ra Pedro vatyí cua zandoyo ra sii ra. Ta i catyi ra sihin ra: Zanumi. Nduviton. Ta ta sica ñi i ndasi cadena ndaha ra Pedro.

⁸ Ta i catyi ángel sihin ra: Nacuhñi vaha sisun ta natyuhun zapato sohon. Ta tacuan i zavaha ra. Ta i catyi ángel sihin ra: Nazucun zahmon suun. Ta quisi ndyicon sii.

⁹ I sindyico ra Pedro sii ángel cuan sisi vehe caa cuan. Ña sito ra a sa ndisa zacuu ángel a ñimahna tahan ra.

¹⁰ I yaha nduu tahan ra sa xihna ñi nu cumi minoo zandaru, ta ziqui i yaha ra sa cu uu nu cumi inga ra ta i saa ra minoo yuvehe cahnu. Vee xaan si. Maa caa cuu si. Ta yucuan yuvehe quita si ndya calle. I nuña ñi maa yuvehe cuan ta i quita ra. I sica ra zuhva ca ta i zandoo ángel sii ra Pedro.

¹¹ Tacuan ta ziqui i sito ra Pedro sa ndisa ta i catyi ra: Vityi site vatyí ndisa cuu si. I tasi ra Ndyoo minoo ángel ta i zacacu ra sii mi si ndaha ra Herodes ta cuhva sa ña vaha sa cuñi ñiyivi hebreo zavaha ñu sihin.

¹² Tacuan i sica iñi ra Pedro ta cuahan ra ndya vehe ña María zihí ra Juan Marcos. Yucuan siyucu cuaha xaan ñiyivi. Sica tahvi ñu sii Ndyoo.

¹³ I cati ra Pedro yuvehe nuzama. Ta i quisi minoo ña cu muzu. Nañi ña Rode.

¹⁴ I nacoto ña nduzu ra Pedro sa cahan ra, ta zii xaan i cuñi ña ta nu yuvehe ñá nuña ña. Sino ña i sinacatyí ña sihin ñiyivi vatyí ndyaa ra Pedro yuvehe cuan.

¹⁵ Zoco ñiyivi cuan i catyi ñu sihin ña: Zana tahan xiñun. Ta i catyi maa ña vatyí ndisa cuii vatyí maa ra cuu ra. Ta ziqui i catyi ñiyivi: Ángel sa zacuenda sii ra cuu si.

16 Ta ra Pedro ndita ñi i cati ra yuvehe cuan. Tacuan ta i nuña ñu yuvehe ta iyo xaan i cuñi ñu sa nandyehē ñu sii ra Pedro.

17 Ta saha ra Pedro zeña sii ñu sihin ndaha ra nacutaxi ñu, ta i nacatyī ra sihin ñu yozo caa i tava ra Ndyoo sii ra vehe caa. Ta catyi ra sihin ñu: Tacuan nacatyī ndo sihin ra Jacobo ta sihin inga ra sino iñi Tuhun Ndyoo, i catyi ra. Tacuan i cahan ra ta ziqui cuahan ra.

18 Ta sa vasi cundisi ta sica xaan iñi tandihī zandaru vatyi ña sito ra ndyamaa cuahan ra Pedro.

19 I tasi ra Herodes tyiño sa cua nanducu ra sii ra Pedro, zoco ñá nañihi ra sii ra. Tacuan ta ziqui i zanahma xaan ra Herodes sii zandaru cuan. Ná ñihi zandaru cuhva nacatyī ra. Tacuan i cuu, ta i catyi ra Herodes vatyi cua cuu tandihī zandaru cuan. Tacuan ta cuahan ra Herodes inga ñuu sa nañi Cesarea cua cundyaa ra.

Sihi ra Herodes

20 Xaan xaan cuñi ra Herodes sihin ñiyivi ñuu Tiro ta ñiyivi ñuu Sidón ta ñá cuñi ra tyindyee ra sii ñu. Ta ziqui i saa ñiyivi ñuu cuan nu iyo ra ta i cahan ñu sihin ra Blasto. Minoos ra ndyizo tyiño nuu ra Herodes cuu ra. I tyiyahvi ñiyivi sii ra sa cuu ra yuhu ñu nuu ra Herodes. I sica ñiyivi cuan sa coo sa taxi ñi sihin ra Herodes ta sihin ñuu ñu vatyi tandihī sa sasi ñu quita si ñuhu nu ndyaca ñaha ra Herodes.

21 Ta i sata ra Herodes quivi sihin ñu. Ta sa saa quivi i ndihvi ra zahma vaha ra ta i sindyaa ra tyayu cahnu ra ta i cahan ra sihin ñu.

22 Ta sa ndihī cahan ra ta tandihī cuii ñiyivi i catyi: Yivi ñiyivi cuu ra cahan ya. Ndyoo cuu ra.

²³ Zuun ñi caa cuhva cuan i quihin cuehe sii ra Herodes i zacuu minoo ángel Ndyoo vatyí tahan iñi ra Herodes sa catyí ñiyívi vatyí Ndyoo cuu maa ra. Cahnu xaan tundoho i ndyehe ra vatyí sasi tindacu sii ra ta sihi ra.

²⁴ Tacuan i cuu ta Tuhun Ndyoo cuahan ca nducahnu ca si. Nacatyí xaan ca ñiyívi Tuhun Ndyoo sihin inga ñiyívi.

²⁵ Sa ndihí tyiño ra Bernabé ta ra Saulo ñuu Jerusalén, ta i ndisi nanuhu ra ndya ñuu Antioquía. I quihin ra sii ra Juan Marcos ta vasi ra sihin ra.

13

Zatyíño tucu ra Bernabé ta ra Saulo tyiño Ndyoo

¹ Ihya cuu ziví ra profeta ta ra zacuahá Tuhun Ndyoo sii ñiyívi ñuu Antioquía. Minoo ra nañi ra Bernabé, inga ra nañi ra Simón, ra nengu cuu inga ziví ra. Inga ra nañi ra Lucio ra ñuu Cirene sihin ra Saulo ta ra Manaén. In ñi i sahnu ra Manaén sihin ra Herodes ra ndyaca ñaha nu cu si Galilea.

² Minoo quívi i siyucu tandihí ra cuan. Ta ñá sasi ra xita vatyí zacahnu ra sii ra Ndyoo ta ziquí i catyí Tatyí Ii sihin ra: Cua tasi ndo sii ra Bernabé sihin ra Saulo nu cua zatyíño ra sa cuenda mi vatyí cua cuhve tyiño sii ra.

³ Tacuan ta i sica tahvi ca ra cuan sii Ndyoo ta ñá sasi ra xita, ta ziquí i tyizo ra ndaha ra sii ra vatyí cua cuizo tyiño ra ta i tasi ra sii ra.

Nacatyí ra Pablo Tuhun Ndyoo nu cu si Chipre

⁴ Tacuan i tava Tatyí Ii tyiño sii ra Bernabé sihin ra Saulo ta cuahan ra ndya Seleucia, ta indyacuan

i quihin ra barco vatyi cua cuhun ra ndya minoo ñuhu sa ndyaa mahñu tyañuhu, nañi si Chipre.

⁵ Ta yucuan i saa ra, minoo yuhu tyañuhu nu nañi si Salamina ta i quisaha zacuaha ra Tuhun Ndyoo sii ñiyivi vehe ñuhu ñiyivi hebreo. Ta cuahan tucu ra Juan sihin ra cua tyindyee ra sii ra.

⁶ I sica noo ra nacahnu ñuhu Chipre ta i saa ra ñuu Pafos. Indyacuan i tahan ra sii minoo ra nañi Barjesús. Minoo ra tazi cuu ra. Vatya xaan ra ta catyi ra vatyi cahan ra sa cuenda ra Ndyoo.

⁷ Ndyaa ra cuan sihin ra Sergio Paulo, ra cu gobernador. Casi xaan iñi ra Sergio cuan. I cana ra sii ra Bernabé ta ra Saulo vatyi cuñi ra tyizoho ra Tuhun Ndyoo.

⁸ Zoco ra tazi cuan, Elimas cuu inga zivi ra. Ñá saha ra sa tyizoho ra gobernador sa cahan ra Saulo vatyi ñá cuñi ra sa cua sino iñi ra sii ra Jesús.

⁹ Ta ra Saulo, ta nañi tucu ra Pablo, situ xaan Tatyí Ii sii ra ta ñihi xaan i ndyehe ra sii ra ta catyi ra:

¹⁰ Ra zandavi ñaha cuun. Tandíhi cuii sa ña vaha zavohon. Zehe cuihna cuu suun ta numinoo sa vaha ña zavohon. Ta zamon cuhva cahan ra Ndyoo sa ndisa ta nacatyun sa vatya.

¹¹ Ta vityi cua tasi tuñi ra Ndyoo suun. Cua cuoon zuhva quivi, ta ma ndyehun ñuhu ñicandyi. Ta ta sica ñi i cuaa ra. Ta i nducu ra yoo ra tiin ndaha ra ta cundyaca ra sii ra vatyi ña cuu ndyehe ra.

¹² Ta sa ndyehe ra gobernador sa tahan ra tazi cuan ta i sino iñi ra sii ra Jesús vatyi iyo xaan i cuñi ra sa ndyehe ra yozo caa iyo tuhun sa cuenda ra Jesús.

Cuahan ra Pablo ta ra Bernabé ndya ñuu Antioquía sa cuu cuenda Pisidia

¹³ I quita ra Pablo sihin ra tahan ra ñuu Pafos sihin barco ta cuahan ra ndya ñuu Perge sa iyo cuenda Panfilia. Yucuan i zandoo ra Juan sii ra ta cua nanuhu ra ndya ñuu Jerusalén.

¹⁴ Ta ziqui i quita ra Pablo ñuu Perge ta cuahan ra minoo ñuu cahnu sa nañi Antioquía sa cuu cuenda Pisidia. Ta yucuan sahan ra vehe ñuhu ñiyivi hebreo quivi quitatu ñiyivi, ta i sicundyaa ra.

¹⁵ Sa xihna ñi i cahvi ñiyivi zuhva sa i tyaa ra Moisés ta ziqui i cahvi ñu sa tyaa inga ra profeta ta tyiemvu. Tacuan i cuu ta ziqui i tasi ra cu nuu sii vehe ñuhu cuan tyiño sii ra Pablo ta catyi ra: Yañi xaa, tatu iyo minoo tuhun sa cuñi ndo zacoto ndo sii ñiyivi. Cuu nacatyí ndo sihin ndi vityi.

¹⁶ Tacuan ta i nduvita ra Pablo ta saha ra minoo zeña sihin ndaha ra sa cua cutaxi ñiyivi ta catyi ra: Tyizoho ndo yañi xaa, ndoho ra hebreo, ta tandihi inga ndoho, ra yuhu sii ra Ndyoo.

¹⁷ Ra cu Ndyoo sii maa yo ñiyivi hebreo i casi ra sii ñiyivi sahnú sii yo. Ta i tyindyee ra sii ñu, ta i nduu ñu minoo ityi ñiyivi cahnu xaan vazú i sica noo ndahvi ñu ñuu Egipto. Ta ziqui sihin cuhva iyo sii maa ra i tava ra sii ñu ñuu cuan.

¹⁸ I cundyee xaan iñi ra Ndyoo sihin ñu tañi uu xico cuiya sa sica noo ñu nu yoñi maa ñiyivi iyo ta i zavaha ñu cuhva cuñi maa ñu.

¹⁹ Ta i zanaa ra usa tahan ityi ñiyivi nu cu si Canaán vatyí cua cuhva ra ñuhu cuan sii ñiyivi sahnú sii yo.

²⁰ Ta ziqui cumi ziendu uu xico usi cuiya saha ra Ndyoo sa cundyaca ñaha juez sii ñiyivi ndya quivi

i naquihin ra Samuel tyiño cuan. Ta ra Samuel i cuu tucu ra minoo ra cu profeta.

21 Ta ziqui i sica ñiyivi minoo rey, ra cua cundyaca ñaha sii ñu. Ta i saha ra Ndyoo sii ra Saúl zehe ra Cis sii ñu. Ñiyivi sii ra Benjamín i cuu sii ra. I sindyaca ñaha ra Saúl sii ñu uu xico cuiya.

22 Ta i tava ra Ndyoo sii ra. Ta ziqui i saha ra sii ra David sa cuu ra rey, ta sa cuenda maa ra i catyi ra Ndyoo: “Site sii ra David zehe ra Isaí. Zii xaan cuñi sihin ra vatyí cua zavaha ra tandihi cuii sa cuñi.”

23 Ta ñiyivi sahnu sii ra Jesús i cuu sii ra David. Ta i tasi ra Ndyoo sii ra Jesús vatyí cua zacacu ra sii ñiyivi hebreo tañi sa i catyi ra Ndyoo ta tyiemvu.

24 Cumañi ca saa ra Jesús ta i nacatyí xaan ra Juan sihin tandihi ñiyivi hebreo vatyí ndu-uu iñi ñu cuatyí ñu ta coo ndutya ñu.

25 Ta sa cuñi ndihi tyiño ra Juan ta i catyi ra: “Ndatu ndo sii minoo ra cahnu xaan. Ta sica iñi ndo vatyí zuun ra cui. Zoco yivi ra cui. Ra i tasi ra ityi nuu cui. Ra vaha xaan ca cuu maa ra, ta ñiñi xaan ra, ta yucuan cuenda ma cuu tyindyeyi sii ra nu zuhva tañi sa ndasi tyiendu ndisa ra.” Tacuan i catyi ra Juan.

26 Ta cahan ca ra Pablo ta catyi ra: Yañi xaa, ndoho ñiyivi ra Abraham ta tandihi inga ndo, ra yuhu sii ra Ndyoo. Saha ra Ndyoo cuhva cacu ndo.

27 Ñiyivi ñuu Jerusalén sihin ra ndyaca ñaha sii ñu, ñá sito ñu yoo ra cuu ra Jesús vatyí zehe Ndyoo cuu sii ra, ta ñá ñihi ñu cuhva sihin tuhun i tyaa ra profeta ta tyiemvu vazú cahvi ñu sii si vehe ñuhu ñu tahan xiñi vitya. Ta zuun ñi ñiyivi cuan i tyaa

cuatyí sata ra Jesús. Ta tacuan i natahan si tañi sa catyi ra profeta.

²⁸ Ta vazu ñá ñihi ñiyiví cuhva sa tyaa ñu cuatyí sata ra Jesús sa ndisa cuii, zoco i sica ñu sii ra Pilato sa cuu ra.

²⁹ Ta sa yaha zavaha ñu tandihí cuhva catyi Tuhun Ndyoo sa cuenda ra Jesús ta ziquí i zanoo ñu sii ra nuu cruz ta tyihi ñu sii ra ñaña sisi minoo yavi yuu.

³⁰ Zoco i zanandoto ra Ndyoo sii ra sisi sa i sihi ra.

³¹ Ta cuaha xaan quiví i quituu ra Jesús nuu ñiyiví i quisi sihin ra ndya Galilea ta ñoho ñu ñuu Jerusalén. Ta vityi maa ñu cu ñu nacatyí sihin ñiyiví vatyí i ndyehe ñu sii ra.

³² Ta vityi nacatyí maa ndi minoo cuhva vaha sihin ndo vatyí tañi sa sito ndo vatyí ta tyiemvu saha ra Ndyoo cuenda sii ñiyiví sahnú sii yo yozo caa cua zavaha ra nu cuahan quiví.

³³ Ta vityi sito yo vatyí sa zavaha ra Ndyoo cuhva catyi ra vatyí saha ra tundyee iñi sii ra Jesús, ta i nandoto tucu ra. I tyaa ra David salmo número uu. I tyaa ra David cuhva i cahan ra Ndyoo sa cuenda ra Jesús ta catyi ra: “Zehe mi cuu suun, ta vityi cua ndyehe ñiyiví vatyí sehi sa cua nandoton.”

³⁴ Iyo inga nu catyi tucu ra Ndyoo sa cuenda ra Jesús: “Cua tyindyeyi suun sa ndisa, cuhva i catyi sihin ra David.” Tacuan i catyi ra Ndyoo vatyí cua zanandoto ra sii ra Jesús sisi sa i sihi ra. Ma cuhva ra Ndyoo sa tyahyu coño ñuhu ra Jesús.

³⁵ Yucuan cuenda catyi tucu inga salmo: “Ma cuhvon sa tyahyu coño ñuhu ra tyaa xaan yahvi suun.”

³⁶ Sa ndisa cuu si vatyí i zavaha ra David cuhva cuñi ra Ndyoo sa sindito ra ñuu ñiyiví, ta ziquí i sihi ra ta i tyihí ñiyiví sii ra sisi ñaña ta i tyahyu coño ñuhu ra.

³⁷ Zoco coño ñuhu ra i zanandoto ra Ndyoo, ña tyahyu si.

³⁸ Yañi xaa, cuñi si sa coto ndo vatyí sa cuenda ra Jesús ta cua zandasi ra Ndyoo cuatyí ndo.

³⁹ Ma nduvaha aña ndo vazu cumi vaha xaan ndo ley i saha ra Ndyoo sii ra Moisés. Vatyí ma nduvaha aña ndo sa tacuan ñi. Ra Jesús cua zanduvaha aña ndo tatu cua sino iñi ndo sii ra.

⁴⁰ Zacuenda vaha ndo sii ndo coto cua tahan ndo cuhva i tyaa ra profeta ta tyiemvu. I catyí ra:

⁴¹ Ndyehe ndoho, ra ña sino iñi.

Cu-iyó xaan ndo ta cua cunaa ndo.

Vatyí cua zavehi minoo cuhva. Ta iyo xaan cua cuñi ndo.

Ta ma sino iñi ndo

Numaa nacatyí xaan ñiyiví sito sihin ndo.

Ta ihya i ndihí sa cahan ra Pablo sihin ñiyiví.

⁴² Ta sa quita ra Pablo sihin ra tahan ra sisi vehe ñuhu hebreo cuan. Ta i sica ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu sii ra Pablo vatyí cua zacuahá tucu ra sii ñu inga quiví quitatu ñiyiví.

⁴³ Ta sa quita tandihí ñiyiví vehe ñuhu ta cuaha xaan ñiyiví hebreo ta ñiyiví tyaa xaan yahvi ley ñiyiví hebreo, i sindyico ñu sii ra Pablo ta ra Bernabé. Ta i nacatyí xaan ra Pablo ta ra Bernabé sihin ñu vatyí ma naa iñi ñu sa nacatyí ra sihin ñu ta nacañi vaha iñi ñu yozo caa zavaha xaan ra Ndyoo tumañi iñi sii ñu.

⁴⁴ Ta inga vitya quiví quitatu ñiyiví i titahan sa vatyí tandihí ñiyiví ñuu cuan vatyí cua tyizoho ñu Tuhun Ndyoo.

⁴⁵ Zoco sa ndyehe ñiyiví hebreo, ra ña sino iñi, vatyí i titahan cuaha xaan ñiyiví ta i cucuihna iñi ra. Ta i quisaha catyí ra vatyí ña vaha sa cahan ra Pablo ta i cahan ra ndya vaha ñi sii ra.

⁴⁶ Zoco ñá yuhu ra Pablo ta ra Bernabé ta i quisaha catyí ra sihin ñu: Cuñi si sa nacatyí ndi Tuhun Ndyoo xihna ca sihin maa ndo vatyí ñiyiví hebreo cuu ndo, zoco ña cuñi ndo tyizoho ndo. Ta cuhva zavaha ndo zañaha ndo vatyí ña cuñi ndo sa cuhun ndo gloria. Ta yucuan cuenda cua cuhun ndi nu iyo inga ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu.

⁴⁷ Tacuan cua zavaha ndi vatyí ndya ta tyiemvu i catyí maa ra Ndyoo: “Tañi minoo ñúhu cua cuu maa ndo sii tandihí ñiyiví ñuu ñiyiví vatyí cua nacatyí ndo sihin tandihí cuii ñiyiví yozo caa cua nduvaha añima ñu.” Ta i cahan ra Ndyoo cuhva cuan sa cuenda maa ndi.

⁴⁸ Ta sa siñi ñiyiví, ñu sa yiví ñiyiví hebreo cuu, ta zii xaan i cuñi ñu, ta i quisaha catyí ñu vatyí vaha xaan cuu Tuhun Ndyoo. Ta tandihí ñu i casi ra Ndyoo vatyí cuhun ñu gloria, i sino iñi ñu.

⁴⁹ Tacuan i cuu ta i sitya Tuhun Ndyoo tandihí ñuu yucuan.

⁵⁰ Zoco i cahan ra hebreo, ra ña sino iñi, sihin minoo ityí ñu zihí, ñu zacahnu sii ra Ndyoo cuhva iyo costumbre maa ñu, ta i cahan tucu ra hebreo sihin ra ñiñi ñuu cuan ta i quisaha ra cuatyí cuhva ndya i tava ra sii ra Pablo ta ra Bernabé ñuu cuan.

⁵¹ Tacuan ta ziquí i quizi ra Pablo ta ra Bernabé saha ra ta i tava ra ñiyaca ñuu cuan vatyí ma ndoo

ca ra sihin ñiyivi ñuu cuan ta cuahan ra ndya minoo ñuu cahnu sa nañi Iconio.

⁵² Zoco zii xaan i cuñi ñu sino iñi ñuu Antioquía cuan, ta i sicoo xaan Tatyí li sihin ñu.

14

Ñoho ra Pablo ta ra Bernabé ñuu Iconio

¹ Ñoho ra Pablo ta ra Bernabé ñuu Iconio ta i quihvi ra vehe ñuhu ñiyivi hebreo. Vaha xaan i cahan ra yucuan ndya cuhva ndya i sino iñi cuaha xaan ñiyivi, ñu hebreo ta inga ñiyivi.

² Zoco ra hebreo, ra ña sino iñi, i cahan ra ndya vaha ñi sii ra sino iñi Tuhun Ndyoo ta i zasino ra iñi ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu minoo cuhva ña vaha.

³ Yucuan cuenda i ndoo ra Pablo ta ra Bernabé naha xaan indyacuan. Ná yuhu ra ta cahan ra Tuhun Ndyoo vatyí ñi cuu iñi ra sii Ndyoo. Ta i saha ra Ndyoo cuhva sii ra sa zavaha ra sa ndyityí vatyí tacuan ta cua coto ñiyivi vatyí cahan ra sa ndisa sa catyí ra vatyí cuñi xaan ra Ndyoo sii ñu.

⁴ Ná ndu-ín ñiyivi ñuu Iconio cuan. Iyo ñu sino iñi ñu sa cahan ra hebreo, ra ña sino iñi, ta iyo ñu sino iñi ñu sa cahan ra apóstol.

⁵ Tacuan ta ziquí ra hebreo ta inga ra sa yivi ra hebreo cuu i ndu-ín ra sihin ra cu tyiño vatyí cua zavaha ra ndya vaha ñi sihin ra Pablo ta ra Bernabé. Ta cua cañi ra sii ra sihin yuu ndya cua cuu ra.

⁶ Zoco i ñihi ra Pablo ta ra Bernabé tuhun cuan, ta sa sito ra sii si i sino ra ta cuahan ra ndya ñuu Listra ta ndya ñuu Derbe nu cu si Licaonia ta tandíhi inga ñuu iyo yucuan.

⁷ Ta i nacatyí ra sihin ñiyiví yozo caa cua zacacu ra Ndyoo sii ñu.

Cañi xaan ñiyiví sii ra Pablo sihin yuu ñuu Listra

⁸ Ñuu Listra sicoo minoo ra coxo. Ñá cuu caca ra. Maa sa ndyaa ñi ra vatyí coxo ra cacu ra.

⁹ I tyizoho ra coxo sa cahan ra Pablo ta ndyehe ra Pablo sii ra ta nacoto ra vatyí ñi cuu iñi ra ta cua nduvaha ra.

¹⁰ Tacuan ta ñihi xaan i cahan ra Pablo ta catyí ra: Nacuiñi ndyaa vohon. Tacuan ta i nduvita ra ta i quisaha sica ra.

¹¹ Ta sa ndyehe ñiyiví sa zavaha ra Pablo ta i quisaha cana saa ñu sihin zahan maa ñu, zahan ñuu Licaonia ta catyí ñu: Sa vasi uu tahan ndyoo ihya nu iyo yo. Caa ra cuhva caa maa yo. Catyí ñu.

¹² Ta tyiemvu sica iñi ñiyiví vatyí ra Júpiter ta ra Mercurio cuu ra cuu Ndyoo. Yucuan cuenda i catyí ñu vatyí minoo ndyoo nañi Mercurio cuu ra Pablo vatyí maa ra cuu ra cahan. Ta ra Bernabé cuu ra ndyoo sa nañi Júpiter.

¹³ Ta i sicoo minoo zutu cuenda ra Júpiter. Ta i sicumi ra vehe ñuhu yu ñuu cuan. I sindyaca ra uu tahan zindiquí. Ta i sindyaca ra corona ita. I cuñi maa ra ta i cuñi ñiyiví sa zacahnu ñu vico nu saa ra Pablo ta ra Bernabé vatyí sica iñi ñu vatyí Ndyoo cuu ra. Ta yucuan cuenda cua cahñi ñu sii zindiquí cuan.

¹⁴ Zoco sa sito ra Pablo ta ra Bernabé tuhun cuan ta i ndata ra zahma ndisi ra vatyí ñá tahan iñi ra sa zacuu ñiyiví Ndyoo sii ra. Ta cacono ra quihví ra ndya mahñu ñiyiví ta i cana saa ra Pablo ta catyí ra:

15 Ndoho tata, ¿ña cuenda zavaha ndo tacuan ta ñiyivi cuu ndi tañi maa ndo? ta vasi nacaty ndi sihin ndo vaty zandoo ndo sa zavaha ndo cuhva ya vaty ñahñi tyindyee si. Sino iñi ndo sii ra Ndyoo sa ndisa cuii vaty maa ra i zavaha andivi, ñuu ñiyivi ta tyañuhu ta tandihi sa iyo.

16 Ndya ta tyiemvu ta ndya vityi saha ra Ndyoo sa zavaha tandihi ñiyivi cuhva cuñi maa ñu

17 vazú zañaha ra sii ñu yoo ra cuu ra vaty zavaha ra cuaha xaan sa vaha. Saha ra sa coon zavi ta sa coo vaha itu tandihi cuiya. Saha ra sa casi yo ta sa cuzi iñi yo. Catyi ra Pablo.

18 Zoco vazú i nacaty ra Pablo tuhun cuan, yii xaan ta i ñihi ra cuhva zandumazu ra iñi ñiyivi ta ma cañi ñu zindiqui cuan ta ma zacahnu ñu vico sa cuenda ra.

19 Tacuan ta i saa minoo ityi ñiyivi hebreo, ra ña sino iñi. Ra ñuu Antioquia ta ra ñuu Iconio cuu ra. I sino iñi ñiyivi sa cahan ra ndya vaha ñi sii ra Pablo. Ta i cañi xaan ñu sii ra Pablo sihin yuu cuhva ndya sica iñi ñu vaty sa sihi ra, ta i xita cañoho ñu sii ra i sindyaca ñu sii ra ndya zava yu ñuu.

20 Ta i titahan ra sino iñi Tuhun Ndyoo siconduu nu caa ra Pablo, ta i nduvita ra ta nandihvi tucu ra ñuu cuan. Ta inga quivi i quita ra yucuan sihin ra Bernabé, cua cuhun ra ñuu Derbe.

21 Ta sa yaha nacaty ra Tuhun Ndyoo ñuu Derbe ta i sino iñi cuaha xaan ñiyivi, ta ziqui cua nanuhu tucu ra ndya ñuu Listra, ñuu Iconio ta ñuu Antioquia.

22 Indyacuan saha tucu ra tundyee iñi sii tandihi ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo. Ta i catyi ra sihin ñu: Sino vaha iñi ndo sii ra Jesús, ta ma zaña ndo sii ra.

Cua coo tundoho sii yo, zoco tacuan ta cua quihvi yo nu ndyaca ñaha ra Ndyoo, catyi ra.

²³ Tacuan i cuu ta i tyaa tyiño ra sii uu a uñi tahan ra tahan tahan ñuu nu sino iñi ñiyivi Tuhun Ndyoo vaty i cua zacuenda ra sii ñu. Ta ñá sasi ra Pablo ta ra Bernabé xita ta i sica tahvi ra sii Ndyoo sa cuenda ra cuan. Ta ziqui i catyi ra: Sa sino iñi ndo sii ra Ndyoo. Maa ra cuu ra cua cucumi vaha sii ndo. Catyi ra.

Cua nanuhu tucu ra Pablo ta ra Bernabé ñuu Antioquía, nu cu si Siria

²⁴ Tacuan ta ziqui i yaha tucu ra nu cu si Pisidia, ta saa ra nu cu si Panfilia.

²⁵ I nacaty i ra sihin ñiyivi Tuhun Ndyoo ñuu cahnu sa nañi Perge, ta ziqui cuahan ra ndya Atalia.

²⁶ Yucuan i quihvi ra minoo barco ta cua nanuhu ra ndya ñuu Antioquía nu i quita ra sa xihna ñi. Yucuan cuu ñuu nu i sica ñiyivi tumañi iñi sii ra Ndyoo sa xihna ñi sa cua tyindyee ra sii ra Pablo ityi cuahan ra. Ta vityi ndihi tyiño ra.

²⁷ Ta sa saa ra ñuu Antioquía i zatitahan ra sii ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo ta i nacaty i ra sihin ñu tandihi sa i zavaha ra Ndyoo ta cuhva i tyindyee ra Ndyoo sii ra. Ta cuhva i saha ra Ndyoo sa sino iñi inga ñiyivi vazu yivi ñiyivi hebreo cuu ñu.

²⁸ Tacuan cuu ta i ndoo ra Pablo ta ra Bernabé naha ca sihin ñiyivi sino iñi ñuu cuan.

15

Cuhva i titahan ra apóstol ñuu Jerusalén

¹ Ta sa ndyaa ra Pablo ta ra Bernabé ñuu Antioquía sihin ñu sino iñi Tuhun Ndyoo, ta i saa minoo

ityi ñiyivi, ra i quita nu cu si Judea. Ta i quisaha zacuaħa ra sii ñiyivi vatyi tatu cuñi rayi sa cacu aħima ra cuñi si vaty yivi sa sino ñi iħi ra sii ra Jesús zoco cua cuħva ra sa tahndya ñi xiħi xuu ra vaty tacuan i catyi ley ra Ndyoo ta tyiemvu cuħva i tyaa ra Moisés.

² Ćiħi xaan i natuhun ra Pablo ta ra Bernabé siħin ra vaty ñá ndu-ħin ra siħin ra, cuħva cuan. Tacuan ta ziqui i saħa ñiyivi tyiħo sii ra Pablo ta ra Bernabé ta sii zuħva ca ra cua cuħun ra ñuu Jerusalén vaty cua natuhun ra siħin ra apóstol ta siħin ra ndyizo tyiħo nu iyo ra sino iħi indyacuan. Vaty tacuan ta cua nacoto ra yozo caa cua ndundo tyiħo cuan.

³ Ćiyivi sino iħi Tuhun Ndyoo ñuu Antioquía cuu ñu i tasi sii ra. Ta sa cuahan ra i yaha ra nu cu si Fenicia, ta nu cu si Samaria. Ta i nacaty ra siħin ñiyivi yozo caa i zandoo ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu costumbre saħnu ñu. Ta vity tyaa ñu yahvi sii Ndyoo. Ta zħi xaan i cuñi tandiħi ñu, sa siħi ñu tuħun cuan.

⁴ Ta sa saa ra Pablo ta ra Bernabé ñuu Jerusalén ta i ndyehe vaha ra apóstol ta ra ndyizo tyiħo nu iyo ra sino iħi nu saa ra. Ta tacuan tucu i zavaha tandiħi ñiyivi sino iħi Tuhun Ndyoo yucuan. Tacuan ta ziqui i quisaha nacaty ra Pablo tandiħi sa zavaha ra Ndyoo tandiħi ñuu nu saħan ra.

⁵ Tacuan i zavaha ra ta i nduvita uu, a uħi tahan ra. Ra fariseo cuu ra, ta sa sino iħi ra sii ra Jesús. Maa ra cuan i catyi: Cuñi si sa tahndya ñi xiħi xuu tandiħi ra quihvi cuenda ra Jesús ta nacaty yo siħin ra vaty tyaa tucu ra yahvi sii ley i saħa ra Moisés.

⁶ Tacuan ta i titahan tandihí ra apóstol sihin ra ndyizo tyiño nu iyo ñiyiví sino iñi vatyí cua nacañi iñi ra ñaa sa cuñi si sa ndisa.

⁷ Sa naha xaan natuhun ra ta i nduvita ra Pedro ta catyi ra: Yañi xaa, sito ndo vatyí sa iyo quiví i casi ra Ndyoo sii, sihin maa ndo vatyí cua nacatyí Tuhun Ndyoo sihin ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu vatyí cua coto ñu ta cua sino iñi ñu.

⁸ Ta maa ra Ndyoo, sito ra añaima tandihí ñiyiví, ta zañaha ra sii yo vatyí cua quihin ra sii ñu vatyí saha ra Tatyí li sii ñu inuu ñi tañi saha ra sii maa yo.

⁹ Ta ña catyi ra Ndyoo sihin yo vatyí ña vaha maa ñu ta vaha xaan maa yo. Zanduvaha ra añaima ñu vatyí sino iñi ñu sii ra.

¹⁰ Vityí caca iñi yo cuhva cuñi ra Ndyoo. Ña vaha sa cua cuhva yo tundoho sii ñiyiví sino iñi sii ra ta cua catyi yo vatyí cua zavaha ñu costumbre i saha ra Moisés. Sito yo vatyí ñá cuu cundyee iñi ñiyiví sahnú sii yo sa zavaha ñu tandihí sa catyi ra Moisés, ta sito yo vatyí ñá cundyee tucu iñi maa yo zavaha yo sii si.

¹¹ Ña tacuan ta nduvaha añaima yo. Sito yo vatyí nduvaha añaima yo vatyí iyo xaan tumañi iñi sii ra Jesús. Ta ñahñi ca cuhva nduvaha añaima ñiyiví.

¹² Taxi ñi i nduu tandihí ñiyiví sa siñi ñu cuhva nacatyí ra Pablo ta ra Bernabé tandihí sa i cuu ta tandihí sa ndyityí i zavaha ra Ndyoo nu sahan ra nu iyo ñiyiví sa yiví ñiyiví hebreo cuu.

¹³ Ta sa ndihí cahan ra ta i cahan ra Jacobo ta catyi ra: Tyizoho ndo, yañi xaa.

¹⁴ Sa saha ra Simón Pedro cuenda yozo caa i quisaha ra Ndyoo zasino ra iñi inga ñiyiví vatyí sii

maa ra Ndyoo cua cuu ñu vazu yiví ñiyiví hebreo cuu ñu.

¹⁵ Ta zuun ñi cuhva ya cuu cuhva i cahan Tuhun Ndyoo ta tyiemvu vatyí i tyaa minoo ra profeta cuhva cahan ra Ndyoo:

¹⁶ Nu vasi quiví cua quisi ra Cristo vatyí cua cuhve tyiño sii ra.

Quiví i sicoo ra rey David i zacahnu ñiyiví sii sa ndisa cuii.

Zoco zuhva ñi quiví ta i zaña tucu ñu sii.

Cuhva i zacahnu ñu sii, ta quiví ra David cua zacahnu tucu ñiyiví hebreo sii nu vasi quiví.

¹⁷ Ta sa cuenda maa ñu hebreo ta tacuan tucu cua zavaha inga ñiyiví, ñu yiví ñiyiví hebreo cuu, ta cua sino ñi ñu sii.

¹⁸ Tacuan i catyí ra Ndyoo vatyí sa sito ra vatyí cua zavaha ra cuhva cuan cumañi ca sino ñuu ñiyiví. Ta yucuan cuenda i catyí ra tacuan.

¹⁹ Tacuan ta ziquí i catyí tucu ra Jacobo sihin ñiyiví: Sica ñi vatyí vaha ca ma cuhva yo tundoho sii ñiyiví, ñu yiví ñiyiví hebreo cuu tatu sa i zandoo ñu costumbre sahnu ñu ta ndyico ñu sii Ndyoo sa ndisa cuii.

²⁰ Vaha ca tatu cua tyaa yo minoo carta sii ñu ta catyí yo sihin ñu vatyí ma casi ñu sa saha ñiyiví sii zandu ta naquihin tucu ñu. Ta cua coo minoo rayí sihin minoo ñi ñaha ta minoo ñi ñaha sihin minoo ñi rayí. Ta inga cuhva cua cahan yo sihin ñu sa ma casi ñu coño quití tatu ña sati vaha ñiñi ti ta ma casi ca ñu ñiñi quití.

²¹ Vatyí ndya ta tyiemvu xaan iyo ra tandihí ñuu, ra cahvi ley saha ra Moisés sisi vehe ñuhu hebreo. Tahan tahan vitya cahvi ra sii si quiví quitatu ñiyiví. Tacuan i catyí ra Jacobo.

22 Tacuan i cuu si, ta i catyi ra apóstol ta ra ndyizo tyiño nu iyo ñiyivi sino iñi ta tandihí inga ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo yucuan vatyí cua tasi ra sii a uu, a uñi tahan ra tahan ra, cua cuhun ra ndya ñuu Antioquía sihin ra Pablo ta ra Bernabé. Ta i saha ra tyiño cuan sii ra Judas. Nañi tucu ra Barsabás ta sii ra Silas. Nduu tahan ra cuu ra ndyizo tyiño cahnu nu iyo ñiyivi sino iñi.

23 Ihya cuu sa catyi carta i tasi ra sihin ra ndya nu iyo ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu ñuu Antioquía ta nu cu si Siria ta Cilicia. Catyi si: “Maa ndi cuu ra apóstol ta ra ndyizo tyiño nu iyo ñiyivi sino iñi ta sihin tandihí ñu sino iñi Tuhun Ndyoo ityi ya. Saha ndi minoo ndyoo nacucumi sii maa ndo.

24 Ñihi ndi tuhun vatyí sahan ñiyivi ñuu ya ndya ñuu ndo, ta yivi maa ndi saha tyiño sii ñu ta i zayanga ñu sii ndo vatyí catyi ñu sihin ndo vatyí cuñi si sa cahndya ndo ñi xiñi xuu tandihí rayi ta tyaa ndo yahvi ley ra Moisés.

25 Yucuan cuenda sica iñi tandihí ndi vatyí cua tasi ndi sii zuhva ra iyo ihya vatyí cua cuhun ra nu ndyaa ndo sihin ra tahan yo, ra Bernabé ta ra Pablo, ra sa cuñi xaan ndi.

26 Sa cuaha xaan saha cuñi cahñi ñiyivi sii ra sa cuenda tyiño ra Jesucristo.

27 Tacuan cuu. Ta yucuan cuenda i tava ndi tyiño sii ra Judas ta ra Silas vatyí cuhun ra ta nacatyí ra sihin ndo tandihí sa i tyaa ndi nuu carta ya.

28 Vatyí sa ndu-iiñ ndi sihin Tatyí Ii ta sica iñi ndi vatyí ma zavaha ndo cuaha xaan cuhva. Ihya ñi cuu cuhva ñiñi cua zavaha ndo:

29 Ma casi ndo sa saha ñiyiví sii zandu ta naquihin tucu ñu. Ma casi ndo ñíñi quití, ta ma casi ndo coño quití tatu ñá sati vaha ñíñi ti. Ta minoo ñi ñaha cua coo sii minoo rayí ta minoo ñi rayí sihin minoo ñaha. Tatu cua cucumi vaha ndo kuhva ya, vaha tacuan ñi.”

30 Tacuan i tyaa ra cuan nuu carta ta ra ndyizo tyiño cuan i quihin ra ityi cuahan ra ndya ñuu Antioquía. Ta yucuan i zatitahan ra sii tandíhi ñiyiví sino íñi Tuhun Ndyoo. Ta i saha ra carta cuan sii ñu.

31 Ta sa cahvi ñu sii si, zí xaan i cuñi ñu vatyi vaha xaan cuu kuhva cahan si cuñi ñu.

32 Ta ra Judas ta ra Silas i cuu cahan ra profecía, ta i quisaha cahan ra, ta i tyindyee xaan ra sii ñiyiví ta zí xaan i cuñi ñu.

33 Ta sa yaha zuhva quiví ta cua nanuhu tucu ra. Ta i catyi ñiyiví sino íñi Tuhun Ndyoo sihin ra: Ndyoo cua tyindyee sii ndo ityi cuahan ndo.

34 Zoco i cuñi ra Silas sa ndoo ra.

35 Tacuan tucu ra Pablo ta ra Bernabé i ndoo ra ñuu Antioquía. Maa ra cuan sihin cuaha ca ñiyiví sito Tuhun Ndyoo, i zacuaha ra sii ñiyiví ta i nacatyi ra Tuhun Ndyoo sihin ñu.

Quihin tucu ra Pablo ityi cuahan ra vatyi cua nacatyi ra Tuhun Ndyoo

36 I yaha zuhva ca quiví ta ziquí catyi ra Pablo sihin ra Bernabé: Coho tucu yo tandíhi ñuu nu i sahan yo. Cua ndyehe yo sii ra tahan yo, tandíhi ñiyiví i sino íñi Tuhun Ndyoo nu i nacatyi yo sihin ñu. Cua ndyehe yo yozo caa iyo ñu.

37 I cuñi ra Bernabé sa cahun tucu ra Juan, ra sa nañi tucu Marcos sihin ra.

³⁸ Zoco i sica iñi ra Pablo vatyí vaha ca ma quihin ra sii ra vatyí ñá ndoo ra sa sahan ra sihin ra sa xihna ñi. Quiví cuan i zandoo ra Juan Marcos sii ra Pablo ta ra Bernabé nu cu si Panfilia ta i sinuhu ra.

³⁹ Ña nacasi tahan sa cahan ra Bernabé sihin ra Pablo sa cuenda tyiño cuan. I cuxaan ra zuhva. Tacuan ta ziquí i cuziin tahan ra. I quihin ra Bernabé sii ra Marcos ta i quihví ra minoo barco ta cuahan ra nu cu si Chipre.

⁴⁰ Ta i quihin ra Pablo sii ra Silas. Ta i sica ñiyívi tumañi iñi sii Ndyoo sa tyindyee ra sii ra Pablo inga saha. Ta ziquí cuahan ra.

⁴¹ I yaha ra nu cu si Siria. I yaha ra Cilicia. Ta i saha ra tundyee iñi sii ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo yucuan.

16

Cuahan ra Timoteo sihin ra Pablo ta ra Silas

¹ I saa ra Pablo ta ra Silas ndya ñuu Derbe ta ñuu Listra. Yucuan i ñañihi ra sii minoo ra sino iñi. Nañi ra Timoteo. Ñiyívi hebreo cuu zihí ra ta sino iñi ña sii ra Jesús. Ta zutu ra, ra cahan zahan griego cuu ra.

² Vaha ñiyívi cuu ra Timoteo catyi ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo ñuu Listra ta ñuu Iconio.

³ I cuñi ra Pablo sa cahun ra Timoteo sihin ra. Zoco i quihin xihna ra sii ra ta i sahdya ra ñiñi xiñi xuu ra coto cahan xaan ñiyívi hebreo ñuu cuan vatyí sito ñu vatyí ra griego cuu zutu ra ta ña tuhva ra zavaha costumbre maa ñu.

⁴ Tacuan ta sahan ra tahan tahan ñuu. I nacatyí ra sihin ñiyívi tuhun i nacatyí ra apóstol ta ra ndyizo tyiño nu iyo ñiyívi sino iñi ñuu Jerusalén

vatyi tacuan ta cua zacuenda ñu sii ñu cuhva i tyaa ra nuu carta cuan.

⁵ Tacuan ta sicoo ca tundyee iñi sii ñiyiví sino iñi Tuhun Ndyoo, ta vaha xaan ca sino iñi ñu sii ra Ndyoo ta tandihí quiví i ndutuu ca ñu.

Tahan ra Pablo ñimahna ta ndyehe ra sii minoo ra nu cu si Macedonia

⁶ Ná saha Tatyí lí sa nacatyí ra Pablo Tuhun Ndyoo sihin ñiyiví nu cu si Asia. Yucuan cuenda i yaha ñi ra ndya nu cu si Frigia ta Galacia.

⁷ Ta i saa ra nu cu si Misia. Ndyá indyacuán cua cuhun ra ndya nu cu si Bitinia sica iñi ra, zoco ñá saha tucu Tatyí lí sa cuhun ra yucuan.

⁸ Tacuan ta i yaha ra nu cu si Misia, ta i quihví ra ñuu Troas sa cuu cuenda Misia. Ta Troas cuan ndyaa si yuhu tyañuhu.

⁹ Yucuan i tahan ra Pablo ñimahna ta sisi ñimahna i ndyehe ra sii minoo ra nu cu si Macedonia. Ta i sica ra cuan tumañi iñi sii ra Pablo ta catyí ra: “Quisun ndya Macedonia ta tyindyeyun sii ndi.”

¹⁰ Ta sa yaha ndyehe ra Pablo ñimahna cuan ta yuhví ra Lucas sihin ra Pablo ta inga ra i zanumi ndi sa cuhun ndi ndya Macedonia vatyí sito ndi vatyí sa tasi ra Ndyoo sii ndi sa cua nacatyí ndi tuhun ra indyacuán.

Ndyaa ra Pablo ta ra Silas ñuu Filipos

¹¹ I quihví ndi barco ñuu Troas ta sa ndoo ñi cuahan ndi ndya cuhva ndya saa ndi minoo ñuhu mahñu tyañuhu. Nañi si Samotracia ta inga quiví i saa ndi ñuu Neápolis.

¹² Ndyá indyacuán i quisaha sica ndi sihin saha ndi ndya ñuu Filipos. Cahnu xaan ñuu cuan. Ñahñi

inga ca ñuu ñiñi ca iyo yucuan. Ndyaca ñaha ñiyivi romana sii si. Yucuan i ndoo ndi zuhva quivi.

13 Minoo quivi quitatu ñiyivi i quita ndi sata ñuu ndya nu iyo minoo yuu vaty yucuan tuhva ñiyivi sahan ta sica tahvi ñu sii Ndyoo. Yucuan i sindyaa ndi ta i nacaty ndi Tuhun Ndyoo sihin ñu zihí, ñu i titahan yucuan.

14 Minoo ña nañi ña Lidia. Ñuu Tiatira cuu ñuu ña. Xico ña zahma vaha, zahma yuhva tixinda, vaty yucuan cuu tyiño ña. Zacahnu ña sii ra Ndyoo cuhva zacahnu ñiyivi hebreo sii ra. I tyizoho ña sa cahan ra Pablo, ta i nuña ra Ndyoo sa siñi tuñi sii ña, ta i sino iñi ña sa catyi ra Pablo.

15 Sicoo ndutya ña sihin ñiyivi sii ña, ta ziqui i catyi ña: Sa sito ndo vaty ndisa cuui sino iñi sii ra Jesús, yucuan cuenda cuhun ndo ta cua ndoo ndo zuhva quivi vehi. Catyi ña ta i zañiñi ña sii ndi ta cuahan ndi vehe ña.

16 Minoo quivi sahan ndi nu sica tahvi ñiyivi sii Ndyoo ta tahan ndi sii minoo ña yoco. Ñoho taty cuihna sii ña, ta cuu nacaty ña ñaa sa cua tahan ñiyivi nu cuahan quivi. Cuhva cuan i zahacanaa ña xuhun ta ñihi sitoño ña xuhun cuan.

17 I quisaha ndyico ña sii ra Pablo ta sii maa ndi ta i cana saa ña ta catyi ña: Ra ihya zavaha ra cuhva cuñi ra Ndyoo cahnu. Ta vasi nacaty ra sihin ndo yozo caa cua cacu aña ndo ta ma cuhun ndo andyaya. Catyi ña.

18 Tacuan i zavaha ña cuaha xaan quivi cuhva ndya ña cundye ca iñi ra Pablo, ta ziqui i nandyehé sata ra ta i catyi ra sihin taty cuihna cuan: Yuhvi catyi vaty quiton aña ña ya vaty

iyoy tundyee iñi sii ra Jesús. Catyi ra. Ta zuun ñi caa cuhva cuan i quita tatyí cuihna añima ña.

¹⁹ Ta sa sito sitoño ña vatyí ma ñihi ca ra xuhun sihin ña vatyí sa i quita tatyí cuihna añima ña ta i tñin ra sii ra Pablo ta ra Silas ta sindyaca ra sii ra ndya vehe tyiño.

²⁰ I sindyaca sitoño ña sii ra nuu ra juez ta catyi ra sihin ra juez: Ra ihya zatívi tyiño ñuu yo ta ñiyívi hebreo cuu ra.

²¹ Zacuaha ra costumbre sa ma cuu sino iñi yo ta ma cuu zavaha yo vatyí ñiyívi romano cuu yo. Tacuan i catyi ra cuan.

²² Tacuan ta i tyaa tandíhi ñiyívi cuatyí sata ra Pablo ta ra Silas. Ta i tava ra cu tyiño tyiño sa quita zahma ra Pablo ta ra Silas. Ta i catyi ra sihin ra policía: Cañi vaha vaha ndo sii ra sihin yutu.

²³ Ta sa yaha cañi xaan ra sii ra ta i tyihi ra sii ra vehe caa ta catyi ra sihin ra cumi vehe caa vatyí nacucumi vaha xaan ra sii ra.

²⁴ Ta sa ñihi ra cumi vehe caa cuan tuhun cuan ta i tyihi ra sii ra vehe nu cutu ca, ta i tyihi ra saha ra sisi vitu.

²⁵ Tañi cuhva maa ñuu sata ra Pablo ta ra Silas yaa Ndyoo ta sica tahvi ra sii Ndyoo ta i tyizoho inga ra ñoho si vehe caa cuan.

²⁶ Ta ta sica cuii ñi i taan minoo sa ñihi xaan. Ñihi xaan i quízi si vehe caa cuan. Ta zuun ñi caa cuhva cuan i nuña tandíhi yuvehe ta i ndasi cadena sa nuñi ra ñoho vehe caa cuan.

²⁷ I natahvi iñi ra cumi vehe caa cuan. Ta ndyehe ra vatyí nuña tandíhi yuvehe, ta sica iñi ra vatyí sa sino tandíhi ra ñoho si vehe cuan. Yucuan cuenda i tava ra mityí ra ta cua cahñi ra zuun ñi sii maa ra.

28 Zoco i catyi ra Pablo: Ma cahñun suun. Ñoho tandihí ndi ihya.

29 I sica ra cumi vehe caa cuan ñúhu ta i cacono ra sisi vehe cuan. Nihí tacuan ñi ca ra vatyí yuhu xaan ra. I sicuñi siti ra nuu ra Pablo ta ra Silas.

30 Ta ziquí i tava ra sii ra ta i ndaca tuhun ra sii ra: ¿Ñaa sa cuñi si zavehi, tata, ta cua cacu añime?

31 Ta i catyi ra Pablo sihin ra: Sino iñun sii ra Jesús, ta cua cacun, yoho ta tandihí ñiyívi suun.

32 Tacuan ta ziquí i nacatyí ra Pablo Tuhun Ndyoo sihin ra ta sihin tandihí ñiyívi vehe ra.

33 Ta zuun ñi sa cuaa cuan i nacatya ra cumi vehe caa cuan nu ñicuehe nduu tahan ra. Ta i sicoo ndutya ra cumi vehe caa cuan sihin tandihí ñiyívi sii ra.

34 Tacuan ta i quihin ra sii ra Pablo ta cuahan ra sihin ra ndya vehe ra, ta saha ra sa casi ra. Ta zii xaan i cuñi ra ta ñiyívi sii ra vatyí sa sino iñi ñu sii ra Jesús. (Tacuan ta ziquí i nandihví tucu ra Pablo ta ra Silas vehe caa cuan coto cuxaan ra cu tyiño sihin ra cumi vehe caa.)

35 Ta inga quívi sa ñaha ñi i tasi ra juez sii ra policía ta catyi ra sihin ra cumi vehe caa: Zaña ndo sii ra cuan.

36 Ta tacuan i catyi ra cumi vehe caa cuan sihin ra Pablo vatyí sa cuu quita ra sihin ra Silas.

37 Zoco i catyi ra Pablo: Ra ñuu Roma cuu nduhvi. Ta ñahñi cuhva iyo sii ra ihya sa cañi ra sii ndi nuu ñiyívi ta tyihi ra sii ndi vehe caa. Ta ñá saha ra sa cahan ndi ta nu sa ñá cutuñi ndi. Ta vityi cuñi ra sa cua zaña xehe ra sii ndi. Ña tacuan cuu si. Nacatyí ndo sihin ra juez vatyí naquisi tava

maa ra sii ndi ta cua cuhun ndi. Tacuan i catyi ra Pablo.

³⁸ Ta tacuan i nacatyi ra policia sihin ra juez. Ta i yuhu ra juez sa ñihi ra tuhun vatyi ra ñuu Roma cuu ra Pablo ta ra Silas.

³⁹ Yucuan cuenda sahan ra nu ñoho ra Pablo sihin ra Silas ta i sica ra tumañi iñi sii ra sa ma cuxaan ra, ta ziqui i tava ra sii ra, ta i catyi ra sihin ra vatyi sa ndyoo ñi naquita ra ñuu cuan.

⁴⁰ Ta sa quita ra Pablo ta ra Silas vehe caa ta cuahan ra vehe ña Lidia. Ta i ndyehe ra sii inga ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo ta saha ra tundyee iñi sii ñu ta ziqui i quita ra ñuu cuan.

17

Siñi ñiyivi ñuu Tesalónica Tuhun Ndyoo

¹ I yaha ra Pablo ta ra Silas ñuu Anfípulis ta ñuu Apolonia ta cuahan ra minoo ñuu cahnu. Nañi si Tesalónica. Yucuan iyo minoo vehe ñuhu hebreo.

² Ta tañi sa tuhva ra Pablo sahan, tacuan i sahan ra yucuan. Uñi quivi, quivi quitatu ñiyivi, i zacuaha ra sii ñiyivi cuhva catyi Tuhun Ndyoo.

³ Tyehen i catyi ra: I catyi Tuhun Ndyoo vatyi cua ndyehe ra Cristo tundoho. Cua cuu ra, ta ziqui cua nandoto tucu ra. Yuhvi catyi vatyi ra Jesús cuu ra cu Cristo vatyi tacuan i tahan si sii ra. Ta cua zacacu ra sii ñiyivi nu iyo ñu ndyehe tundoho. Tacuan i catyi ra Pablo.

⁴ Ta ñiyivi i tyizoho, cuaha ñu i sino iñi. Ta cuaha ca ra, ra griego cuu ra. Ta sa sino iñi ra cuhva zacuaha ñiyivi hebreo. Ta inga ñu cuu ñu ñazihí ra cuca ñuu cuan.

⁵ Tacuan ta sa ndyehe ra hebreo, ra ña sino iñi, vatyí sino xaan iñi ñiyiví ta i cucuihna iñi ra sa cuenda si. I quihin ra sii minoo ityi ra sica noo ñi, ra ña zatyíño, ta ra yucuan i zatitahan sii ñiyiví, ta i zanduvaa ra sii ñu. Sahan ra vehe ra Jasón sa nanducu ra sii ra Pablo vatyí cua cundyaca ra sii ra nu yucu tandihí ñiyiví.

⁶ Zoco ñá nañihi ra sii ra. Tacuan ta ziquí i xita cañoho ra sii ra Jasón ta sii zuhva ca ra sino iñi nuu ra cu tyiño. Ta i cana saa ra ta catyi ra: Ra ihya zayanga sii ñiyiví nacañu ñuu ñiyiví ta vityi vasi zayanga ra sii ñiyiví ñuu yo.

⁷ I saha ra Jasón ya sa cundyaa ra cuan vehe ra. Catyi ra ya vatyí ra Jesús cuu ra cu rey ta yiví ra César. Cuatyí cuu si sa tacuan vatyí ra César cuu rey sii maa yo.

⁸ Tacuan i cahan ra cuñi cuatyí cuan cuhva ndya zanduvaa xaan ra sii ñiyiví sihin ra cu tyiño.

⁹ Zoco i saha ra Jasón ta inga ra zuhva xuhun, ta i quita ica ra.

Cuahan ra Pablo ta ra Silas ñuu Berea

¹⁰ Zuun ñi sa cuaa cuan i zanumi ra sino iñi Tuhun Ndyoo sii ra Pablo ta ra Silas ta cuahan ra ndya ñuu Berea. Ta cuhva sa saa ra yucuan, i sahan ra vehe ñuhu hebreo.

¹¹ Ñiyiví hebreo ñuu cuan vaha ca ñiyiví cuu ñu. Ñá zavaha ñu cuhva i zavaha ñiyiví hebreo ñuu Tesalónica. Cuñi xaan ñiyiví ñuu Berea sa tyizoho ñu Tuhun Ndyoo. Ta tandihí quiví i cahvi ñu Tuhun Ndyoo vatyí cuñi ñu coto ñu tatu ndisa sa cahan ra Pablo.

¹² Yucuan cuenda i sino iñi cuaha xaan ra hebreo, ta cuaha ñuzihí griego, ñu ñiñi.

13 Zoco sa ñihi ñiyivi hebreo ñuu Tesalónica tuhun vatyí zacuaha ra Pablo Tuhun Ndyoo ñuu Berea ta ziqui sahan ra cua zanduvaa ra sii ñiyivi ñuu Berea ta cua cahñi ñu sii ra Pablo.

14 Yatyí xaan i tasi ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo sii ra Pablo ndya yuhu tyañuhu. Ta i ndoo ra Silas ta ra Timoteo ñuu Berea.

15 Cuahan uu tahan ñiyivi sihin ra Pablo. Sindyaca ra sii ra ndya ñuu Atenas. Ta ziqui i tasi ra Pablo tyiño sihin ra sa nacatyí ra sihin ra Silas ta ra Timoteo vatyí zanumi ra ta cuhun ra nu iyo ra Pablo.

Ndyaa ra Pablo ñuu Atenas

16 I ndatu ra Pablo ñuu Atenas ndya cua quisi ra Silas ta ra Timoteo. Ta sica xaan iñi ra Pablo vatyí ndyehe ra vatyí cuaha xaan zandu yutu iyo ñuu cuan.

17 Yucuan cuenda sahan ra vehe ñuhu vatyí cua natuhun ra sihin ñiyivi hebreo ta sihin inga ñiyivi sino iñi sii Ndyoo. Ta tandihi quivi i nacatyí ra sihin ñiyivi i ndyehe ra nuyahvi.

18 Ta ziqui i natuhun tahan ñiyivi cuhva i cahan ra Pablo. Iyo ñu zacuaha ñu tuhun ra Epicúreo ta iyo ñu zacuaha ñu tuhun ñiyivi estoico. Ta zuhva ñu i catyí: ¿Ñaa tuhun cuu si sa nacatyí xaan ra ya vatyí cahan xaan ra tuhun inga ndyoo, ra ña sito yo? Tacuan i catyí ra cuan vatyí cahan ra Pablo tuhun ra Jesús ta cuhva i nandoto ra Jesús.

19 Tacuan ta ziqui i sindyaca ñu sii ra Pablo ndya xiñi yucu Areópago nu titahan ra ndyizo tyiño ñuu cuan ta i catyí ra sihin ra Pablo: Cuñi ndi coto ndi ñaa tuhun cuu si sa zacuohon sii ñiyivi.

20 Tucu xaan cuu tuhun nacatyun, ta cuñi ndi coto ndi ñaa sa cuu si. Tacuan i catyi ñu.

21 Vatyí tandihí ñiyiví ñuu Atenas sihin ñiyiví inga ñuu, ñu iyo ñuu Atenas cuan, ñahñi tyiño zavaha ñu. Maa ñi sa tyizoho ñu ta sa nacatyí ñu ñaa cuhva saa iyo.

22 Tacuan i cuu ta ziquí i nduvita ra Pablo mahñu nu yucu ra cuan xiñi yucu Areópago ta i catyi ra sihin ra ñuu Atenas cuan: Ndoho ra ñuu Atenas, ndyehi vatyí zacahnu xaan ndo ndyoo sii maa ndo sihin tandihí cuii aña ndo.

23 Vatyí sehin sa ndyehi nu zacahnu ndo sii ndyoo ndo ta i ndyehi minoo altar ta ndyaa letra. Tyehen catyi si: “Cuenda ndyoo sa ña sito yo.” Zacahnu ndo sii ra vazú ña sito ndo sii ra. Ta vityí cua nacatyí sihin ndo yoo ra cuu ra.

24 Ndyoo, ra zavaha ñuu ñiyiví cuu ra. I zavaha ra tandihí sa iyo. Sito ho yutyí andiví ta ñuhu ñuu ñiyiví cuu sii ra. Ña iyo maa ra sisi vehe ñuhu zavaha ñiyiví.

25 Ña cuñi si sa cua tyindyee ñiyiví sii ra vatyí ñahñi sa cumañi sii ra vatyí zuun ñi maa ra saha tandihí sa iyo. Saha ra sa cundito yo. Saha ra sa coo tatyí yo.

26 Minoo tuhun ñi ñiyiví i zavaha ra Ndyoo sa xihna ñi. Tacuan i cuu ta ziquí i ndutuu ca ñiyiví ta i catyi ra Ndyoo vatyí cua coo ñiyiví nacahnu ñuu ñiyiví. I catyi maa ra ndyamaa cua coo sa zñn zñn tata ñiyiví ñuu ñiyiví, ta i saha ra ñaa ñuhu cua cuu sii ñu. Ta i catyi ra ñaa ñiyiví cua cundyaca ñaha sa zñn zñn ñuhu ta ama cua cundyaca ñaha ñu.

27 Tacuan i zavaha ra Ndyoo vatyí cua nanducu ñiyívi sii ra. Sica iñi ra vatyí ña yí ta cua nañihi ñu sii ra. Vatyí ña sica iyo ra sihin yo.

28 Vatyí sa cuenda maa ra ta ndito yo, cuu caca yo ta cuu coo yo cuhva iyo yo. Tañi sa i tyaa minoo ra ñuu ndo ta tyiemvu vatyí catyí ra: “Maa ra Ndyoo i zavaha sii yo.” Catyí ra.

29 Ta ndisa vatyí i zavaha ra sii yo, ta yucuan cuenda ña vaha caca iñi yo vatyí caa ra tañi caa minoo ndyoo xuhun cuaan a xuhun cuisí, a yuu a ñaa sa zavaha ñiyívi cuhva caa ra.

30 Ta tyiemvu ñá sito maa ñiyívi ñaa sa zavaha ñu. Ta ñá cuxaan ra Ndyoo sihin ñiyívi quívi cuan vatyí ñá sito ñu. Zoco vityí catyí ra vatyí nazandoo ñiyívi nacañu ñuu ñiyívi cuatyí zavaha ñu.

31 Vatyí sa sata ra quívi sa cua tasi tuñi ra sii ñiyívi ñuu ñiyívi sihin sa ndoo. Ta saha ra tyiño sii minoo ra sa cua ndyehe ra a sa vaha zavaha ñiyívi a sa ña vaha. I zañaha ra Ndyoo sii yo vatyí iyo cuhva sii ra cuan vatyí i zanandoto ra sii ra.

32 Ta sa siñi ñiyívi vatyí catyí ra Pablo vatyí i nandoto minoo ñiyívi ta zuhva ñu tyizoho cuan, i sacú ndyaa ñu sii ra Pablo. Zoco inga ñu i catyí ñu: Cuñi ndi sa tyizoho ndi sa cohon inga saha.

33 Tacuan ta i quita ra Pablo nu titahan ñiyívi.

34 Ta zuhva ra cuan i sino iñi ra ta i titahan ra sihin ra Pablo. Minoo ra nañi ra Dionisio. Ra ndyizo tyiño ñuu cuan cuu ra. Ta minoo ñaha sino iñi, nañi ña Dámaris. Ta iyo ca ñu sino iñi ndihí ca.

18

Cuahan ra Pablo ñuu Corinto

¹ Tacuan ta ziqui i zandoo ra Pablo ñuu Atenas ta cuahan ra ñuu cahnu Corinto.

² Yucuan i nañihi ra sii minoo ra hebreo tañi maa ra. Aquila nañi ra. Ñuu Ponto i cacu ra. Ta cunaha ca sa quita ra nu cu si Italia sihin ñazihí ra. Nañi ña Priscila. I quita ñu ñuu cuan vatyí i tava ra ndyaca ñaha Claudio sii tandihí ñiyiví hebreo ñuu Roma nu sindyaa ñu. Sahan ra Pablo vehe ñu nu ndyaa ñu ñuu Corinto.

³ Yucuan i ndoo ra Pablo ta i zatyíño ra sihin ñu vatyí sa tuhva ra zatyíño tañi zatyíño maa ñu. I zavaha ñu vehe zahma. Ta tacuan i zahacanaa ñu xuhun.

⁴ Ta i natuhun ra Pablo sihin ñiyiví vehe ñuhu hebreo tandihí quiví sa cu quiví quitatu ñiyiví. I natuhun tahan ra sihin ñiyiví hebreo ta i natuhun tahan ra sihin ñiyiví griego vatyí cuñi ra sa cua sino iñi ñu sii ra Jesús.

⁵ Ta sa quita ra Silas ta ra Timoteo ñuu Macedonia ta i saa ra nu ndyaa ra Pablo, ta ziqui i zaña ra Pablo inga tyíño ra ta tandihí tyiemvu i zacuahá ra Tuhun Ndyoo. I nacatyí ra sihin ñiyiví hebreo vatyí ra Jesús cuu ra sa ndatu ñu, ra cua tasi ra Ndyoo. Ta cua zacacu ra sii ñiyiví nu iyo ñu ndyehe tundo.

⁶ Tacuan ta ziqui i quisaha nduxaan ñiyiví hebreo cuan sihin ra Pablo ta i cahan ñu ndya vaha ñi sii ra Jesús. Tacuan i cuu si ta i naquizi ra Pablo zahma ra vatyí ña cundyee ca iñi ra sa cahan ñu. I catyí ra sihin ñu: Cuatyí maa ndo cuu ta ma cuhun ndo gloria. Yiví cuatyí mi. Ta vityí cuhin cua nacatyí Tuhun Ndyoo maa ñi sihin ñiyiví, sa yiví ñiyiví hebreo cuu.

⁷ I quita ra vehe ñuhu hebreo ta cuahan ra vehe minoo ra nañi Justo vatyí zacahnu maa ra Justo sii Ndyoo. Ta iyo vehe ra yatyí ñi xiin vehe ñuhu.

⁸ Sino iñi minoo ra nañi Crispo Tuhun Ndyoo. Ra cu nuu sii vehe ñuhu hebreo cuu ra. Sino iñi tandihí ñiyiví vehe ra. Ta i sino tucu iñi cuaha xaan inga ñiyiví ñuu Corinto sa siñi ñu Tuhun Ndyoo. Ta i sicoo ndutya ñu.

⁹ Tacuan ta minoo sa cuaa i ndyehe ra Pablo sii ra Jesús sisi ñimahna ta i catyí ra Jesús sihin ra: Ma yuhun Pablo, ta ma cutaxun. Zacuohon Tuhun Ndyoo.

¹⁰ Vatyí zacuenda mi suun. Yoñi ñiyiví cuu tñin suun sa zaha ñu maña suun vatyí iyo cuaha xaan ñiyiví ñuu ya sa cua sino iñi sii.

¹¹ Yucuan cuenda i ndoo ra Pablo minoo cuiya zazava ñuu Corinto sa zacuaha ra sii ñiyiví Tuhun Ndyoo.

¹² Zoco tyiemvu sa cuu ra Galión gobernador nu cu si Acaya, i ndu-ñin ñiyiví hebreo sa ña sino iñi, ta i tñin ñu sii ra Pablo. I sindyaca ñu sii ra nuu ra ndyaca ñaha.

¹³ Ta i catyí ñu sihin ra Galión: Ra ihya, nacatyí xaan ra sihin ñiyiví cuhva zacahnu ñu sii Ndyoo, zoco yiví cuhva catyí ley ndi cuu si cuan.

¹⁴ Sa cua cahan ra Pablo ta i catyí ra Galión sihin ñiyiví hebreo: Tyizoho ndo. Ñahñi sa i zavaha ra ya. Tatu zavaha ra sa ña vaha a cuatyí cua zayange sii ta cua tyizohi sa cahan ndo. Zoco ña tacuan cuu si vatyí ñahñi sa zavaha ra. Ta ma tyizohi sa cahan ndoho ñiyiví hebreo.

15 Cuñi ndo cuatyí sihin ra vatyí zacuahá ra inga tuhun. Inga tuhun nacatyí ra ta tucu iyo ley maa ndo. Ma ndyehi tyiño cahan ndo. Catyí ra.

16 Tacuan ta i tava ra sii ra hebreo sata vehe.

17 Tandihí ñiyiví griego, i tñn ñu sii ra Sóstenes. Ra cu nuu sii vehe ñuhu hebreo cuu ra. I cañi xaan ñu sii ra zuun ñi yuvehe tyiño vatyí cuñi ñu cuatyí sihin ñiyiví hebreo. Ta ñá cahan maa ra gobernador Galión.

Sa nanuhu tucu ra Pablo ndya ñuu Antioquía ta ziquí i quihin tucu ra ityí cuahan ra sa cu uñi saha

18 Cuaha ca quiví i ndoo ra Pablo yucuan. Tacuan ta ziquí i cuziin tahan ra sihin ñiyiví yucuan. Ta cuahan ra ñuu Cencrea. I zatya tyehe ra Pablo xiñi ra vatyí cua zavaha ra minoo cuhva sa catyí ra sihin ra Ndyoo. Ta ziquí i quihví ra barco vatyí cua cuhun ra ityí Siria sihin ña Priscila ta ra Aquila. Yí maa ña Priscila sii ra Aquila.

19 Ta sa saa ñu ñuu Efeso i zandoo ra sii ra Aquila ta sii ña Priscila ta cuahan ra vehe ñuhu hebreo ta cahan ra sihin ñu hebreo ñu titahan yucuan.

20 I sica ñu sii ra sa ndoo ra naha ca, zoco ñá cuñi ra.

21 Tacuan ta ziquí cua cuziin tahan ra sihin ñiyiví ta catyí ra: Cuñi si sa cuhin ñuu Jerusalén sa cuenda vico. Zoco tatu cuhva ra Ndyoo cua quisi tuqui nu ndyaa ndo. Ta i quihin ra ityí cuahan ra. I quita ra ñuu Efeso sihin barco.

22 Ta sa saa ra Pablo ñuu Cesarea i quihin ra ityí cuahan ra ñuu Jerusalén, ta i saa ra nu iyo ra ndyizo tyiño cuenda ñiyiví sino iñi Tuhun Ndyoo yucuan. Ta i nacatyí ra Pablo sihin ra tandihí sa

i zavaha ra nu sahan ra. Ta ziqui cuahan ra ñuu Antioquía.

²³ I ndoo ra zuhva quivi ñuu Antioquía cuan ta ziqui i quihin tucu ra ityi cuahan ra nu cu si Galacia ta nu cu si Frigia. Tahan tahan ñuu sahan ra ta saha ra tundyee iñi sii ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo.

Zacuaha ra Apolos sii ñiyivi Tuhun Ndyoo ñuu Efeso

²⁴ I quisi minoo ra hebreo ñuu Efeso. Nañi ra Apolos. Ra ñuu Alejandría cuu ra. Casi xaan zacuaha ra Tuhun Ndyoo. Sito xaan ra Tuhun Ndyoo, tutu sahnu.

²⁵ Zacuaha ra yozo caa iyo ra Ndyoo. Zacuaha ra sihin tandihi cuii añima ra. Vaha xaan zacuaha ra cuhva sito ra sa cuenda ra Jesús, zoco ta coto ca ra tandihi sa cuenda ra Jesús. Sito ra maa ñi cuhva i zacuaha ra Juan sa zacoo ndutya ra sii ñiyivi.

²⁶ Ñá yuhu ra Apolos ta i quisaha zacuaha xaan ra sii ñiyivi sisi vehe ñuhu hebreo. I siñi ña Priscila ta ra Aquila sa cahan ra. Ta ziqui i quihin ñu sii ra ta sahan ñu ndya zava ta i nacatyí ñu sihin ra tandihi sa cumañi ca coto ra, tandihi sa i zavaha ra Ndyoo ta cuhva zacacu ra sii ñiyivi sa cuenda ra Jesús, i nacatyí ñu sihin ra.

²⁷ Tacuan ta i cuñi ra Apolos sa cahun ra ndya nu cu si Acaya, ta i tyindyee ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo sii ra vatyí saha ñu xuhun ta i tyaa ñu minoo carta sii inga ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo ityi cuan vatyí cua nacoto ñu sii ra. Ta sa saa ra Apolos nu cu si Acaya i tyindyee xaan ra sii ñiyivi yucuan. Sa

sino iñi ñu sii ra Jesús vatyí iyo xaan tumañi iñi sii ra Ndyoo.

²⁸ I ndyehe tandihi ñiyivi yucuan vatyí vaha xaan cahan ra Apolos sihin ñiyivi hebreo sa ña sino iñi vatyí saha xaan ra Ndyoo cuhva sii ra. Ta i zañaha ra cuhva catyí Tuhun Ndyoo. I catyí ra sihin ñu: Ndatu ndo sii ra Cristo. Yuhvi catyí vatyí ra Jesús cuu ra vatyí i tava ra Ndyoo tyiño sii ra sa cua zacacu ra sii ñiyivi nu iyo ñu ndyehe tundoho. Catyí ra Apolos.

19

Sahan tucu ra Pablo ñuu Efeso

¹ Ta sa ndyaa ra Apolos ñuu Corinto ta i yaha ra Pablo ityí yucu nu cu si Asia cuan ta cuahan ra ñuu Efeso. Yucuan nañihi ra sii zuhva ra sino iñi Tuhun Ndyoo.

² Ta i ndaca tuhun ra Pablo sii ra ta catyí ra: ¿Atu i naquihin ndo Tatyí Ii quivi i sino iñi ndo Tuhun Ndyoo? Ta i catyí ra cuan sihin ra Pablo: Tañaha ca ma coto ndi tuhun sa cuenda Tatyí Ii.

³ Ta i catyí ra Pablo: ¿Ta yozo caa i sicoo ndutya ndo? Ta i catyí ra sihin ra Pablo: I sicoo ndutya ndi cuhva catyí ra Juan.

⁴ Ta ziqui i catyí ra Pablo sihin ra: I zacoo ndutya ra Juan sii ñiyivi sa yaha ndu-uu iñi ñu cuatyí ñu. I nacatyí ra sihin ñu vatyí cua quisi inga ra cuee ca ta sii maa ra cuan cua sino iñi ñu. Ra yucuan cuu Jesús. Tacuan i zacuaha ra Juan, catyí ra Pablo.

⁵ Ta sa siñi ra cuan tuhun cuan ta i sicoo ndutya ra sa cuenda ra Jesús.

⁶ Ta ziqui i tyizo ra Pablo ndaha ra ziqui ra, ta i noo xica Tatyí li sii ra, ta i quisaha cahan ra inga zahan sa ña tuhva ra cahan ta i zaha ra profetizar, ndihí ca.

⁷ Tañi usi uu tahan ra cahan tacuan.

⁸ I sahan ra Pablo vehe ñuhu ñiyiví hebreo. Uñi yoo i zacuaha ra sii ñiyiví yucuan. Ñá yuhu ra ta i natuhun tahan xaan ra sihin ñiyiví hebreo sa ña sino iñi. Ta i nacatyí ra sihin ñu cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo. Ta i zañiñi ra sii ñu vatyí ndu-uu iñi ñu cuatyí ñu.

⁹ Zoco zuhva ñiyiví yucuan ñihi xaan iñi ñu. Ñá cuñi ñu sa sino iñi ñu. Ta quiñi xaan i cahan ñu sii tuhun ra Jesús nuu ñiyiví yucuan. Tacuan ta i zandoo ra Pablo sii ñu. I quihin ra sii ñu sino iñi, ta tandihí quiví i natuhun tahan xaan ra sihin ñu sa cuenda Tuhun Ndyoo nu iyo zicuela ra maestro nañi Tiranno.

¹⁰ Ta tacuan i sicoo tyiño uu cuiya cuhva ndya tandihí ñiyiví hebreo ta tandihí inga ñiyiví nacahnu Asia i siñi ñu tuhun ra Jesús.

¹¹ Cuaha xaan sa ndyityi i zavaha ra Pablo i zacuu ra Ndyoo.

¹² Cuhva ndya pañitu a ñaa zahma cua tñin ra Pablo ta cahun si sihin ñiyiví ndya nu caa ñu cuhu ta i quita cuehe a ñaa tatyí cuihna ñoho aña ñu.

¹³ Tacuan ta sicoo minoo ityi ñiyiví hebreo. Ndhiví noo ñu ta catyi ñu vatyí cuu tava ñu tatyí cuihna sii ñiyiví, ta i cuñi ñu sa cua cutyiño ñu ziví ra Jesús. I cahan ñu cuan sihin tatyí cuihna ta catyi ñu: Catyi xaan ra Pablo yozo caa iyo ra Jesús. Cuenda ra Jesús cuan catyi ndi vatyí cua quiton. Catyi ñu.

14 Tacuan i zavaha usa tahan ñiyivi, zehe ra Esceva, minoo ra cu zutu cahnu sii ñiyivi hebreo. Usa tahan ñu i zavaha tacuan.

15 Zivi ra Jesús i cahan ñu sihin taty cuihna ta catyi si sihin ñu: Nacote sii ra Jesús. Ta nacote sii ra Pablo, zoco ña nacote yoo ndoho cuu ndo vaty ñahñi cuhva iyo sii ndo. Catyi si.

16 Tacuan ta i ndava ra ñoho taty cuihna ziqui ñu ñihi xaan. I tin ra sii ñu ta cañi xaan ra. Zañicuehe ra sii ñu. I sahdya ra zahma ñu ta i sino ñu vehe ra.

17 Tacuan i cuu si ta i sito tandih ñiyivi ñuu Efeso cuhva i tahan ñu. I sito ñu hebreo ta tandih inga ñiyivi. Ta yuhu xaan ñu. Ta i quisaha catyi ñu vaty cahnu xaan cuu ra Jesús.

18 Cuaha xaan ñiyivi sa sino iñi Tuhun Ndyoo i quisi nahma ñu nuu ra Pablo tandih sa ña vaha i zavaha ñu vaty i zatyño ñu sihin tuhun tazi.

19 I sahmi ñu libro sa sityiño ñu sa zatazi ñu sii ñiyivi. Ta i sahmi ñu tandih sa sityiño ñu sa cuenda tyiño cuan. Ta sa yaha sahmi ñu tandih libro ñu ta i zaha ñu cuenda yozo xuhun i siquih si ta catyi ñu vaty siquih si uu xico usi mil xuhun cuisí.

20 Tacuan i nducahnu ca Tuhun Ndyoo, ta cuaha ca ñiyivi sino iñi ñu, ta saha xaan ca Ndyoo tundyee iñi sii ñu (sa cundyico ñu sii ra).

21 Tacuan ta i sica iñi ra Pablo sihin añaima ra vaty cua yaha tucu ra nu cu si Macedonia. Cua yaha tucu ra nu cu si Acaya, ta cua cuhun tucu ra ñuu Jerusalén vaty catyi ra: Cua cuhun xihne ñuu Jerusalén. Ta ziqui cuñi xaan si sa cuhun tuqui ñuu Roma. Catyi ra.

²² I tasi ra Pablo sii ra Timoteo sihin ra Erasto, uu tahan ra zatyiño sihin ra, ityi nu cu si Macedonia. Ta i ndoo ca ra Pablo nu cu si Asia.

Cuhva i cuvaa xaan ñiyivi ñuu Efeso

²³ Ta tyiemvu cuan sicoo sa sahñi tahan ñiyivi ñuu Efeso sa cuenda Tuhun Ndyoo.

²⁴ Minoo ra nañi Demetrio quisaha sihin si vatyi cuaha xaan ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo. Maa ra Demetrio cuan tuhva zavaha inga ndyoo xuhun cuisi, nañi si Diana. Ta sihin tyiño zavaha ra cuaha xaan zahacanaa ra sihin ra zatyiño sihin ra.

²⁵ Yucuan cuenda i cana ra sii tandihí ra sihin inga ra zatyiño tañi zatyiño maa ra ta i catyi ra sihin ra: Yañi xaa, sito ndo vatyi vaha xaan zahacanaa yo sihin tyiño ya.

²⁶ Ta vityi sa ndyehe yo ta sa siñi yo cuhva cahan ra Pablo. Catyi ra vatyi ndyoo zavaha ñiyivi yivi ndyoo cuu si. Ta cuaha xaan ñiyivi sa sino iñi sa cahan ra ihya ñuu Efeso ta nacahnu Asia.

²⁷ Tatu tacuan cua cuu si, ta ma zata ca ñiyivi sa zavaha yo. Ta tatu cua zaña ñiyivi sa zacahnu ñu sii vehe ñuhu ña Diana, ña vaha sa tacuan vatyi cahnu xaan ndyoo cuu ña. Vityi zacahnu tandihí ñiyivi nu cu si Asia ta tandihí ñiyivi ñuu ñiyivi sii ña. Ta nu cuahan quivi ma zacahnu ca ñu sii ña tatu sino iñi ñu sa cahan ra Pablo. Catyi ra Demetrio.

²⁸ Ta sa siñi inga ra sa nacatyi ra ta i cuxaan xaan ra ta i cana saa ra ta catyi ra: Cahnu xaan ndyoo cuu ña Diana ña cu sito ho yo ñuu Efeso ya.

²⁹ Tacuan i cuu ta i cuvaa ñiyivi nacahnu ñuu cuan. I tñn ñu sii ra Gayo ta ra Aristarco. Uu tahan ra tahan ra Pablo cuu ra, ra ñuu Macedonia, ta sica

noo ra sihin ra Pablo. Ta i xita cañoho ñiyivi sii ra ndya nu cua cundaa tyiño.

³⁰ I cuñi ra Pablo cahun ra nu cuvaa ñiyivi ta cahan ra sihin ñu, zoco ñá saha inga ra sino iñi Tuhun Ndyoo.

³¹ Ta zuhva ra cu tyiño cuenda Asia, amigo ra Pablo cuu sii ra. Ta i tasi tucu ra cu tyiño cuan tyiño ta catyi ra vaty ma cahun ra Pablo.

³² Ta nu titahan ñiyivi iyo ñu cana saa minoo cuhva ta inga ñu cana saa inga cuhva vaty cuaha xaan ñu cuvaa. Ta cuaha xaan ñu ñá sito ñu ñaa cuenda titahan ñu.

³³ Tacuan ta i tyaa ñiyivi hebreo sii minoo ra nañi Alejandro ityi nuu, ta i nacaty ñu sihin ra ñaa sa cua cahan ra. Vaty ñá sito tucu maa ra cuan ñaa sa cuu. Tacuan ta i saha ra Alejandro minoo zeña sihin ndaha ra vaty cua cutaxi ñiyivi vaty cuñi ra catyi ra vaty ñahñi cuaty ndyicuu ñiyivi hebreo. Zoco inga ñiyivi i cuvaa xaan ca ñu.

³⁴ Ta sa sito ñu vaty ra hebreo cuu ra ta quisaha cana saa tandih ñu vaty ñá tahan iñi ñu. Tañi uu ora i cana saa ñu ta catyi ñu: ¡Cahnu xaan ndyoo cuu ña Diana ña cu sito ho yo ñuu Efeso ya! Tacuan ñi i cana saa ñu.

³⁵ Tacuan ta cuee ca i zacutaxi ra cu secretario sii ñiyivi ta i catyi ra: Ndoho ra ñuu Efeso, sito tandih ñiyivi ñuu ñiyivi vaty cumi vaha yo vehe ñuhu ña Diana vaty cahnu xaan ndyoo cuu ña. Ta cumi yo sii ña vaty i quisi ña ndya ityi ziqui ta i canacava ña.

³⁶ Yoñi ñiyivi cua catyi vaty ña ndisa. Cutaxi ndo. Ta ñahñi ca sa zavaha ndo tatu ma nacañi vaha iñi ndo sa xihna ñi.

³⁷ Vatyí nduu tahan ra sindyaca ndo ihya, ñahñi cuatyí i zavaha ra, ta ñahñi ndya vaha ñi i cahan ra sii ndyoo yo.

³⁸ Yucuan cuenda catyí tatu cuatyí cuñi ra Demetrio ta inga ra zatyíño sihin ra. Cuu cutyíhi ra cuatyí saha ra nuu ra cu tyíño. Yucuan cuenda iyo ra juez ta iyo ra cu tyíño. Cuu zandaa ra sihin ra.

³⁹ Ta tatu inga tyíño cuñi ndo. Titahan tucu ndo cuhva catyí ley.

⁴⁰ Ta sa cuenda sa ndyicuu ndo vityí cuu tyaa ñiyívi cuatyí sata ndo nuu ra cu tyíño. Cuu catyí ñiyívi vatyí cuñi ndo cahñi tahan ndo sihin ra cu tyíño vatyí i titahan maa ndo tacuan ñi. Tatu cuñi ra cu tyíño coto ra ñaa cuenda cuvaa xaan ndo, ma ñihi yo cuhva cahan yo sihin ra. Tacuan i catyí ra secretario cuan.

⁴¹ Tacuan i catyí ra ta natasi ra sii ñu nacunuhu ñu ndya vehe ñu.

20

Yaha ra Pablo nu cu si Macedonia ta cuahan ra nu cu si Grecia

¹ Ta sa cutaxi ñiyívi ta ziquí i cana ra Pablo sii tandíhi ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo. I tahvi ra tyíño nuu ñu, ta saha ra tundyee iñi sii ñu. Ta ziquí i catyí ra vatyí cuhun ra. Ta i quita ra ta cuahan ra ndya nu cu si Macedonia.

² I saa ra nu cu si Macedonia, ta saha ra tundyee iñi sii ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo. Ta ziquí cuahan ra Grecia.

³ Yucuan i ndoo ra uñi yoo, ta ziquí sa cuñi quihvi ra barco ta cuhun ra nu cu si Siria, zoco i ñihi ra tuhun vatyí cuñi ñu hebreo, sa ña sino iñi, cahñi ñu

sii ra. Yucuan cuenda i sica iñi ra vatyi vaha ca cua cunuhu ra ityi nu ñuhu ndya nu cu si Macedonia.

⁴ Ihya cuu ra cutahan sihin ra. Ra Sópater, ra ñuu Berea cuu ra, ra Aristarco ta ra Segundo. Ra ñuu Tesalónica cuu nduu tahan ra. Ra Gayo, ra ñuu Derbe cuu ra ta ra Timoteo. Ra Tíquico ta ra Trófimo. Nduu tahan ra cuan i cacu nu cu si Asia.

⁵ Xihna ca tandihi maa ra cuahan ityi nuu ta ndatu ra sii ra Pablo ta sii mi ñuu Troas. (Ra Lucas cuu ra tyaa tutu ya.)

⁶ Maa ndi, i ñoho ndi zuhva ca quivi ñuu Filipos ndya sa yaha vico sa sasi ñiyivi pan ña ndaa, ta ziqui i quita ndi ñuu cuan sihin barco. Ta sa yaha ohon quivi ta ziqui i ñihi tahan ndi sihin inga ra ñuu Troas. Yucuan i ndoo ndi usa quivi.

Sindyehé ra Pablo nu yucu ñiyivi sino iñi ñuu Troas

⁷ Quivi tumingu i tatahan tandihi ñu sino iñi Tuhun Ndyoo. Sasi ñu pan ta sihi ñu ndutya uva vatyi cua nacohon iñi ñu cuhva sihi ra Jesús sa cuenda ñu. Ta i zacuaha ra Pablo sii ñu cuhva ndya maañuu vatyi cua cuhun ra inga quivi.

⁸ I titahan ndi minoo vehe toto ndya ziqui nu cayu cuaha xaan lámpara (cuhva cuu ndyehé ndi).

⁹ Ta ndyaa minoo ra yoco, nañi ra Eutico, ventana vehe sa cu uñi toto cuan. Ta naha xaan i cahan ra Pablo ta cuñi xaan ra Eutico cuzu ra. Ta i quixi ra ta i canacava ra ndya nu ñuhu. Ta ndaha sihi ra, ta i naquihin ñu sii ra.

¹⁰ Tacuan ta i noo ra Pablo ndya nu candyaa ra. Ta sa cunumi ra sii ra ta i catyi ra sihin ñu sino iñi Tuhun Ndyoo: Ma yuhu ndo. Sa nandoto ra.

11 Tacuan ta i nandaa tucu ra Pablo ndya ziqui cuan. Sasi ra sihin ñu, ta naha ca i zacuaaha ra sii ñu cuhva ndya sa vasi cundisi. Ta ziqui cuahan ra.

12 Ta ra yoco cuan, i nduvaha ra, ta cuanuhu ra ndya vehe ra. Ta zii xaan i cuñi tandihi ñiyivi.

Quita ra ñuu Troas ta cuahan ra ñuu Mileto

13 Ta maa ndi yatyi ca cuu ndi nuu. Cuahan ndi sihin barco ndya ñuu Asón. Yucuan cua ñihi tahan ndi sihin ra Pablo, ta cua cuhun ra sihin ndi. Vatyí maa ra cuñi ra cuhun ra ityi nu ñuhu ndya ñuu Asón.

14 Ta sa ñihi tahan ndi sihin ra ñuu Asón, i quihvi ra sisi barco ta cuahan ra sihin ndi ndya minoo ñuhu mahñu tyañuhu. Nañi si Mitilene.

15 I quita tucu ndi yucuan, ta inga quivi i yaha ndi Quío, sa cuu inga ñuhu mahñu tyañuhu. Ta inga tucu quivi i saa ndi Samos minoo ñuhu mahñu tyañuhu. I quitatu ndi ñuu Trogilio nu cu si Asia ta inga quivi i saa ndi Mileto.

16 I yaha ñi ndi ñuu Efeso vatyí ñá cuñi ra Pablo ndoo ra naha Asia cuan. Tacuan i zavaha ra vatyí numi ra. Tatu cua cuu, cuñi ra zacahnu ra vico Pentecostés ndya ñuu Jerusalén.

Natuhun ra Pablo sihin ra ndyizo tyiño cuenda ñiyivi sino iñi ñuu Efeso

17 I cana ra Pablo sii ra ndyizo tyiño cuenda ñiyivi sino iñi ñuu Efeso ndya ñuu Mileto nu ndyaa ra.

18 Ta sa saa ra cuan i catyi ra Pablo sihin ra: Sa sito ndo yozo caa i cui ta sindyei sihin ndo quivi i sei sa xihna ñi Asia ya.

19 I zatyño xein tyño ra Ndyoo. Ñá zacahni sii. Cuihya xaan i cuñi añime sa ndyehi cuhva zavaha ñiyivi. I ndyehe xein tundoho ta cuaha xaan sa cuñi zavaha ñiyivi hebreo, ñu ña sino iñi cuan, sihin.

20 Sito ndo vaty ñá yuhi ta nacaty sihin ndo tandihí cuhva ñaa sa cua tyindyee sii ndo. I zacuehi sii ndo nu titahan ndo. Ta i zacuehi sii ndo ndya vehe ndo.

21 I nacaty sihin ñiyivi hebreo ta sihin inga ñiyivi vaty cuñi si sa zama ñu cuhva iyo ñu. Nazandoo ñu cuaty ñu ta nasino iñi ñu sii ra Jesucristo.

22 Ta vityi cuehin ñuu Jerusalén vaty tacuan caty Taty Ii sihin. Ña site ñaa sa cua cuu sii yucuan.

23 Zoco tandihí ñuu yehi caty Taty Ii sihin vaty cuaha xaan tundoho cua ndyehi ta cua quhi vehe caa.

24 Zoco nu ña sica iñi sa cuenda cuan ta vazú cui ñahñi sa cuu. Cuñi xein zavehi tyño saha ra Jesús sii. Tacuan ta nduzi cuñi. Cuñi xein zacote cuhva saha xaan ra Ndyoo tumañi iñi sii ñiyivi.

25 Ta sa i nacaty xein sihin ndo cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo, ta site vaty ma ndyehe ca ndo sii.

26 Yucuan cuenda cuñi nacaty sihin ndo vaty yivi ca cuaty mi cuu tatu ña cuñi ndo sino iñi ndo sii ra Jesús.

27 Vaty i nacaty tandihí cui sa cuñi ra Ndyoo zavaha ndo. Ñahñi sa i tyixehi.

28 Yucuan cuenda zacuenda ndo sii ndo ta zacuenda ndo sii tandihí ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo vaty maa Taty Ii saha tyño cuan sii ndo vaty i zata ra Jesús sii ñiyivi sino iñi sii ra sihin ñiñi ra.

29 Site vatyí tatu sa cuehin cua quisi inga ñiyívi, ta ma tahan iñi ñu sa sino iñi ndo Tuhun Ndyoo. Ta tañi zavaha ina nduvahu maña sii mvee ticatyí tacuan cua zavaha ñu maña sii ndo.

30 Ta cuhva ndya nu yucu maa ndo ta cua coo ñu zacuaha sa ña ndisa vatyí cuñi ñu sa cundyico ndo sii ñu.

31 Zacuenda xaan ndo sii ndo sihin ñu. Ta naco-hon iñi ndo vatyí uñi cuiya i sindyei sihin ndo, ta i zacuehi sii ndo ñiyaca ta ndiyiyaca ndya cuhva sacu ñi que vatyí cuñi xein sa zavaha ndo sa vaha.

32 Ta vityí, yañi xaa, zandoi sii ndo sihin ra Ndyoo ta zandoi Tuhun ra sihin ndo vatyí cuñi xaan ra sii ndo, ta cuu cuhva ra tundyee iñi sii ndo. Ta cua cuhva ra tandihí sa cuñi ra cuhva ra sii ndo vatyí zehe ra sii ndo sihin tandihí ñiyívi sa zanduvaha ra añaíma.

33 Ñá quihin xuhun ndo, ta nu zahma ta ñá sique sii ndo.

34 Sito vaha ndo vatyí i zatyíñe sihin ndehi ta ñihi tandihí sa siñi ñuhu sa cuenda mi ta sa cuenda ra ndihí sihin.

35 Tandihí tyiemvu i zacuehi sii ndo vatyí cuñi si sa zatyíño ndo ta tyindyee ndo sii ñiyívi ndahví ca. Nacohon iñi ndo vatyí zuun ñi maa ra Jesús i catyí: “Zíi cua cuñi ndo tatu tyindyee ñiyívi sii ndo, zoco zíi xaan ca cua cuñi ndo tatu tyindyee ndo sii ñiyívi.”

36 Ta sa ndihí cahan ra Pablo ta i sicuiñi siti tandihí ñiyívi ta i sica tahví ra Pablo sii Ndyoo sa cuenda tandihí ñu.

37 Ta tandihí ñu i sacu xaan ñu ta i sicunumi ñu sii ra Pablo ta sihi ñu xítí ra.

³⁸ Cuihya xaan cuñi ñu vatyí sa catyí ra vatyí ma ndyehe ca ñu sii ra. Ta ziquí i sindyaca ñu sii ra ndya nu ndyaa barco.

21

Cuahan tucu ra Pablo ñuu Jerusalén

¹ Ta zandoo ndi sii ñiyívi ñuu Efeso ta cuahan ndi sihin barco. Ta sa ndoo ñi cuahan ndi ta saa ndi minoo ñuhu mahñu tyañuhu nañi si Cos. Ta inga quívi cuahan ndi inga ñuhu mahñu tyañuhu sa nañi Rodas. Ta yucuan i quita ndi ta cuahan ndi ñuu Pátara.

² Ta ñuu Pátara cuan i quíhvi ndi inga barco, yutu cuahan nu cu si Fenicia. I quíhvi ndi sii tu ta cuahan ndi.

³ Ta sa yaha ndi, ndyehe ndi minoo ñuhu luhlu nañi si Chipre. I yaha ndi sii si ityí siyo zatyi ndi ta cuahan ndi ndya nu cu si Siria. Ta ziquí cuahan barco ñuu Tiro vatyí cua zandoo tu carga. Ta yucuan cuenda i ndoo ndi ñuu Tiro cuan.

⁴ I nanducu ndi sii ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo, ta i ndoo ndi sihin ñu usa tahan quívi. Ta maa ñu i nacatyí ñu sihin ra Pablo vatyí ña vaha cuhun ra ñuu Jerusalén vatyí tacuan catyí Tatyí Ii sihin ñu.

⁵ Zoco sa ndihí sa usa quívi cuan ta i quita ndi. Tandihí ñiyívi sino iñi Tuhun Ndyoo ta ñu zihí ta sa ndyihí i cutahan ñu sihin ndi i sindyaca ñu sii ndi ndya yuñuu cuan. Ta i sicuñi sití ndi yuhu tyañuhu ta sica tahvi ndi sii Ndyoo.

⁶ Tacuan ta i nacahan ndi sihin ñu. I quíhvi ndi barco ta cuanuhu tandihí ñu ndya vehe ñu.

⁷ I quita ndi ñuu Tiro ta cuahan ndi ñuu Tolemaida. Ta yucuan i zandoo ndi barco ta i sahan

ndi nu ndyaa ñiyivi sino iñi Tuhun Ndyoo yucuan. Minoo ñi quivi i ndoo ndi sihin ñu.

⁸ Ta inga quivi i quita ra Pablo ta tandihi ndi, ra ndihi sihin ra, ta cuahan ndi ñuu Cesarea. Yucuan i saa ndi vehe minoo ra sa nacaty i xaan Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi. Nañi ra Felipe. Maa ra cuu minoo sa usa tahan ra i casi ñiyivi vaty i cua tyindyee ra sii ra apóstol.

⁹ Ta iyo cumi tahan zehe zih i ra Felipe. Ñu yoco cuu ñu. Ta i zaha ñu profetizar.

¹⁰ Ta sa yucu ndi ñuu cuan zuhva quivi ta i saa minoo ra ndya nu cu si Judea. Nañi ra Agabo. Ta i zaha tucu maa ra profetizar.

¹¹ I quisi ndyehe ra sii ndi. Ta sa i saa ra i quihin ra ñi ñoho sisi ra Pablo ta i sihñi ra saha ra ta i sihñi ra ndaha ra ta i catyi ra: Catyi Taty i li vaty i ñuu Jerusalén cua cunuhñi sitoho ñi ya tañi nuhñi mi, ta cua cuhva ñu sii ra sii ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu.

¹² Ta sa siñi ñiyivi sa cahan ra cuan ta maa ndi ra ndihi sihin ra Pablo ta ñiyivi ñuu Cesarea i catyi xaan ndi sihin ra Pablo vaty i sa ndyoo ñi ma cuhun ra ñuu Jerusalén.

¹³ Zoco i catyi ra Pablo: ¿Ñacu saci xaan ndo? ¿Ñaa cuenda saha ndo tucuihya iñi sii? Vaty i yuhvi sa ndyaa listi yivi sa cunuhñi ñi sehi ta vazui cui ñuu Jerusalén sa cuenda ra Jesús vaty i maa ra ndyaca ñaha sii.

¹⁴ Tacuan i catyi ra, ta ñá cuu zama ndi cuhva sica iñi ra. Yucuan cuenda i zandoo ndi tyiño cuan ta catyi ndi: Nazavaha maa ra Ndyoo cuhva cuñi ra.

15 Ta ziqui i tyihi vaha ndi ndaha tyiño ndi ta cuahan ndi ñuu Jerusalén.

16 Cuahan zuhva ra ñuu Cesarea sihin ndi, ra sino iñi Tuhun Ndyoo. Ta cuahan minoo ra ñuu Chipre. Mnasón nañi ra. Sa iyo cuiya sino iñi ra sii ra Jesús. Vehe ra Mnasón sindyaca ra cuan sii ndi vatyí cua cundyaa noo ndi sihin ra nu iyo vehe ra ñuu Jerusalén.

Natuhun ra Pablo sihin ra Jacobo

17 Ta sa saa ndi ñuu Jerusalén zii xaan i cuñi tandihí ñu sino iñi Tuhun Ndyoo sa ndyehe ñu sii ndi.

18 Ta inga quivi sahan ndi sihin ra Pablo vatyí cua natuhun ra sihin ra Jacobo. Ta i titahan tandihí ra ndyizo tyiño sa cuenda ñiyivi sino iñi.

19 Ta i catyi ra Pablo: Nacumi sii maa ndo. Ta ziqui i nacatyí ra tandihí cuii cuhva i zavaha ra Ndyoo. Ta i saha ra cuenda yozo caa i tyizoho ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu Tuhun Ndyoo tandihí ñuu nu sahan ra.

20 Ta sa siñi ñu cuhva cuan i zacahnu xaan ñu sii Ndyoo. Ta i catyi ñu sihin ra Pablo: Vaha yañi xaa, zoco sa siton vatyí iyo cuaha xaan ñiyivi hebreo sa sino iñi sii ra Jesús vityí. Tandihí ñu catyi vatyí ñiñi xaan cua cundyico yo tandihí ley saha ra Moisés.

21 Ta catyi xaan ñiyivi sihin ñu vatyí moo zacuaha sii tandihí ñiyivi hebreo, ñu iyo ñuu nu iyo inga ñiyivi, vatyí nazaña ñu tandihí costumbre i saha ra Moisés. Catyi ñu vatyí moo catyi sihin ñu vatyí ma tahndya ca ñi xiñi xuu lee ta ma zavaha ca ñu costumbre sahanu ñu.

22 Yucuan cuenda ña ñihi ndi cuhva ñaa sa cua zavaha yo vatyí cua titahan ñiyívi tatu sa ñihi ñu tuhun vatyí saa ndo.

23 Yucuan cuenda vaha tatu cua zavohon cuhva catyí ndi. Iyo cumi tahan ra tahan yo ihya. Cua zavaha ra minoo cuhva sa catyí ra sihin Ndyoo.

24 Ta catyí maa ndi vatyí vaha xaan tatu cua cahun sihin ra vehe ñuhu hebreo. Ta cua coo ica moo sihin ra sa cuenda ra Ndyoo. Cua tyiyahvun yahvi cuenda mvee ticatyí sa cua cahmi ra sa cua cuhva ra sii Ndyoo. Ta cua zatya tyehe xiñi ra cuhva iyo costumbre. Tacuan ta cua coto ñiyívi sii yo vatyí yívi sa ndisa cuu sa cahan ñiyívi sa cuendon. Cua ndyehe ñu vatyí cumi vaha moo costumbre maa yo.

25 Ta sa cuenda ñiyívi sa yívi ñiyívi hebreo cuu ta sino iñi ñu Tuhun Ndyoo. Sa tyaa ndi carta sii ñu ta catyí ndi vatyí ma caca iñi ñu cuenda costumbre hebreo. I catyí ndi maa ñi sa ma casi ñu coño sa saha ñiyívi sii inga ndyoo. Ma casi ñu niñi quiñi ta ma casi ñu coño quiñi tatu ñá sati vaha niñi ti. Ta ña vaha cua coo minoo ñaha sihin ndya vaha ñi rayiñi tatu yívi yí ñu cuu. Ta tacuan tucu rayiñi. Tacuan i catyí ra cuan sihin ra Pablo.

Tiñ ñiyívi sii ra Pablo vehe ñuhu hebreo

26 Tacuan cuu ta i quihin ra Pablo sii sa cumi tahan ra cuan. Ta inga quiñi cuahan ra vehe ñuhu hebreo vatyí cua coo ica ra sa cuenda ra Ndyoo. Cuahan ra vehe ñuhu hebreo vatyí cua zacoto ra sii ra cu zutu hebreo ñaa quiñi cua ndihí sa coo ica ra ta ñaa quiñi cua cuhva ra ofrenda sii ra Ndyoo (vatyí tacuan i cuu costumbre sii ñiyívi hebreo).

27 Zoco sa cuñi ndihî ra sihin sa usa quivî sa iyo ica ra ta i quisi minoo ityi ñiyivî hebreo, ñu ña sino iñi, ñu Asia ta i ndyehe ñu sii ra Pablo sisi vehe ñuhu hebreo, ta i zacuvaa ñu sii ñiyivî. Ta i tîin ñu sii ra Pablo.

28 I cana saa ñu ta catyi ñu: Ñiyivî ñuu Israel, tyindyee ndo sii ndi. Ra ihya cuu ra zacuaha sii tandihî ñiyivî ñuu ñiyivî ta catyi ra vatyî ña vaha ley saha ra Moisés ta ñahñi tyindyee vehe ñuhu ya. Ta vityi i tyihi ra sii ra griego vehe ñuhu ya ta zativî ra ihya ta ii xaan cuu ihya. Ta ña zacahnu ra sii ra Ndyoo sa ndisa cuii.

29 Tacuan i cahan ñu vatyî sa ndyehe ñu vatyî ndihî ra Trófimo ra ñuu Efeso sihin ra Pablo si ñuu ta sica iñi ñu vatyî sindyaca ra Pablo sii ra sisi vehe ñuhu hebreo, zoco ña tacuan.

30 Tacuan ta i quisaha cuvaa tandihî ñiyivî, ta i cacono ñiyivî ndya vehe ñuhu cua ndyehe ñu ñaa sa cuu. Ta yucuan i tîin ñu sii ra Pablo ta i xita cañoho ñu sii ra cuhva ndya sata vehe ñuhu ta ta sica ñi i nacazi ñu yuvehe.

31 I cuñi ñu cahñi ñu sii ra ta i saa tuhun cuan ndya nu ndyaa ra cu nuu sii minoo mil zandaru vatyî i cuvaa nacahnu ñuu Jerusalén.

32 Ta ta sica cuii ñi i quihin ra cu nuu sii zandaru sii inga ra ñiñi cuenda zandaru sihin zandaru ra. Ta i cacono tandihî ra ndya nu yucu tuu ñiyivî. Ta sa ndyehe ñiyivî vatyî vasi zandaru ta i zaña ñu sa cañi ñu sii ra Pablo.

33 I tuhva ra cu nuu cuan nu ndyaa ra Pablo, ta i tava ra tyiño vatyî cua tîin zandaru sii ra ta cua cuhñi ra sii ra sihin uu tahan cadena. Ta ziquî i

ndaca tuhun ra cu nuu sii ra Pablo yoo ra cuu ra. Ta i ndaca tuhun ra ñaa cuaty i zavaha ra.

³⁴ Zoco i cana saa xaan ñiyivi. Ziin ziiñ cuhva cahan ñu ta ñá siñi ra cu nuu sa cahan ñu vaty cuvaa xaan ñu. Ta ziqui i tava ra tyiño sii zandaru vaty cundyaca ra sii ra Pablo ndya vehe nu ndyaa zandaru.

³⁵ Ta sa saa zandaru nu iyo cuayu yuvehe ra ta i cañihi ra sii ra Pablo ndyizo ra vaty i nduxaan xaan ñiyivi.

³⁶ Ndyico tandihi ñu sii ra ta cana saa ñu: ¡Nacuu ra cuan! Catyi ñu.

Nacaty i ra Pablo cuhva i zavaha ra

³⁷ Sa cua quihvi ra sisi vehe ra zandaru ta i quisaha cahan ra Pablo sihin ra cu nuu sii zandaru ta catyi ra: Cuñi quehin minoo tuhun suhun. Ta iyo xaan i cuñi ra cu nuu ta catyi ra: Aan, ziqui cuu cahan moo zahan griego.

³⁸ Vaziqui yivi yoho cuu ra i quisi ndya Egipto, ra cuñi cahñi tahan sihin ra ndyaca ñaha quivi cuan, ra i zandu-iin sisi cuhu cumi mil ra cahñi sii ñiyivi.

³⁹ Tacuan i cahan ra ta i catyi ra Pablo: Yivi yuhvi. Ra hebreo cui. Ra ñuu Tarso sa iyo cuenda Cilicia cui. Cahnu xaan ñui. Sa ndyoo ñi cuhvon minoo tumañi iñi sii, naquehin sihin ñiyivi yucu ihya.

⁴⁰ I saha ra cu nuu cuan permiso vaty cahan ra Pablo. Ta i sicuñi ndyaa ra Pablo nu iyo cuayu ta saha ra zeña sihin ndaha ra vaty cua cutaxi ñiyivi. Ta sa cutaxi ñu ta ziqui i cahan ra sihin ñu sihin zahan hebreo. Zahan cahan maa ñu cuu si cuan. Ta catyi ra:

22

¹ Ndoho tata sahnu ta ndoho yañi xaa, tyizoho ndo tuhun cua quehin sihin ndo vityi vatyí ñahñi cuatyí i zavehi. Catyí ra.

² Ta sa siñi ñiyiví vatyí cahan ra zahan hebreo ta i cutaxi ca ñu. Ta i catyí ra Pablo.

³ Ra hebreo cui tañi maa ndo. I caqui ñuu Tarso, ñuu iyo cuenda Cilicia, zoco ñuu ya i sahnu mi vatyí i zacuehi sihin ra sahnu Gamaliel. Vaha xaan i zacuahá ra sii, cuhva iyo ley sa cuenda ñiyiví sahnu sii yo. Tandihí quiví sica iñi cuhva cua tyei yahvi sii Ndyoo sihin tandihí cuii añime tañi sica iñi tucu maa ndo.

⁴ Ta quiví cuan i sahñi tahan xein sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús, ta iyo ñu i sahñi. Ta i quihin sii rayi ta sii ñu zihí, ta i tyihi sii ñu vehe caa.

⁵ Sa ndaa cuu ra cu nuu sii zutu sihin tandihí ra sahnu vatyí maa ra cuu ra i saha tutu sii, sa sindyize ta sehin nu ndyaa ra hebreo yañi yo ñuu Damasco. Sehin sa nanduqui sii ñu sino iñi sii ra Jesús cua quisi ndyaaque sii ñu ihya ñuu Jerusalén vatyí cua ndoho ñu.

Nacatyí ra Pablo yozo caa i zama cuhva iyo ra

⁶ Ta cuehin ta maa ora sa cuñi sei ñuu Damasco. Ta ta sica ñi i quituu minoo ñuhu ndisi xaan. Siconduu si sii.

⁷ I nduve nu ñuhu. Ta ziquí i siñi sa cahan minoo ra cahan ta catyí ra: “Saulo, Saulo. Ña vaha sa cahñi tohon sihin mi,” catyí ra.

⁸ Ta i ndaca tuhín ta catyí: “¿Yoo ra cuun, tata?” Ta i catyí ra: “Yuhvi cui ra Jesús, ra ñuu Nazaret. Sihin mi sahñi tohon.” Catyí ra Jesús.

⁹ I yuhu xaan ra ndihî sihin vatyi ndyehe ra ñûhu cuan, zoco ña siñi ra sa cahan ra cahan sihin.

¹⁰ Tacuan ta i catyi: “¿Ñaa sa cuñun zavehi tata?” Ta i catyi ra Jesús: “Nduvîton ta cuhun ñuu Damasco. Indyacuan cua nacatyi ñiyîvî suhun tandihî sa cua zavohon.”

¹¹ Zoco ñá cuu ndyehi. Ndaha i cuei zacuu ñuhu cuan. Yucuan cuenda i tîin ra ndihî sihin ndehi, ta i sindyaca ra sii ndya ñuu Damasco.

¹² Yucuan iyo minoo ra nañi Ananías. Zacahnu ra sii Ndyoo tañi catyi ley saha ra Moisés. Tandihî ñiyîvî hebreo iyo yucuan catyi ñu vatyi ra vaha xaan cuu ra.

¹³ Saa ra Ananías nu ndyei ta i quisaha catyi ra: “Yoho yañi Saulo, cua ndundisi tucu ndyehun vityi.” Catyi ra. Ta zuun ñi caa cuhva cuan i ndundisi tucu ndyehi. Ta i cuu ndyehi sii ra Ananías.

¹⁴ Ta i catyi ra sihin: “Ndya ta sa naha ta cuhva ndya vityi i zacahnu ñiyîvî sahnû sii yo sii ra Ndyoo, ta zuun ñi maa ra i casi suun ta tyiemvu vatyi cua coton ñaa sa cuñi ra zavohon ta cua ndyehun sii ra Jesús, ra ñahñi cuatyi iyo. Ta i saha ra Ndyoo sa cuiñi moo tuhun cahan ra suhun.

¹⁵ Ta vityi cua nacatyun sihin ñiyîvî nacahnu ñuu ñiyîvî cuhva iyo ra. Cua nacatyun tandihî sa i ndyehun ta tandihî sa i tyizohon.

¹⁶ Ta vityi ma cuatu con. Nduvîton ta coo ndutyon cuenda ra Jesús. Ta cua zandasi ra cuatyun.”

Nacatyi ra Pablo cuhva i sahan ra inga ñuu nu iyo ñiyîvî sa yîvî ñiyîvî hebreo cuu

¹⁷ Tacuan i tahan si sii tañi sa nacatyi sihin ndo ta zîquî i quisi nanuhi ndya ñuu Jerusalén ya.

Sehin vehe ñuhu hebreo cua caca tahvi sii Ndyoo, ta i ndyehi sii ra Jesús.

¹⁸ Ta i cahan ra sihin ta catyi ra: “Zanumon, ta quiton yatyí ñi ñuu Jerusalén. Vatyí ma sino iñi ñiyívi ya sa nacatyun sihin ñu sa cuenda mi.”

¹⁹ Tacuan ta i catyi sihin ra: “Tata, sito ñiyívi vatyí i sehin tandíhi vehe ñuhu hebreo. Ta i tain sii ñiyívi sino iñi suun, ta i tyihi sii ñu vehe caa. Ta i cañi sii ñu.

²⁰ Ta sito ñiyívi cuhva i sihi ra Esteban, ra i cahan xaan sa cuenda moo. Ta sito ñu vatyí tahan xaan iñi sa sañi ñiyívi sii ra. Ta yuhvi cuu ra i sicumi zahma ndisi ra sañi sii ra.”

²¹ Zoco i catyi tucu ra Jesús sihin: “Cuahan vityí vatyí mi tava tyiño suun sa cohon sa cuenda mi, ta cua cahun nu sica ca nu iyo inga ñiyívi, ñu yívi ñiyívi hebreo cuu.” Tacuan i nacatyí ra Pablo sa cahan ra sihin ñiyívi yuvehe nu ndyaa zandaru.

Cuhva i zavaha ra cu nuu sii zandaru sihin ra Pablo

²² I tyizoho ñiyívi sa cahan ra Pablo sa xihna ñi, zoco ñá tyizoho ca ñu sa quisaha cahan ra sa cuenda inga ñiyívi, ñu yívi ñiyívi hebreo cuu. I quisaha cana saa ñu ta catyi ñu: ¡Nacuu ra ya vatyí yívi sa vaha zavaha ra!

²³ I cana saa ñu, ta i zavico ñu zahma ñu, ta i cañi ihno ñu ñiyítí ityi ziqui.

²⁴ Tacuan ta i catyi ra cu nuu sii zandaru vatyí nacundyaca zandaru sii ra Pablo sisi vehe. I catyi ra cu nuu sihin inga zandaru vatyí cua cañi ra sii ra sihin cuarta ndya cua nacatyí ra ñaa cuenda cana saa xaan ñiyívi. Cuñi ra cu nu coto ra ñaa cuatyí cuñi ñu sihin ra Pablo.

²⁵ I sihñi zandaru sii ra Pablo sihin minoo yutu sihin ñi. Ta ziqui i quisaha catyi ra Pablo sihin minoo ra cu capitán: Ña saha ley ndo sa cañi ndo sii minoo ra ñuu Roma. Ta tañaha ca cuhin nuu ra juez, ndihi ca.

²⁶ Ta sa siñi ra capitán sa cahan ra Pablo ta cuahan ra nu iyo ra cu nuu sii zandaru ta catyi ra: Zacuendon cuhva zavohon vaty ra yucuan, ra ñuu Roma cuu ra.

²⁷ Tacuan ta cuahan ra cu nuu sii zandaru nu ndyaa ra Pablo ta i ndaca tuhun ra sii ra ta catyi ra: ¿Atu ndisa cuii vaty ra ñuu Roma cuun? Ta i catyi ra Pablo: Zuun.

²⁸ Ta ziqui i catyi ra cu nuu sii zandaru: Cuaha xaan xuhun i tiyahvi ta i ndui ra ñuu Roma. Ta i catyi ra Pablo: Yuhvi, ra cuenda ñuu Roma cui vaty i caqui minoo ñuu nu ndyaca ñaha ñuu Roma.

²⁹ Tacuan i catyi ra Pablo, ta yatyi xaan i zandihí zandaru tuhun sa cua cañi ra sii ra. Ta i yuhu xaan ra cu nuu sii zandaru sa sito ra vaty ra ñuu Roma cuu ra Pablo. Ta sa saha ra sa cuhñi zandaru sii ra.

Sahan ra Pablo nuu tandihí ra ñiñi hebreo

³⁰ Cuñi ra cu nuu sii zandaru coto ra ñaa cuaty cuñi ñiyivi hebreo sihin ra Pablo. Yucuan cuenda inga quivi i zatitahan ra sii ra zutu nahnu sihin tandihí inga ra ñiñi. Tacuan ta i ndasi zandaru sii ra Pablo ta sindyaca ra sii ra nu titahan ra cuan.

23

¹ Ta sa saa ra Pablo nu yucu ra cuan, ta i ndyehe ra sii tandihí ra hebreo, ra ñiñi ñuu cuan, ta i catyi ra sihin ra: Tandihí ndoho tata sahnu, yuhvi catyi vaty iyo vehi sa cuenda ra Ndyoo ndya cuhva

ndya vityi vatyi ñahñi cuaty i zavehi. Tacuan i catyi ra Pablo.

² Tacuan ta i catyi ra Ananías, ra cu nuu sii ra cu zutu, sihin ra ndyaa yaty ñi nu nandyaa ra Pablo vatyi cua cati ra yuhu ra Pablo.

³ Tacuan i cuu ta i catyi ra Pablo sihin ra cu nuu sii ra cu zutu: Yoho, zaha xoon tuhun vatyi vaha xoon, zoco ña ndisa. Cua zandyehé ra Ndyoo tundoho suun. Ihya ndyoon ta catyun vatyi cua tasi tuñun sii, cuhva catyi ley. Ta ¿ña cuenda catyun vatyi cua cati ra cuan yuhi? Ñahñi cuhva sa tacuan catyi ley.

⁴ Tacuan i cahan ra Pablo ta i catyi inga ra yucu yucuan: Ña vaha cohon ndya vaha ñi sihin ra cu nuu sii ra cu zutu vatyi ra zatyño tyiño Ndyoo cuu ra.

⁵ Ta ziqui i catyi tucu ra Pablo sihin tandihí ra: Yañi xaa, ñá site vatyi ra cu nuu sii ra cu zutu cuu ra. Tatu sa site ma quehin tacuan vatyi catyi Tuhun Ndyoo vatyi ma cahan yo ndya vaha ñi sihin ra ndyaca ñaha sii yo.

⁶ Tacuan i cuu ta ziqui i nacoto ra Pablo vatyi zihñ zihñ iyo cuhva sii ra cu tyiño cuan. Zuhva ra iyo cuenda ley saduceo ta inga ra cuu cuenda ley fariseo. Ña inuu ñi sino iñi ra. Yucuan cuenda i cana saa ra Pablo nu yucu ra ta catyi ra: Ndoho tata sahnú ta ndoho yañi xaa, yuhvi ra fariseo cui. Ta ra fariseo i cuu zuti. Cua tasi tuñi ndo sii, ihya saha sa vatyi sino iñi vatyi cua nandoto tucu ñiyivi i sihi.

⁷ Ta sa catyi ra Pablo tacuan ta ta sica ñi i quisaha natuhun tahan ra fariseo sihin ra saduceo, ta ñá ndu-ihñ ra.

⁸ Catyi ra saduceo vatyí ma nandoto tucu ñiyiví tatu sa i sihi ñu ta yoñi ángel Ndyoo iyo ta ñahñi tatyí cuihna iyo catyi ra cuan. Ra fariseo cuu ra catyi vatyí cua nandoto tucu ñiyiví i sihi. Ta iyo ángel Ndyoo ta iyo tatyí cuihna cuñi ra. Tacuan cuu ta ñá ndu-ïn ra sihin ra tahan ra.

⁹ Tacuan ta ziquí saa xaan i nduu cahan tandihí ra, ta zuhva ra fariseo, ra cu maestro cuenda ley, i nduvita ra ta ñihi xaan cahan ra ta catyi ra: Ñahñi cuatyí i zavaha ra ya. Vaziquí cahan minoo ángel sihin ra. Tatu tyaa yo cuatyí sata ra sahñi tahan yo sihin Ndyoo. Catyi ra.

¹⁰ Ñihi ca i nduu sahñi tahan ñiyiví. Nama tahan ra sii ra Pablo, ta i yuhu xaan ra cu nuu sii zandaru coto cahñi ra sii ra Pablo. Yucuan cuenda i tasi ra sii zandaru cua tava sii ra Pablo ticui ñiyiví cuan ta cundyaca ra sii ra ndya vehe zandaru.

¹¹ Tacuan i cuu si. Ta zuun ñi quiví cuan ta sa cuaa i quituu ra Jesús nuu ra Pablo. I quisi ra nu ndyaa ra Pablo ta catyi ra sihin ra: Zandyeun iñun. I cohon sa cuenda mi ihya ñuu Jerusalén, ta cua cahan tucun cuenda mi ñuu Roma.

Ndu-ïn ra hebreo vatyí cua cahñi ra sii ra Pablo

¹² Inga quiví i ndu-ïn ra hebreo vatyí cua cahñi ra sii ra Pablo. I sihñi tahan ra tuhun sihin ra tahan ra ta catyi ra: Ma casi maa yo ta ma coho yo ndya cuhva ndya cahñi yo sii ra Pablo. Cua cahñi yo sii ra vazú cuxaan ra Ndyoo sii yo.

¹³ Yaha uu xico tahan ra ndu-ïn sa tacuan.

¹⁴ Tacuan ta cuahan ra nu iyo ra zutu nahnu ta catyi ra sihin ra: Sa sihñi tahan ndi tuhun vatyí ñahñi maa cua casi ndi cuhva ndya cahñi ndi sii ra

Pablo. Cua cahñi ndi sii ra vazú cuxaan ra Ndyoo sii ndi.

¹⁵ Ta maa ndo ta ra mandoñi cuñi si sa tasi ndo tyiño nu ndyaa ra cu nuu sii zandaru vatyí cua quisi ndyaca ra sii ra Pablo nuu ndo ihya. Catyi ndo vatyí cua nducu tuhun vaha ndo sii ra. Cua cundyaa listo maa ndi ityi vasi ra ta cua cahñi ndi sii ra cuee ca sa saa ra ihya. Tacuan i catyi ra cuan.

¹⁶ Tacuan i cuu si, ta i siñi minoo zasi ra Pablo, zehe cuhva ra, cuhva cahan ra cuan yozo caa cua cahñi ra sii ra Pablo. Ta cuahan ra ndya vehe zandaru cua nacatyí ra sihin ra Pablo.

¹⁷ Tacuan ta i cana ra Pablo sii minoo ra cu capitán ta catyi ra sihin ra: Zavohon minoo tumañi iñi sii sa ndyoo ñi. Cundyacon sii ra luhlu ya nuu ra cu nuu vatyí iyo sa cua nacatyí ra sihin ra.

¹⁸ I quihin ra capitán sii ra sindyaca ra sii ra nu iyo ra cu nuu sii zandaru ta i catyi ra capitán sihin ra cu nuu: Ra Pablo, ra ñoho vehe caa, i cana sii, ta catyi ra vatyí quisi ndyaque sii ra luhlu ya vatyí iyo sa cua nacatyí ra suhun.

¹⁹ Ta ziqui i tiin ra cu nuu sii zandaru ndaha ra luhlu cuan ta sahan ra ndya zava. Ta i ndaca tuhun ra sii ra: ¿Ñaa sa cuñun nacatyun sihin?

²⁰ Ta i quisaha nacatyí ra luhlu cuan sihin ra ta catyi ra: Sa ndyaa tuhun sa cua caca ra hebreo tumañi iñi suun. Cuñi ra sa cuhun ra Pablo ityaan nu cua titahan ra cu tyiño. Cua catyi ra vatyí cuñi ra sa cua ndaca tuhun vaha ca ra sii ra Pablo.

²¹ Ma tyoon yahvi sa cahan ra vatyí yaha uu xico tahan ra cua quihí xehe ta cua cuatu ra sii ra Pablo ityi cuhun ra. Sa sihñi tahan tandihí ra tuhun sa ma casi ra ta ma coho ra ndya cuhva ndya cahñi

ra sii ra Pablo. Sa ndyaa listo ra vatyi sica iñi ra vatyi cua cuhva moo sa cuhun ra Pablo nu titahan ra cu tyiño. Tacuan i nacatyi ra luhlu cuan sihin ra cu nuu.

²² Ta ziqui i catyi ra cu nuu sihin ra: Ma nacatyun nu sihin minoo ñiyivi tuhun sa zacoton sii vityi. Ta ziqui i natasi ra sii ra luhlu cuan.

Tasi zandaru sii ra Pablo nu iyo ra gobernador Félix

²³ Tacuan ta i cana ra cu nuu sii zandaru sii uu tahan ra cu capitán ta catyi ra sihin ra: Cua tyihi vaha ndo ndaha tyiño ndo vatyi cua cuhun ndo ñuu Cesarea. Caa ñin sa sa cuaa cua quita ndo ihya. Uu ziendu zandaru cua cuhun sihin saha ra, inga uñi xico usi tahan ra cua cozo ra caballo, ta inga uu ziendu ra cua cuña ra lanza iñu ta cuhun ra.

²⁴ Cuhva ndo uu a uñi tahan caballo cozo ra Pablo vatyi sica xaan nu cuhun ra ta cucumi vaha ndo sii ra ndya cua saa ra nuu ra gobernador Félix. Tacuan i catyi ra sihin ra.

²⁵ Ta ziqui i tyaa ra cu nuu sii zandaru minoo carta cua tasi ra sii ra Félix. Ihya cuu sa catyi ra nuu carta cuan:

²⁶ “Nacumi suun tata gobernador Félix catyi yuhvi ra Claudio Lisias.

²⁷ Ihya cuu minoo cuhva cuñi quehin suhun. I tñin ñiyivi hebreo sii ra ya ta cuñi ñu cahñi ñu sii ra. Zoco i ñihi tuhun vatyi ra ñuu Roma cuu ra, ta yucuan cuenda i tasi zandaru ta i zacaqui sii ra.

²⁸ Cuñi cote ñaa cuu cuatyí tyaa ñiyivi hebreo sata ra. Yucuan cuenda i sindyaque sii ra nu titahan ra ndyaca ñaha sii ñiyivi hebreo.

29 Ta yucuan i site vatyí tyaa ra cuatyí sata ra cuenda ley hebreo ñi. Ñahñi cuatyí zavaha ra ta cahñi yo sii ra sa cuenda ley maa yo. Ta nu ñahñi sa zavaha ra ta tyihi yo sii ra vehe caa.

30 Zoco i ñihi tuhun vatyí sa sica iñi ra hebreo cuhva cahñi ra sii ra. Yucuan cuenda tasi sii ra nu ndyoon, ta i catyí sihin ñiyiví hebreo vatyí cua quisi nacatyí ra sihin moo ñaa cuu cuatyí cuñi ra sihin ra. Tacuan ñi tyei vityí.” Ta tacuan i ndihi carta i tyaa ra Claudio.

31 Tacuan ta i quihin zandaru ityí cuahan ra cuhva sa catyí ra Claudio sihin ra. I quihin ra sii ra Pablo sa sa cuaa ta i sindyaca ra sii ra ndya ñuu Antípatris.

32 Ta inga quiví cua nanuhu zandaru, ra sahan sihin saha ra, ta maa ñi ca ra yozo caballo cuahan sihin ra Pablo.

33 Ta sa saa ra ñuu Cesarea i saha ra carta i tasi ra Claudio sii ra gobernador Félix, ta i nacuhva cuenda ra sii ra Pablo sii ra.

34 I cahvi ra gobernador cuan carta cuan. Ta ziquí i ndaca tuhun ra ndya cuu ñuu ra Pablo. Ta sa sito ra vatyí ra cuenda Cilicia cuu ra.

35 Ta ziquí i catyí ra sihin ra Pablo: Ndyá quisi xihna ra tyaa cuatyí saton ta ziquí cua tyizohí ñaa sa cua catyun sihin. Tacuan i cahan ra ta ziquí i catyí ra vatyí cua cucumi zandaru sii ra sisi vehe tyiño i zandaa ra Herodes ta sa naha.

24

Cuhva i nacatyí ra Pablo nuu ra Félix

1 I yaha ohon quiví ta ziquí i saa ra Ananías, ra cu nuu sii ra cu zutu. I saa ra ñuu Cesarea

sihin inga uu, a uñi tahan ra sahnú ca ta sihin minoo ra nañi Tértulo. Ra Tértulo cutahan sihin ñiyivi hebreo ta tyaa ra cuatyí sata ra Pablo vatyi sito xaan ra Tértulo ley romana. Ta cua cuu ra yuhu ra hebreo cuan tañi minoo abogado. Ta cua tyiyahvi ra hebreo sii ra. Cuahan tandihí ra nuu ra gobernador Félix vatyi cua tyaa ra cuatyí sata ra Pablo.

² Ta ziquí i tasi ra Félix tyiño vatyi cua quisi ndyaca zandaru sii ra Pablo. Ta sa i saa ra i quisaha tyaa ra Tértulo cuatyí sata ra. I catyi ra Tértulo sihin ra Félix: Tata Félix, nacuhva ndi tyahvi ndyoo suun vatyi vaha xaan iyo ndi. Sito xaan moo ta yucuan cuenda iyo sa taxi ñi vityi tandihí ñuu nu iyo ndi. Vaha xaan ndyaca ñohon.

³ Tandihí nduhvi ra hebreo nacuhva ndi uu xico tyahvi ndyoo suun. Ta zacahnu xaan ndi suun tata Félix.

⁴ Ta vityi zandyeun iñun zuhva ta tyizohon minoo tuhun cua cahan ndi vatyi ña naha xaan cua cahan ndi.

⁵ Sa ñihi ndi cuhva vatyi yivi ra vaha cuu ra Pablo ya. Zayanga xaan ra vatyi zacuvaa ra sii ñiyivi hebreo nacahnu ñuu ñiyivi. Ta maa ra cuu ra ñiñi sa cuenda minoo ityi ñiyivi ndyico sii ra Jesús, ra ñuu Nazaret.

⁶ Ta i cuñi ra zavaha ra ndya vaha ñi sisi vehe ñuhu cahnu ndi. Zoco i tin ndi sii ra. Cuñi ndi tasi tuñi ndi sii ra cuhva catyi ley maa ndi.

⁷ Zoco i quisi ra Lisias, ra cu nuu sii zandaru. Ñihi xaan i tyaa siyo ra sii ndi, ta i quihin ra sii ra Pablo.

⁸ Ta i catyi ra vatyi tatu cua tyaa ndi cuatyí sata ra cuñi si sa quisi ndi nuu moo. Tatu cua zannahma

moo sii ra cua cotton vatyí sa ndisa cuu cuhva tyaa ndi cuatyí sata ra. Tacuan cuu cuhva cahan ra Tértulo.

⁹ Ta tandihí ra hebreo i catyí ra vatyí sa ndisa cuu tandihí sa nacatyí ra.

¹⁰ Tacuan ta i catyí ra gobernador vatyí nacahan ra Pablo. Ta i quisaha cahan ra Pablo sihin ra ta catyí ra: Zíi cuñi vatyí moo cuu ra cua tyizoho cuhva cua quehin. Site vatyí sa cuaha cuiya ndyaca ñaha moo sii ñiyívi hebreo.

¹¹ Tatu cua ndaca tuhun cua cotton vatyí iyo usi uu quívi ñi sa sei ñuu Jerusalén. Sehin yucuan vatyí cua zacahni sii ra Ndyoo.

¹² Ñá natuhun tahan xein nu sihin minoo ñiyívi. Ta ñá zacuvei sii ñiyívi vehe ñuhu cahnu. Ñá zacuvei sii ñiyívi vehe ñuhu ndyihí. Ta ñahñi zacuvei sii ñiyívi sisi ñuu cuan.

¹³ Ñahñi cuhva cuu tyaa ra ya cuatyí sate vatyí yívi sa ndisa cahan ra.

¹⁴ Zoco ndisa cua catyí suhun vatyí zacahni sii ra Ndyoo. Zuun ñi Ndyoo ra i zacahnu ñiyívi sahnú sii ndi ta sa naha cuu ra. Sino iñi tandihí tuhun i tyaa ra Moisés sa cuu ley ndi. Ta sino iñi tandihí tuhun i tyaa tandihí ra profeta. Ndisa vatyí zacahni sii ra Ndyoo cuhva catyí ra Jesús. Ta cuhva cuan ña vaha catyí ñiyívi hebreo.

¹⁵ Sino iñi vatyí cua zanandoto ra Ndyoo sii tandihí ñiyívi nu cuahan quívi. Ta yucuan cuhva sino iñi ñiyívi hebreo, ndihí ca. Cua nandoto ñiyívi vaha, ta cua nandoto ñiyívi ña vaha.

¹⁶ Yucuan cuenda nducu xein cuhva coo vaha mi sihin ra Ndyoo ta sihin ñiyívi tandihí cuhva.

17 Cuaha cuiya i ñohi inga ñuu ta ziqui i nasei ñui vatyí cua tyindyei sii ñiyiví ndahvi ta cua cuhve ofrenda sii ra Ndyoo.

18 Tacuan ñi zacui, vatyí sa sicoo ique sa cuenda ra Ndyoo, ta i nduvaha tuqui cuenda ra cuhva catyí costumbre maa ndi. Ta i nañihi ñiyiví hebreo sii sisi vehe ñuhu cuan. Ñiyiví ñuu Asia cuu ñu i tñn sii. Zoco ñá ñohi sihin cuaha xaan ñiyiví sisi vehe ñuhu ta ñá cuvaa ndi.

19 Cuñi si sa quisi ñu Asia cuan ta tyaa ñu cuatyí sate tatu iyo cuatyí sa ndisa cuii. Zoco ñá quisi ñu cuan.

20 Vaha, vityí cuñi si sa nacatyí ra ihya ñaa cuatyí i zavehi. Sa ndaca tuhun ra sii, quiví i sehin nu titahan ra.

21 Ñahñi cuatyí i zavehi, zoco iyo minoo tuhun i quehin sihin ra quiví cuan. Tyehen i catyí sihin ra: “Vityí cua tasi tuñi ndo sii vatyí catyí vatyí cua nandoto tucu ñiyiví.” Tacuan i catyí sihin ra cuan, catyí ra Pablo sihin ra Félix.

22 Sito vaha ra Félix yozo caa iyo cuhva sii ñiyiví sino iñi sii ra Jesús. Yucuan cuenda i catyí ra sihin ra Pablo ta sihin tandihí inga ra cuan: Vaha ñi vityí. Sa cuu cuhun ndo. Naquisi xihna ra Lisias, ra cu nuu sii zandaru, ta ziqui cua catyí yozo caa cundoo tyiño ya. Catyí ra.

23 Tacuan ta i catyí ra Félix sihin ra cu capitán vatyí cucumi ra sii ra Pablo vehe caa, zoco catyí tucu ra: Cuu tava ndo zuhva sii ra Pablo. Cuhva ndo sa quisi ñiyiví nu ñoho ra vatyí quisi ndyaca ñu ñaa sa siñi ñuhu sii ra.

24 I yaha zuhva quiví ta i sahan tucu ra Félix sihin ñazihí ra ndya vehe tyiño. Nañi ñazihí ra Drusila.

Ñaha hebreo cuu ña. I cana ra Félix sii ra Pablo. Ta i tyizoho ra sa cahan ra Pablo cuhva sino iñi ñiyivi sii ra Jesucristo.

²⁵ Ta i cahan tucu ra Pablo sa cuenda cuhva cua zavaha ñiyivi sa vaha ta cuhva cua zacuenda vaha ñu sii ñu ta ma zavaha ca ñu sa ndya vaha ñi, cuhva cuñi maa ñu. I nacatyí ra Pablo vatyí ña cuaha ca quivi ta cua tasi tuñi ra Ndyoo sii ñiyivi. Tacuan ta i quisaha yuhu ra Félix ta i catyi ra sihin ra: Sa cuu cuhun vityi. Nacuyatyí inga saha ta cua cana tuqui suun.

²⁶ Cuñi ra Félix sa tyiyahvi ra Pablo sii ra ta cua zaña ra sii ra. Yucuan cuenda i cana ra Félix sii ra cuaha saha. Ta i natuhun ra sihin ra.

²⁷ Tacuan ta i yaha uu cuiya ta ziqui i quita ra Félix tyiño gobernador cuan. Cuñi ra sa coo vaha ra sihin ñiyivi hebreo. Yucuan cuenda i zanandoo ra sii ra Pablo vehe caa. Ta i quihvi inga ra nañi Porcio Festo tyiño gobernador.

25

Cuahan ra Pablo nuu ra Festo

¹ Tacuan ta i saa ra Festo ta i quihin ra tyiño gobernador. I yaha uñi quivi ta i quita ra ñuu Cesarea ta cuahan ra ñuu Jerusalén.

² Yucuan i cahan ra zutu nahnu ta inga ra ñiñi hebreo sihin ra. I catyi ra ñaa cuu cuatyí i tyaa ra sata ra Pablo.

³ Sica xaan ra hebreo tumañi iñi sii ra Festo sa natasi ra sii ra Pablo ñuu Jerusalén. Sica iñi ra hebreo vatyí cua quihvi xehe ra ta cua cahñi ra sii ra Pablo ityi vasi ra.

⁴ Zoco i catyi ra Festo: Cua ndoo ra Pablo ñuu Cesarea vatyí ña naha ca ta cunanuhi yucuan.

⁵ Yucuan cuenda catyi vatyí nacuhun ra ndyizo tyiño sii ndo indyacuan. Natyaa ra cuatyí sata ra Pablo indyacuan tatu ndisa vatyí iyo cuatyí ra. Tacuan i catyi ra Festo.

⁶ Ta sindyaa ra Festo uña, a usi tahan qui^vi ñuu Jerusalén ta ziquí i sinanuhu ra ndya ñuu Cesarea. Ta inga qui^vi cuahan ra vehe tyiño ta i tava ra tyiño sa cua quisi ndyaca zandaru sii ra Pablo.

⁷ Tacuan ta i qui^vi ra Pablo nu ndyaa ra, ta sa yucu ra hebreo. Sa quisi ra ndya ñuu Jerusalén. I tuhva ra hebreo ta i tyaa xaan ra cuatyí sata ra Pablo. Zoco ñá cuu cuhva cuñi ra vatyí ña ndisa ra.

⁸ Tacuan ta i catyi ra Pablo sihin ra Festo: Ñahñi numinoo cuatyí i zavehi. Ñá zavehi cuatyí cuenda ley ñiy^vi hebreo. Ñá zavehi cuatyí cuenda vehe ñuhu cahnu ndi. Ta ñahñi cuatyí i zavehi cuenda ra César, ra cu tyiño cahnu ñuu Roma. Tacuan i catyi ra Pablo.

⁹ Cuñi ra Festo sa coo vaha ra sihin ñiy^vi hebreo ta yucuan cuenda i ndaca tuhun ra sii ra Pablo: ¿Atu cuñun sa cahun tucun ñuu Jerusalén? Ta yucuan cua catyi yozo caa cua cundoo tyiño ya. Catyi ra.

¹⁰ Ta i catyi ra Pablo sihin ra: Sa ndyei nuu moo ta moo cuu ra ndyaca ñaha cuenda ra César, ra cu tyiño cahnu. Ihya cuu nu cuñi si sa cundoo tyiño ya vatyí ra ñuu Roma cui. Sito vohon vatyí ñahñi cuatyí i zavehi sihin ñiy^vi hebreo.

¹¹ Zoco tatu minoo cuatyí cahnu i zavehi ta saha si cuhva cahñi ñiy^vi sii, ma nduqui cuhva caqui. Zoco tatu ña ndisa cuhva cahan ra hebreo, ma cuu

cuhvon sii, sii ra. Yuhvi catyi vatyí nacatyí maa ra César yozo caa cua cundoo tyiño ya. Catyi ra.

¹² Tacuan ta ziquí i natuhun tahan ra Festo sihin ra ndyizo tyiño sihin ra ta ziquí i catyi ra: Sa catyun vatyí cuñun sa cua catyi ra César yozo caa cua cundoo tyiño ya. Vaha, cua cuhun nuu ra.

Cuahan ra Pablo nuu ra rey Agripa

¹³ I yaha zuhva quívi ta ziquí i quisi ra Agripa, ra cu rey cuenda ñiyívi hebreo. I saa ra sihin ña Berenice ñuu Cesarea cuan. Vasi zaha ñu saludar sii ra Festo.

¹⁴ Cuaha quívi i ndoo ñu yucuan ta ziquí i nacatyí ra Festo sihin ra rey cuan ñaa sa cuu sa cuenda ra Pablo. Tyehen i catyi ra: Iyo minoo ra zandoo ra Félix vehe caa quívi i quita ra sa cuu ra ra cu tyiño.

¹⁵ Ta sa sehin ñuu Jerusalén i quisi ra zutu nahnu ta ra ñiñi sii ñiyívi hebreo nu ndyei ta i nacatyí xaan ra sihin sa cuenda ra Pablo ta cuñi xaan ra sa cua cahñi sii ra.

¹⁶ Zoco i nacatyí sihin ra yozo caa iyo cuhva sii maa ndi. Vatyí ra cu tyiño cuenda ñuu Roma cui. I catyi sihin ra vatyí ña tuhva ndi cahñi sii ñiyívi tatu ñá cundaa vaha tyiño. Ta saha ndi sa zacacu ñiyívi sii ñu yozo caa tyaa ñiyívi cuatyí sata ñu.

¹⁷ Tacuan ta i quisi tucu ra hebreo cuan ihya. Yucuan cuenda ñá ndatu que. Inga quívi i sehin vehe tyiño. Ta i tasi tyiño vatyí cua quisi ndyaca zandaru sii ra Pablo.

¹⁸ Sica iñi vatyí cahnu xaan cuu cuatyí i zavaha ra, zoco ña tacuan cuu cuatyí ra cuhva catyi ra hebreo.

¹⁹ Cuñi ra hebreo cuatyí sihin ra vatyí ña sino iñi ra cuhva iyo costumbre maa ndo hebreo. Cahan

ra hebreo cuenda minoo ra nañi Jesús. Catyi ra vatyí ña ndito ca ra Jesús, zoco catyi ra Pablo vatyí ndito ra.

²⁰ Tacuan ta ñá ñihi cuhva ñaa sa cua zavehi vatyí z̄in z̄in cahan ra. Yucuan cuenda i nducu tuhín sii ra Pablo tatu ña cuñi ra sa cahun ra ndya ñuu Jerusalén vatyí yucuan cua cutuñi ra sa cuenda tyiño ya.

²¹ Zoco i sica ra sa ndoo ra vehe caa ndya cua cuu cahun ra ta cutuñi ra nuu ra César ñuu Roma. Yucuan cuenda ñoho ca ra vehe caa ndya cua cuu tasi sii ra ñuu Roma. Tacuan i catyi ra Festo.

²² Ta z̄iqui i catyi ra Agripa sihin ra: Cuñi tucu mi tyizohi ñaa sa cua catyi ra Pablo. Ta i catyi ra Festo sihin ra: Zuun ñi ityaan cua tyizohon sa cahan ra.

²³ Inga quiv̄i i quisi ndyaca ñiyiv̄i sii ra Agripa sihin ña Berenice. Tyaqui xaan zahma ndisi ñu. I quihv̄i ñu vehe nu cua tyizoho ñu sa cahan ra Pablo. I quihv̄i tucu zandaru ra ndyizo tyiño nahnu ta tandih̄i ra mandoñi ñuu cuan. Tacuan ta i tasi ra Festo tyiño vatyí cua quisi ndyaca zandaru sii ra Pablo. Ta sa saa ra yucuan

²⁴ ta z̄iqui i cahan ra Festo sihin tandih̄i ñiyiv̄i yucu yucuan ta catyi ra: Yoho rey Agripa ta tandih̄i ndoho ra yucu ihya, ica ndo sii ra ya. Cuaha xaan ra hebreo cuñi cuatyí sihin ra ityi ñuu Jerusalén. Ta tacuan tucu ñu ihya. Ña zaña ñu cuhva sa catyi ñu sihin, vatyí nacuu ra.

²⁵ Sica iñi vatyí ñahñi cuatyí ra sa cua cuu ra, zoco maa ra Pablo i catyi vatyí nacatyí maa ra César yozo caa cua cundoo tyiño ya. Yucuan cuenda sica iñi vatyí cua tasi sii ra nu iyo ra César.

²⁶ Cua tasi minoo carta sii ra César. Zoco ña ñihi cuhva ñaa sa cua catyi sihin ra. Yucuan cuenda catyi vatyí cua quisi ra Pablo nuu moo tata Agripa ta nuu inga ndoho, ndihi ca. Cua tyizoho ndo ñaa sa cua catyi ra, ta cua nacatyí ndo sihin yozo caa sica iñi ndo. Tacuan ta cua cote ñaa tuhun cua tasi sii ra César.

²⁷ Sica iñi vatyí ña vaha cua tasi sii minoo ra nuhñi, nuu ra cu tyiño cuan tatu ma nacatyí sihin ra cu tyiño ñaa cuatyí ra iyo. Tacuan i catyi ra Festo.

26

Cuhva i cahan ra Pablo nuu rey Agripa

¹ Tacuan ta i catyi ra Agripa sihin ra Pablo: Sa cuu cahan moo vityí. Ta ziquí i zaha ra Pablo saludar sii ra rey Agripa sihin ndaha ra ta i quisaha catyi ra sihin ra Agripa:

² Yoho rey Agripa, zii xaan cuñi vityí vatyí saha moo sa nacatyí suhun. Cuaha xaan cuatyí cuñi ñiyivi hebreo ra tahan yo sihin.

³ Zoco zii cuñi vatyí sito moo tandihí costumbre iyo sii maa yo ñiyivi hebreo. Ta sa sica iñun sa cuenda tandihí sa sino iñi maa yo hebreo. Yucuan cuenda sique tumañi iñi suun sa nacoo tundyee iñi suun ta tyizohon tandihí cuii sa cua quehin suhun.

Nacatyí maa ra Pablo yozo caa i cuu ra ta ta cota ca ra sii ra Cristo

⁴ Ta cahan ca ra Pablo sihin ra Agripa ta catyi ra: Tandihí ñiyivi hebreo sito vaha ñu vatyí i sahnú mi cuhva iyo costumbre maa yo. Sito ñu yozo caa i cui ndya ta luhli ndya ñui. Ta sito ñu yozo caa i cui ndya ñuu Jerusalén.

⁵ Cuaha xaan cuiya sa sito ñu sii. Tatu cua cuhva ñu cuenda cua catyi ñu vatyí ra fariseo cui ndya ta luhli. Ta ra fariseo, ñihi ca zatyíño ra sa tyaa ra yahvi sii tandihí ley hebreo ta ziquí tandihí inga ra hebreo.

⁶ Ta vityi cuñi ñiyiví hebreo cuatyí sihin vatyí sino iñi vatyí sa quisi minoo ra cua zacacu sii yo tañi sa catyi ra Ndyoo sihin ñiyiví sahnu sii yo ta tyiemvu.

⁷ Zoco ña sino iñi tandihí sa usi uu tahan ityi ñiyiví hebreo vatyí sa i quisi ra ta ndatu ca ñu sii ra. Yucuan cuenda zacahnu ñu sii Ndyoo ta zavaha ñu tyíño ra ñiyaca ta ndyiyaca. Ta zuun ñi cuenda cuan tyaa ñu cuatyí sate vatyí catyi vatyí sa yaha quisi ra zacacu sii yo.

⁸ ¿Ñacu ña cuu sino iñi ndo vatyí i zanandoto ra Ndyoo sii ra sisi sa i sihi ra?

Nacatyí ra Pablo yozo caa i sahñi tahan ra sihin ñiyiví ndyico sii ra Jesús ta quiví ca

⁹ Ta cahan ca ra Pablo sihin ra Agripa ta catyi ra: Ta quiví ca zuun ñi mi sica iñi vatyí vaha cua zavehi ndya vaha ñi sihin ñiyiví sino iñi sii ra Jesús, ra ñuu Nazaret.

¹⁰ Tacuan i zavehi ñuu Jerusalén. Saha ra zutu nahnu tundyee iñi sii sa cua tyihi cuaha xaan ñiyiví ndyico sii ra Jesús vehe caa. Ta i tahan iñi sa sahñi ñiyiví sii ñu.

¹¹ Cuaha xaan saha i cañi sii ñiyiví tatu ma zaña ñu tuhun ra Jesús. Sehin vehe ñuhu hebreo nu zacahnu ñu sii Ndyoo ta i cañi sii ñu. I cuxaan xein sihin ñu ndya cuhva i sehin inga ñuu nu cuahan ñu ta i cañi sii ñu indyacuan.

Nacatyí ra Pablo yozo caa zama cuhva iyo ra

¹² Cahan ca ra Pablo sihin ra Agripa ta catyi ra: Tacuan ta ziquí i ñihi cuhva sihin ra zutu nahnu. Saha ra tundyee iñi sii sa cua tyihi sii ñiyívi vehe caa, ta yucuan cuenda i quihin ityi cua cuhin ñuu Damasco.

¹³ Yoho rey, yuhvi catyi vatyi zuun ñi ityi cuehin ta maa ora i ndyehi minoo ñúhu ityi andívi. Ñihi ca si ta ziquí ñuhu ñicandyi. Nacahnu ndundisi ityi cuehin sihin inga ra ndíhi sihin.

¹⁴ Tacuan ta i nduva tandíhi ndi nu ñuhu ta siñi sa cahan ra cahan. Cahan ra zahan hebreo ta catyi ra sihin: “Saulo, Saulo. Ña vaha cahñi tohon sihin mi. Zuun ñi sii moo zañicuehun. Tañi minoo burro sañi ndyaa tatu cañi sito ho tí sii tí.”

¹⁵ Tacuan ta ziquí i catyi: “¿Yoo sa cahan, tata?” Ta i catyi ra: “Ra Jesús cui. Sahñi tahan xoon sihin.

¹⁶ Vityi nduviton. Nacuiñi ndyoon. I quitui nuun vatyi cua zatyiñon tyiñe, ta cua nacatyun sihin ñiyívi cuhva sa ndyehun sii vityi ta cuhva cua ndyehun sii cuee ca.

¹⁷ Cua zacuenda mi suun sii ñiyívi hebreo ta sii inga ñiyívi. Ta vityi cua tasi suun nu iyo ñiyívi sa yívi ñiyívi hebreo cuu.

¹⁸ Cua zañohon sii ñu minoo sa ndisa cuii ta cua zaña ñu sa zavaha ñu ndya vaha ñi ta cua sino iñi ñu sii. Ma zavaha ca ñu cuhva cuñi cuihna, ta cua zavaha ñu cuhva cuñi mi. Tacuan ta cua ndasi cuatyi ñu ta cua coo vaha ñu sihin mi tañi iyo ñiyívi sino iñi sii.” Tacuan i catyi ra Jesús sihin. Catyi ra Pablo.

Nacatyí ra Pablo vatyi tyaa ra yahvi sa catyi ra Ndyoo sihin ra

19 Cahan ca ra Pablo sihin rey Agripa ta catyi ra: I tyei yahvi sa cahan ra Jesús sihin, yoho rey Agripa, vaty i ndyehi sii ra.

20 I nacaty sihin ñiyivi vaty cuñi si sa ndu-uu iñi ñu cuaty ñu ta tyaa ñu yahvi sii Ndyoo. Nazavaha ñu sa vaha cuhva zavaha ñiyivi sino iñi sii ra Jesús. Tacuan i quehin sa xihna ñi ñuu Damasco. Ta tacuan i cahan tuqui ñuu Jerusalén. Zuun ñi tuhun cuan i quehin nu cu si Judea ta inga ñuu nu iyo inga ñiyivi, ñu yivi ñiyivi hebreo cuu.

21 Yucuan cuenda i tñin ra hebreo sii, vehe ñuhu cahnu ta nducu ra cuhva cahñi ra sii.

22 Zoco ndya quivi cuan ta cuhva ndya vityi tyindyee ra Ndyoo sii. Nacaty sihin ñiyivi ñiñi ta nacaty sihin ñiyivi ndahvi Tuhun Ndyoo. In ñi cuhva quehin tañi i cahan ra profeta ta tyiemvu ta tañi i cahan ra Moisés, ndih ca. Ña zama mi sii si.

23 Vaty i catyi ra cuan vaty cua tahan ra Cristo tundoho ta cua cuu ra. Ta maa ra cuu ra cua nandoto sa xihna ñi sisi sa i sihi ra. Ta cua nacaty ra sihin ñiyivi hebreo ta sihin inga ñiyivi yozo caa cua cacu aña ñu. Tacuan i catyi ra Pablo cuhva i nacaty ra Tuhun Ndyoo.

Caty ra Pablo vaty nasino iñi ra Agripa sii ra Jesús

24 Tacuan i cahan ra Pablo ta ziqui ñihi xaan i cana saa ra Festo ta catyi ra: Yoho Pablo, zana xiñun. Cuaha xaan i cahvun ndya cuhva ndya sa nduzana xiñun.

25 Ta i catyi ra Pablo: Tata sahnu Festo, ña zana xiñi. Ta tuhun quehin, maa ñi sa ndisa, maa ñi sa vaha cuu si.

²⁶ Sito vaha rey Agripa ya tuhun quehin. Ña sica iñi ta quehin tuhun ya sihin maa ra vatyi site vatyi sa sito ra tandihí tuhun nacatyí sihin ndo. Sito ra vatyí sito tandihí ñiyiví cuhva i cuu ra Jesús. Ñahñi sa xehe i sicoo.

²⁷ Tacuan i catyi ra Pablo sihin ra Festo ta ziqui i cahan tucu ra sihin rey Agripa: Yoho rey Agripa, site vatyí sino iñun sa i tyaa ra profeta ta tyiemvu.

²⁸ Ta i catyi rey Agripa sihin ra Pablo: ¿Atu sica iñun vatyí ta sica ñi cua sino iñi sii ra Jesús?

²⁹ Ta i catyi ra Pablo: Nacuhva ra Ndyoo vatyí cua sino iñun sii ra Jesús a vityí a cuee ca. Cuñi xein sa cua sino iñi tandihí ndo. Cuñi xein sa cua coo ndo cuhva iyo mi, zoco ña cuñi sa cua quihí ndo vehe caa cuhva ñohi. Catyi ra.

³⁰ Ta sa yaha cahan ra Pablo ta ziqui i sicuiñi ndyaa ra rey sihin ra gobernador cuan sihin maha Berenice ta tandihí inga ra yucu yucuan.

³¹ I quita ñu vatyí cua natuhun tahan ñu tuhun sa siñi ñu. Ta i catyi ñu: Ñahñi sa i zavaha ra cuan ta cua cuu ra. Ta ñahñi sa i zavaha ra ta cua ndoo ra vehe caa. Catyi ñu.

³² Ta i catyi ra Agripa sihin ra Festo: Sa xihna ñi cuu zaña moo sii ra Pablo, zoco vityí ma cuu ca vatyí sa sica ra sa cua cutuñi ra nuu ra César.

27

Tasi ra cu tyiño sii ra Pablo ñuu Roma

¹ Tacuan ta ziqui i nacasi tahan tyiño vatyí cua cahun ra Pablo nu cu si Italia nuu ra César. Ta i quihin minoo ra cu capitán sii ra Pablo sihin zuhva ca ra ñoho vehe caa tañi cuhva i catyi ra cu tyiño.

Julio nañi capitán cuan ta iyo ra cuenda zandaru ra Augusto. Yuhvi ra Lucas cuehin sihin ra Pablo.

² Cuahan tucu ra Aristarco, ra ñuu Tesalónica. Cuenda Macedonia cuu ñuu Tesalónica cuan. I quihvi ndi minoo barco sa i quita ñuu Adramitio minoo ñuu sa ndyaa yuhu tyañuhu. Cua nanuhu tu, ta yaha tu ñuu sa iyo yuhu tyañuhu nu cu si Asia. Tacuan i quita ndi sihin maa tu.

³ Inga quivi i saa ndi ñuu Sidón. Vaha zavaha ra Julio sihin ra Pablo vatyi saha ra sa cua cuhun ra nu iyo amigo ra ñuu cuan. Ta i saha ñu ñaa sa siñi ñuhu sii ra.

⁴ Tacuan ta ziqui i nandihvi tucu ndi barco cuan ta i zandaa ra zahma sa zacuhun sii barco cuan sihin taty i ta cuahan ndi. I yaha tu minoo ñuhu sa ndyaa mahñu tyañuhu sa nañi Chipre. I yaha ndi ticui Chipre ta ñuhu cahnu vatyi ñihi xaan quiñi ndaha taty inga siyo cuan ta ñá cuu yaha ndi yucuan.

⁵ I yaha ndi ityi yuhu tyañuhu nu cu si Cilicia. Ta i yaha ndi ityi yuhu tyañuhu ñuu Panfilia. Ta ziqui i saa ndi ñuu Mira sa iyo cuenda Licia.

⁶ Ta ñuu Mira cuan i nañihi capitán cuan inga barco, yutu sa quita ñuu Alejandría. Cua cuhun tu ndya nu cu si Italia. Ta i catyi ra capitán vatyi cuhun ndi sihin tu cuan.

⁷ Tacuan ta i quita tucu ndi cuahan ndi. Cuaha quivi cuahan barco cuee cuee ñi, ta sihin tundoho i saa tu yatyi inga ñuhu mahñu tyañuhu sa nañi Gnido. Ñá cuu ca cuhun barco ityi nuu vatyi ñihi xaan caa taty. Yucuan cuenda i yaha ndi ticui minoo ñuhu mahñu tyañuhu sa nañi Creta ta inga sa nañi Salmón. Ña ñihi xaan ñoho taty yucuan.

⁸ Cuahan barco yuhu yuhu tyañuhu ñi yuhu ñuhu Creta cuan. Tacuan ta i quihvi barco vatyí ñi ñuu Lasea nu nañi si Nu Vaha Cua Nacuiñi Barco.

⁹ Sa yaha xaan quivi, ta sa yaha minoo vico sii ñiyivi hebreo nu ñahñi maa sasi ñu, ta ziqui ñá cuu ca cuhun barco vatyí sa cua saa quivi cua nduñihi xaan tatyí vatyí sa cuñi noo zavi. Ta ña vaha cuhun barco coto ndyee tu. Yucuan cuenda i catyí ra Pablo sihin ra zacaca barco cuan:

¹⁰ Tata, cutuñi iñi vatyí tatu cua cuhun yo cua coo xaan tundoho sii yo. Cua ndyee barco sihin ndaha tyiño ta cua cuu ñiyivi.

¹¹ Ñá tyaa ra capitán cuan yahvi sa cahan ra Pablo, zoco i tyaa ra yahvi sa cahan ra zacaca barco ta sa cahan ra cu sito ho tu.

¹² Ña vaha cua ndoo barco nu sicuiñi tu vatyí cua coon xaan zavi ta ñihi xaan cua quihí tatyí quivi cuan. Yucuan cuenda tandihí ra i catyí: Naquita yo ihya ta nducu yo cuhva cuhun yo ñuu Fenice sa iyo zuun ñi cuenda Creta ya. Tatu cuu saa yo yucuan, vaha cua ndoo barco. Ña ñihi xaan caa tatyí yucuan ta ndyaa ñuu cuan siyo caña ñicandyi. Ta cua yaha yo vico zavi yucuan. Tacuan i catyí ra.

Ñihi xaan caa tatyí nu tyañuhu

¹³ Tacuan ta ziqui i quisaha caa tatyí ityí tyañuhu zoco ña ñihi xaan. Yucuan cuenda i sica iñi ra vatyí cua cuu cuhun ra cuhva cuñi ra. Tacuan ta i tava ra minoo caa vee xaan sa ñoho sisi ndutya sa ña saha caca barco ta ziqui cuahan ndi. Vatyí ñi yuhu tyañuhu cuan cuahan ndi nu iyo ñuhu Creta.

14 Zuhva ñi cuahan ndi ta ziqui ñihi xaan quisaha caa tatyí. Ityi caña ñicandyi ta ityi yucu quisi tatyí cuan.

15 Ñá cuu ca caca barco ityi nuu vatyí ñihi xaan caa tatyí. Yucuan cuenda i saha ra cuhun tu sihin tatyí nu yiví ityi cuhun ra.

16 Tacuan i cuu ta i yaha ndi minoo ñuhu luhlu mahñu tyañuhu nañi si Clauda. Siyo zatyí i yaha ndi sihin barco vatyí ñihi ca caa tatyí inga siyo. Ña ñihi xaan caa tatyí nu yaha ndi yucuan. Cuu, i natyíhi ra lancha luhlu sisi barco vatyí cuñi ndyee xaan lancha.

17 I tyíhi ra sii tu sisi barco coto cunaa tu. Tacuan ta i cava ra yoho nahnu sii barco cahnu cuan. I sihñi ra sii tu coto tahvi cuatyí tu. Tacuan ta i quisaha yuhu ra coto cañi ndutya sii barco nu ñiyítí yuhu tyañuhu nu cu si Sirte. Yucuan cuenda i zanoo ra zahma sa iyo sii barco sa quiñi ndaha tatyí ta saha ra sa cuhun tu ndya vaha ñi.

18 Inga quiví zuun ñi ñihi xaan coon zavi ta ñihi xaan quiñi ndaha tatyí sii barco. Yucuan cuenda i casaha zavita ra carga tu sisi tyañuhu.

19 Ta quiví cu uñi cuan i zavita ndi ndaha tyiño barco cuan.

20 Cuaha xaan quiví ñá ndyehe ndi ñicandyi ta ñá ndyehe ndi tiño. Tacuan ta i sica iñi ndi vatyí ma cacu ca ndi vatyí ñihi xaan caa tatyí ta coon xaan zavi.

21 Cuaha xaan quiví ñá sasi ndi. Tacuan ta i catyí ra Pablo sihin tandíhi ra: Ndoho amigo, vaha xaan ca tatu sa i tyizoho ndo sa quehin quiví cuan ta ñá quita yo nu cu si Creta. Vatyí ndyehe, cahnu xaan

tundoho ndyehe yo vityi, ta cuaha xaan ndaha tyiño cua naa.

²² Zoco vityi catyi vatyí zanduzií ndo iñi ndo. Yoñi maa cua naa. Barco ñi cua naa.

²³ Sito ndo vatyí ndyaca ñaha ra Ndyoo sii ta zatyíñe tyiño ra. Cuñi i quisi minoo ángel Ndyoo nu ndyei.

²⁴ Ta catyi ra: “Ma yuhun Pablo. Cuñi ra Ndyoo sa cua nacatyí moo tuhun ra nu ndyaa ra César. Catyi ra Ndyoo vatyí cua zavaha ra tumañi iñi suun. Cua zacacu ra suun ta sa cuenda moo cua cacu tandiñi inga ra ñoho sisi barco ya.” Tacuan i catyi ángel cuan.

²⁵ Yucuan cuenda catyi vatyí zanduzií ndo iñi ndo, xaa. Sino iñi mi sii ra Ndyoo. Site vatyí cua zavaha ra cuhva catyi ángel cuan sihin.

²⁶ Iyo minoo ñuhu nu cua catyihi barco ya, ñuhu sa iyo mahñu tyañuhu ya. Catyi ra Pablo.

²⁷ Sa yaha uu vitya sa sica ndi tacuan. Ityi cuan ityi ya cuahan barco zacuu tatyí. Ta minoo sa cuaa cuahan barco tyañuhu sa nañi Adria. Ta maañuu i nacoto ra zacaca barco vatyí yatyi ñi ndya ñuhu yucuan.

²⁸ Tacuan ta ziqui i tyicuhva ra yozo cuhva sa cono ñoho ndutya nu yaha ndi. Ta ndyehe ra vatyí oco sahun ñn metro. Cuahan ndi zuhva ca ityi nuu, ta i tyicuhva tucu ra ta ndyehe ra vatyí oco usa metro ñoho ndutya.

²⁹ Yuhu xaan ra zacaca barco coto tahvi cuatyí tu tatu nañi tu nu yuu. Yucuan cuenda i zanoo ra cumi tahan caa vee xaan sisi ndutya ityi zuhma tu vatyí zanacuiñi si sii barco. Tacuan ta i ndatu ra ta cuñi xaan ra sa cundisi.

³⁰ Nducu xaan zuhva ra zatyíño sisi barco cuhva cono xehe ra. Yucuan cuenda i quisaha zanoo ra lancha. I catyi ra vatyi cua zanoo ra caa nahnu ityi xiñi barco zoco zandavi ñaha ra.

³¹ Tacuan ta i catyi ra Pablo sihin ra capitán ta sihin inga ra cu zandaru: Tatu ma ndoo ra ya sisi barco sihin maa yo ma cacu ndo. Catyi ra.

³² Tacuan ta i sahndya zandaru yoho nuhñi lancha cuan. Cuahan ñi tu.

³³ Sa vasi cundisi ta catyi ra Pablo sihin tandihí ra: Casi ndo. Vityi sa iyo uu vitya sa ñá sasi ndo ta ñá quixi ndo.

³⁴ Catyi sihin ndo vatyi sa ndyoo ñi casi ndo vatyi tacuan ta cua coo tundyee iñi sii ndo. Ta yoñi maa cua tahan tundoho ndaha ñi. Catyi ra.

³⁵ Ta sa yaha cahan ra Pablo tacuan ta i quihin ra minoo pan. Saha ra tyahvi ndyoo sii Ndyoo nuu tandihí ra yucu yucuan. Ta ziquí i sahnu ra sii si ta quisaha sasi ra.

³⁶ Tacuan ta i nduzí ca iñi inga ra ta sasi ra.

³⁷ Uu ziendu uñi xico sahun ñin tahan nduhvi ra ñoho sisi barco cuan.

³⁸ Sasi ndi ndya sa ndaha iñi ndi ta ziquí i zavita ra siti trigo sisi tyañuhu vatyi cua nduñahma ca barco.

Cuhva i ndyee barco

³⁹ Tacuan ta ziquí i cundisi, ta i ndyehe ra zacaca barco vatyi yatyi ñi iyo ñuhu, zoco ñá sito ra ñaa ñuhu cuu si. I ndyehe ra minoo ityi nu cuu quihvi barco, ta vaha xaan iyo yuhu tyañuhu yucuan. Yucuan cuenda cuñi ra tyihi ra barco yucuan.

⁴⁰ Tacuan ta i sahndya ra yoho nuhñi caa sa zacuñi sii barco cuan. Ta ziquí i ndasi ra yoho sa

sinuhñi vitu sa zavico cava barco. Ta i zandaa tucu ra zahma tu vatyí cua zacuhun tatyí sii tu. Tacuan ta ziquí i quisaha cuahan barco ndya ñuhu cuan.

⁴¹ Zoco i sicuiñi barco nu ñiyíti, ta i ndoo tu. Ñá cuu ca natava ra barco vatyí sa ndyee ityi xiñi tu sisi ñiyíti, ta ityi yí tu i quisaha tahvi cuatyí tyañuhu vatyí ñihi xaan quiñi ndaha si sii barco.

⁴² I cuñi zandaru cahñi ra sii ra ñoho vehe caa, ra cuahan sihin ra, coto cua zutya ra ta quita ra nu ñuhu ityi ta cono ra.

⁴³ Zoco ñá saha ra capitán sa cahñi zandaru sii ra ñoho vehe caa vatyí ñá cuñi ra sa cuu ra Pablo. I catyi ra vatyí naquihvi xihna ra cuu zutya tyañuhu, ta cua saa ra ndya ñuhu ityi sa xihna ñi.

⁴⁴ Ta ziquí cua cuhun inga ra ityi sata ra nu vitu vaha a nu vitu barco sa tahvi cuatyí. Ta tacuan cuu cuhva i cacu tandihí ndi ta i quita ndi nu ñuhu ityi.

28

Iyo ra Pablo minoo ñuhu mahñu tyañuhu sa nañi Malta

¹ Tacuan cuu cuhva i cacu ndi. I catyi ñiyívi yucuan vatyí Malta nañi ñuhu cuan sa iyo mahñu tyañuhu.

² I cundahvi iñi ñiyívi sii ndi ta zatahan ñu ñúhu vatyí coon xaan zavi ta visi xaan ndi. Tacuan i tyindyee ñu sii ndi.

³ I naquihin ra Pablo zuhva nducu ndyihí cua tyihí ra nu ñúhu. Ta ziquí i quita minoo coo xaan sihin sa ihñi. Ta i tñn tí ndaha ra ta ñá zaña tí.

⁴ I ndyehe ñiyívi yucu yucuan vatyí ñá zaña tí ndaha ra Pablo, ta i quisaha catyi ñu sihin tahan ñu: Ra sahñi sii ñiyívi cuu ra ya. Sa cacu ra sisi

tyañuhu, zoco ña saha ra Ndyoo sa cundito ra ñuu ñiyivi ya. Catyi ñu.

⁵ Tacuan ta ziqui i naquizi ra Pablo ndaha ra ta i canacava coo cuan sisi ñúhu, ta ñahñi sa tahan ra Pablo.

⁶ I ndatu ñiyivi ta sica iñi ñu tatu zandaa si sii ra Pablo a ta sica ñi cua cuu ra. Naha xaan i ndatu ñu, ta i ndyehe ñu vatyí ñahñi i tahan ra. Tacuan ta i sica iñi ñu inga cuhva ta catyi ñu: Minoo ndyoo cuu ra.

⁷ Yatyí ñi nu i siyucu ndi ndyaa terreno minoo ra nañi Publio. Ra ndyaca ñaha yucuan cuu ra. I saha ra sa cundyaa ndi vehe ra. Ta vaha xaan i siyucu ndi uñi quivi i zacuu ra.

⁸ Ñihi xaan caa zutu ra Publio vatyí cuhu ra. Zaa ra ta siyo ra niñi. Cuahan ra Pablo nu caa ra. Sica tahvi ra sii Ndyoo ta tyizo ra ndaha ra sii ra ta zanduvaha ra sii ra.

⁹ I ndyehe ñiyivi vatyí tacuan i cuu si, ta ziqui i quisi tandihi ñiyivi cuhu iyo ñuu cuan. Ta i nduvaha ñu.

¹⁰ Ta ziqui cuaha xaan sa saha maa ñu sii ndi. Ta quivi i quita tucu ndi sihin barco i saha maa ñu tandihi sa siñi ñuhu sii ndi sa cuenda ityi.

Saa ra Pablo ñuu Roma

¹¹ Uñi yoo i sindyaa ndi Malta cuan, ta ziqui i quihvi ndi minoo barco sa iyo yucuan. Yucuan i ndoo tu vico zavi. Yutu sa quita ñuu Alejandría cuu tu, ta ndyaa uu tahan ndyoo, ra nañi Cástor ta ra nañi Pólux sa zanandacu ñiyivi xiñi barco.

¹² I quihvi ndi sisi tu ta cuahan ndi ñuu Siracusa. Ta yucuan i ndoo ndi uñi quivi.

13 Ta ziqui i quita ndi yucuan ta cuahan ndi ñuu Regio. Inga quivi i quisi minoo tatyí ityi yuhu tyañuhu ta i sica barco uu quivi ca ta i saa ndi ñuu Puteoli.

14 Ñuu cuan i nañihi ndi zuhva ñiyivi sino iñi sii ra Jesús. I sica ñu sa cua ndoo ndi sihin ñu minoo vitya. Tacuan ta ziqui i quita ndi ta cuahan ndi ñuu Roma sihin saha ndi.

15 Ta sa ñihi ñiyivi sino iñi sii ra Jesús tuhun vatyi vasi ndi ta i quita ñu ñuu Roma ta i quisi zatahan ñu sii ndi ityi vasi ndi. Zuhva ñu i quisi, ñihi tahan ñu sihin ndi minoo nuyahvi nu nañi si Foro Apio. Ta inga ñu quisi, ñihi tahan ñu sihin ndi nu nañi si Uñi Tahan Vehe Posada. Sa ndyehe ra Pablo sii ñu ta saha ra tyahvi ndyoo sii Ndyoo ta sicoo ca tundyee iñi sii ra ta zii ca cuñi ra.

16 Tacuan ta i saa ndi ñuu Roma. Saha cuenda ra capitán sii ra Pablo ta sii inga ra sindyaca ra sii ra cumi vehe caa. I tyaa ica ra cuan sii ra Pablo. Ndyaa ziiin ra minoo vehe, ta minoo ñi zandaru cumi sii ra.

Zacuaha ra Pablo Tuhun Ndyoo ñuu Roma

17 I yaha uñi quivi ta ziqui i cana ra Pablo sii tandihi ra ñiñi hebreo. Ta sa titahan ra i catyi ra sihin ra: Yañi xaa, ñahñi cuatyí i zavehi sihin ñiyivi hebreo ñu tahan yo. Ñahñi sa ña vaha i zavehi sa cuenda costumbre sahnú sa zavaha ñiyivi sahnú sii yo ta sa naha. Zoco i tiiin ñiyivi sii, ñuu Jerusalén ta saha ñu sii, sii ra ndyaca ñaha cuenda ñuu Roma.

18 I tasi tuñi ra cuan sii, ta ziqui i cuñi zaña ra sii, vatyi ñahñi cuatyí i zavehi ta cui.

19 Zoco ñá saha ra hebreo sa zaña ra ndyaca ñaha ñuu Roma sii. Yucuan cuenda i catyi vatyi cua

cuhin nuu ra César ta cua cundaa tyiño ya. Tacuan i catyi vazú ña cuñi cuatyi sihin ñiyivi hebreo.

²⁰ Yucuan cuenda i sigue sa ndyehi sii ndo ta sa quehin sihin ndo. Cuñi zandei sihin ndo vatyí sino iñi vatyí sa yaha quisi ra cua zacacu sii tandihí yo. Maa ra cuu ra sa ndatu xaan tandihí maa yo ñiyivi hebreo. Ta yucuan cuenda nuhñi sihin cadena ya. Tacuan cuu cuhva i catyi ra Pablo.

²¹ Tacuan ta ziqui i nacatyí ra hebreo cuan sihin ra Pablo: Ñahñi carta i tasi ra hebreo sii ndi sa cuenda moo. Ta ñiyivi hebreo ñu tahan yo, ñu i quita ñuu Jerusalén ta saa ñu ihya, ñahñi ndya vaha ñi i cahan ñu suun.

²² Cuñi ndi tyizoho ndi sa cohon. Cuñi ndi coto ndi yozo caa sica iñi moo vatyí sito ndi vatyí catyi ñiyivi nacahnu ñuu ñiyivi vatyí ña vaha ñiyivi cuu ñiyivi ndyico sii ra Jesús. Tacuan i catyi ra hebreo cuan.

²³ Tacuan i cahan ra, ta ziqui i sata ra hebreo cuan minoo quivi cua titahan tucu ra sihin ra Pablo. Ta quivi cuan tuu xaan ñiyivi i quisi vehe nu ndyaa ra Pablo. Ndyiyaca cuii i nacatyí tucu ra Pablo sihin ñu yozo caa cuñi ra Ndyoo cundyaca ñaha ra sii yo. I catyi ra vatyí nacatyí ra Moisés ndya ta tyiemvu yozo caa cua cuu ra Jesús. Ta zuun ñi cuhva cuan i cahan ra profeta ta tyiemvu, catyi ra Pablo. Tacuan i nacatyí xaan ra Pablo sihin ñu vatyí cuñi xaan ra sa cua sino iñi ñu sii ra Jesús.

²⁴ Ta sicoo zuhva ñu sino iñi sa cahan ra Pablo, ta inga ñu ñá sino iñi ñu.

²⁵ Ñá ndu-~~in~~ ñu. Ta sa numi ñu cunuhu ñu ndya vehe ñu ta ziqui i catyi ra Pablo minoo ca cuhva

sihin ñu. Catyi ra: Ndisa cuii cuu si cuhva i cahan ra Isaías sa cahan ra cuenda Ndyoo i zacuu Tatyí Ii ta tyiemvu sihin ñiyívi sahnú sii yo.

²⁶ Vatyí i catyi ra:

Cua cuhun nu iyo ñiyívi ya ta cua catyun sihin ñu: “Tyizoho xaan ndo Tuhun Ndyoo, zoco ña cutuñi iñi ndo sa tyizoho ndo.

Ndisa, ndyehe ndo yozo caa iyo ra Ndyoo, zoco ña sito ndo ñaa sa cuu sa ndyehe ndo.”

²⁷ Ta cahan ca Tatyí Ii sihin ra Isaías ta tyiemvu ta catyi ra:

Ndisa cuii zanduñihi xaan ñiyívi iñi ñu coto cua nduvaha añima ñu.

Ña cuñi ñu tyizoho ñu coto cua cutuñi iñi ñu.

Ña cuñi ñu sa nducu ñu cuhva, coto cua quisi ñu sii ta cua zame cuhva iyo ñu ta zanduvehi sii ñu.

Tacuan i catyi Tatyí Ii sihin ra Isaías.

²⁸ Ta ziqui i catyi tucu ra Pablo sihin ñiyívi yucu yucuan: Nacoto vaha ndo vatyí ndya vityí cua nacatyí ndi Tuhun Ndyoo sihin ñiyívi, ñu sa yívi ñiyívi hebreo cuu. Cua tyizoho ñu cuhva zanduvaha ra Ndyoo añima ñiyívi, ta cua sino iñi ñu. Tacuan i catyi ra Pablo.

²⁹ Ta sa yaha cahan ra Pablo tacuan ta i quita tandíhi ñu hebreo. Sahñi tahan ñu zuhva vatyí ñá ndu-ín ñu sihin tahan ñu sa cuenda cuhva cahan ra Pablo.

³⁰ Uu cuiya i ndoo ra Pablo ñuu cuan. I sica noo ra minoo vehe ta tyiyahvi ra yahvi si. Ta vaha xaan i cahan ra sihin tandíhi ñiyívi i saa vehe ra.

³¹ I nacatyí ra sihin ñu yozo caa cuñi ra Ndyoo cundyaca ñaha ra sii yo. Ta i zacuahá ra sii ñu yozo

caa iyo ra Jesús. Ñá yuhu ra ta nacatyí ra, ta yoñi i
zayanga sii ra.

Tuhun Ndyoo sihin tyehen ñi
New Testament in Mixtec, Chayuco (MX:mih:Mixtec,
Chayuco)

copyright © 1979 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Chayuco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Chayuco [mih], Mexico

Copyright Information

© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Chayuco

© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

4924062e-6bf2-54cb-87ed-9874f41e7991